

INFO-Társadalomtudomány

56–57. szám (2002. augusztus)

Kiadja az Országgyűlési Könyvtár
az MTA Szociológiai Kutatóintézet és az MTA VITA Alapítvány közreműködésével

Szerkesztőbizottság:

Ambrus János, Enyedi György (elnök), Erős Ferenc, Gombár Csaba, Haraszi Pálné, Madarász Aladár, Pálné Kovács Ilona, Soltész István, Tamási Péter (felelős szerkesztő), Tóth Pál Péter

A szerkesztésben közreműködött: Polyánszky-Tamási Zoltán

A szerkesztőség címe:

1051 Budapest, Nádor u. 7.
Telefon/fax: 266-30-32

INFO-Társadalomtudomány című folyóiratunk indításával az volt a célunk, hogy tömören és olvasható formában megírt cikkekkal gyorsan informáljuk a társadalomirányításban részt vevő döntéshozókat az új társadalomtudományi kutatási eredményekről és a társadalomtudósokat foglalkoztató aktuális témákról. Folyóiratunk nyilvánossá válásával lehetőség nyílt arra, hogy a magyar társadalom iránt érdeklődő olvasók szélesebb köre is hozzáférhessen az egy-egy aktuális témát többoldalúan megközelítő tematikus számokhoz. Mivel kiadványunk igen szűk terjedelmet szab meg egy-egy témára, a kutatók kénytelenek álláspontjukat tézisszerűen kifejteni. Az általános tájékozódást azonban szeretnénk megkönnyíteni a cikkek után közölt válogatott bibliográfiával.

Tematikus számainkkal fel kívánjuk hívni a figyelmet néhány fontos területre, amelyekkel eddig – úgy tűnik – nem a kutatási eredmények ismeretében foglalkoztak. Szeretnénk kiadványunkkal a kiemelt témákban tudományos háttéranyagot nyújtani és ezáltal is hozzájárulni ahhoz, hogy a társadalomtudományi kutatások eredményei és a társadalmi gyakorlat közelebb kerüljenek egymáshoz.

A kifejtett elképzelések a szerzők egyéni tudományos felfogását tükrözik.

A szerkesztőség

Folyóiratunk a tárgyévre, valamint az azt követőre előfizethető, illetve egyes számai visszamenőleg is megvásárolhatók az Országgyűlési Könyvtárban Kollár Tibornénál, telefon: 441-46-60 vagy 269-04-17.

Tartalomjegyzék

Nyugat-európai parlamenti könyvtárak kutató és tájékoztatási szolgáltatásai <i>Polyánszky-Tamási Zoltán</i>	3
Előszó	7
Bevezető a jelen kiadáshoz <i>(Jennifer Tanfield)</i>	9
Bevezető az 1990. évi kiadáshoz <i>(Dermot Englefield)</i>	13
Nemzeti parlamentek	
Ausztria	31
Belgium	35
Dánia	39
Egyesült Királyság	44
<i>House of Lords</i>	44
<i>House of Commons</i>	47
Finnország	54
Franciaország	59
<i>Sénat</i>	59
<i>Assemblée Nationale</i>	65
Görögország	70
Hollandia	77
Izland	82
Írország	86
Németország	90
<i>Deutscher Bundesrat</i>	90
<i>Deutscher Bundestag</i>	94
Norvégia	99
Olaszország	103
<i>Senato</i>	103
<i>Camera dei Deputati</i>	110
Portugália	115

Spanyolország.....	119
<i>Senado</i>	119
<i>Congreso de los Diputados</i>	127
Svájc	133
Svédország.....	136
Törökország.....	145
Nemzetközi parlamenti testületek	
Európa Tanács.....	151
Európai Parlament.....	159
A Nyugat-Európai Unió Parlamenti Közgyűlése	164
Függelék	
IFLA és az IFLA Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekciója.....	171
Interparlamentáris Unió	175
Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja (ECPRD).....	179

Nyugat-európai parlamenti könyvtárak kutató és tájékoztatói szolgáltatásai

Jelen számunk rendhagyó a tekintetben, hogy egy már korábban elkészített (2000-ben angolul már másodízben megjelentetett) anyagot tesz közzé – magyar nyelven elsőként. Segítségével szeretnénk tájékoztatni olvasóinkat – közöttük elsősorban a parlamenti munkatársait és a könyvtártudomány szakértőit – a nyugat-európai parlamenti könyvtárak kutató- és tájékoztató szolgálatainak tevékenységéről, szervezeti felépítéséről, könyvtárközi kapcsolataikról, infrastrukturális (információtechnikai) fejlődésükről, kiadványaikról. Az anyag emellett betekintést nyújt ezen intézmények történetébe, ismerteti működésük jogi kereteit, felhasználói körüket és különböző szolgáltatásaikat is.

Nyugat-Európa országaiban a parlamenti könyvtárak rendkívül sokféle szolgáltatást nyújtanak. E szolgáltatások egy része a magyar Országgyűlési Könyvtár feladatai között is szerepel, több fontos tevékenységi kör azonban hiányzik. A kötetben szereplő intézmények feladatköreinek, szervezeti tagoltságának, méretének és intézményi kapcsolatainak különbözősége alternatív példákat szolgáltat a magyar Országgyűlési Könyvtár tevékenységi körének bővítéséhez, szolgáltatásai színvonalának fejlesztéséhez. A kötetben szereplő parlamenti könyvtárak feladatai közül a legfontosabbak a kutatószolgálat és a képviselői tájékoztatás, amelyek a parlamenti képviselők megfelelő információkkal történő ellátását, naprakészségét, munkájuk professzionalizálását hivatottak szolgálni. Az európai integráció folyamatában pedig egyre fontosabbá válik, hogy a magyar parlamenti képviselők munkáját is megfelelő előkészítés segítse, így jelenleg talán e szolgáltatás hiánya jelenti a magyar parlamenti könyvtár legnagyobb hátrányát.

A magyar parlamenti kutatószolgálat felállításának gondolata több okból is csak most nyert aktualitást. A törvényalkotó munka elmúlt 12 évét – a rendszerváltás sürgető jogi szükségletei miatt – alapvetően a *menyiségi* igények határozták meg. Ezen kívül a könyvtár *fizikai* feltételei sem voltak adottak a kutatószolgálat beindításához. A szolgáltatások mennyiségének és színvonalának, valamint a munkatársi létszámnak egy meghatározott minimuma alatt ilyen minőségigényes munkát nem érdemes megkezdeni. Mindemellett további akadályt jelentett a helyhiány, amely a nemrég birtokba vett új, külső raktáépület és az ott megindult beruházások révén hosszú évek óta most először látszik megoldódni.

A reális feltételek megteremtése mellett szintén nyitott kérdésként merül fel a leendő munkatársak szakmai összetétele. Nemzetközi tapasztalatok azt igazolták, hogy egy kutatószolgálat akkor tud a sokoldalú elvárásoknak megfelelni, ha abban sokféle szakterület képviselője van jelen: jogász, közgazdász, mezőgazdasági szak-

ember, pszichológus, politológus, statisztikus, szociológus stb. Ennek megfelelően az eddig megfogalmazott elképzelések szerint a kutatószolgálat leendő munkatársai alapvetően két csoportból kerülnének ki: kutatási tapasztalatokkal rendelkező, de jelenleg a könyvtár keretein kívül dolgozó szakemberekből, valamint olyan könyvtári kollégákból, akik már komoly tapasztalatokkal rendelkeznek a parlamenti könyvtári munkában, háttéranyagok elkészítésében, referensi feladatok ellátásában. Ez utóbbi csoport szakmai felkészültsége részben a Könyvtári Tájékoztató Osztály keretében végzett munkájukon alapul, amelynek során különböző témákban – a törvényalkotási folyamathoz kapcsolódva – már számos háttéranyagot készítettek.

A kutatószolgálat felállítása kapcsán fontos hangsúlyozni az intézményi kapcsolatrendszerét is. A tudományos, kutatói világgal – oktatási intézményekkel, akadémiai intézetekkel és egyéb kutatóhelyekkel – a könyvtárnak intenzív kapcsolatot kell kialakítania. Tulajdonképpen a parlamenti kutatószolgálat ezen intézmények állandó megrendelőjévé kell hogy váljon. Ezen túlmenően – a hatékony együttműködés érdekében – növelni szükséges a parlamenti bizottságok mellett működő könyvtári referensek körét, továbbá új alapokra kell helyezni a könyvtár és a minisztériumok kapcsolatrendszerét, hiszen ez utóbbiakban folyik a törvényhozási munka érdemi előkészítése. E tekintetben fontos szerepet játszhatnak a minisztériumok parlamenti titkárai, így a velük való együttműködésre a következő időszakban a könyvtárnak nagyobb figyelmet kell fordítania.

Bár ezek a megfontolások egyelőre csak tervek formáját öltik, a kutatószolgálat feltételeinek megteremtése és ennek nyomán a tényleges szolgáltatás megkezdése minden bizonnyal fordulópontot jelent majd a könyvtár életében. A könyvtár vezetősége lehetővé tette az erről szóló párbeszédet, ezzel is elősegítve azt, hogy pár éven belül az Országgyűlési Könyvtárban egy, az európai színvonalú igényeknek is megfelelő parlamenti kutatószolgálat alakulhasson, amely nagymértékben hozzájárulhat a minőségi parlamenti munkához.

Bízunk benne, hogy kötetünk áttekintése ösztönözni fogja az ez irányú fejlesztéseket–bővítéseket és hamarosan lehetőség fog nyílni arra, hogy a magyar Országgyűlési Könyvtár is nyújthasson kutatási szolgáltatásokat a parlamenti képviselők részére.

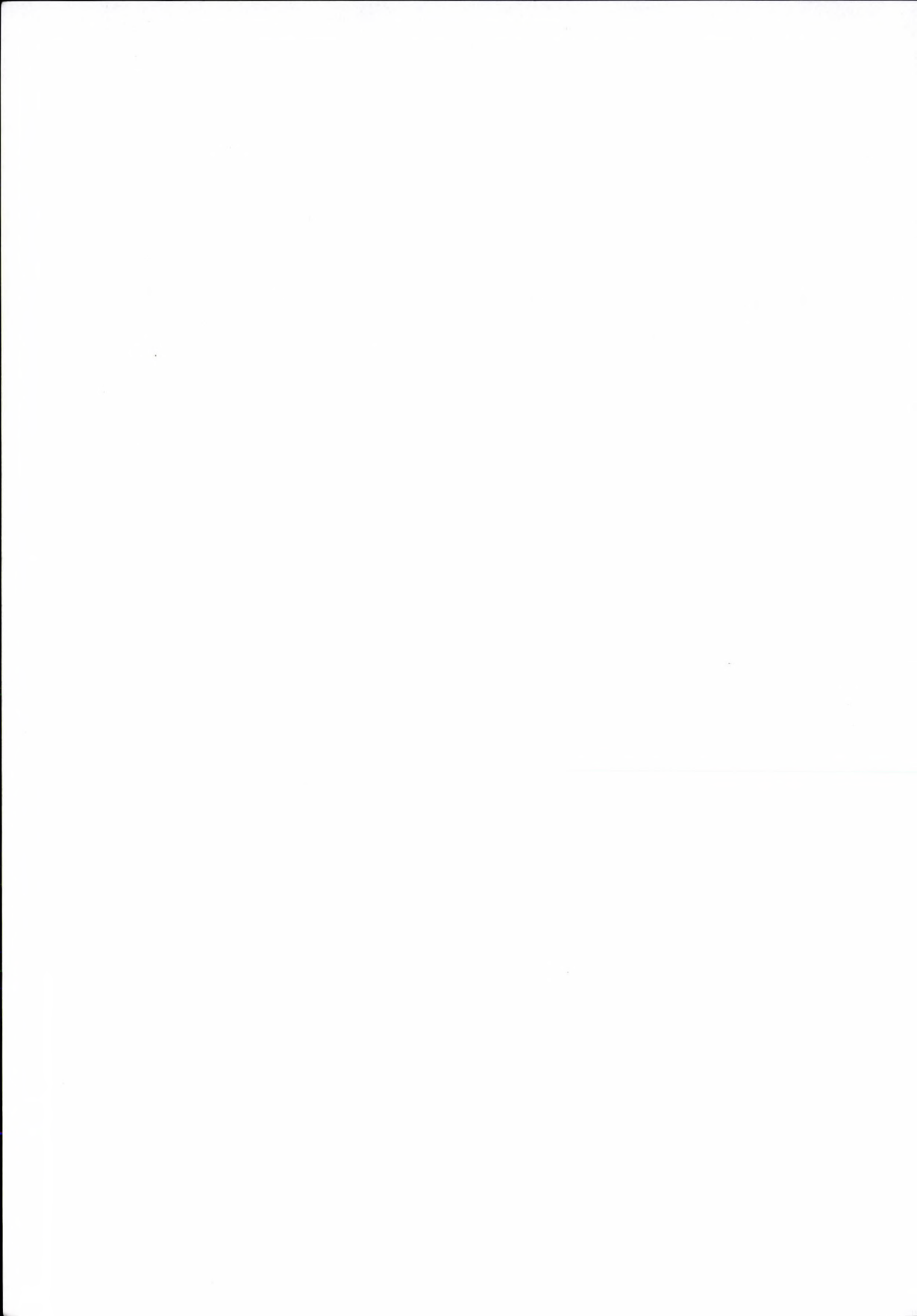
Polyánszky-Tamási Zoltán

**PARLAMENTI KÖNYVTÁRI KUTATÓ
ÉS TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLATOK
NYUGAT-EURÓPÁBAN**

Szerkesztette:

Jennifer Tanfield

a brit House of Commons volt könyvtárosa



Előszó

A Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja (ECPRD – European Centre for Parliamentary Research and Documentation) megbízásából a Camera dei Deputati 1990-ben, Rómában adta ki a *Parlamenti könyvtárak és tájékoztató szolgálatok: az Európai Közösségek és az Európa Tanács tagállamai törvényhozó testületeinek repertórium*a című kiadványt.

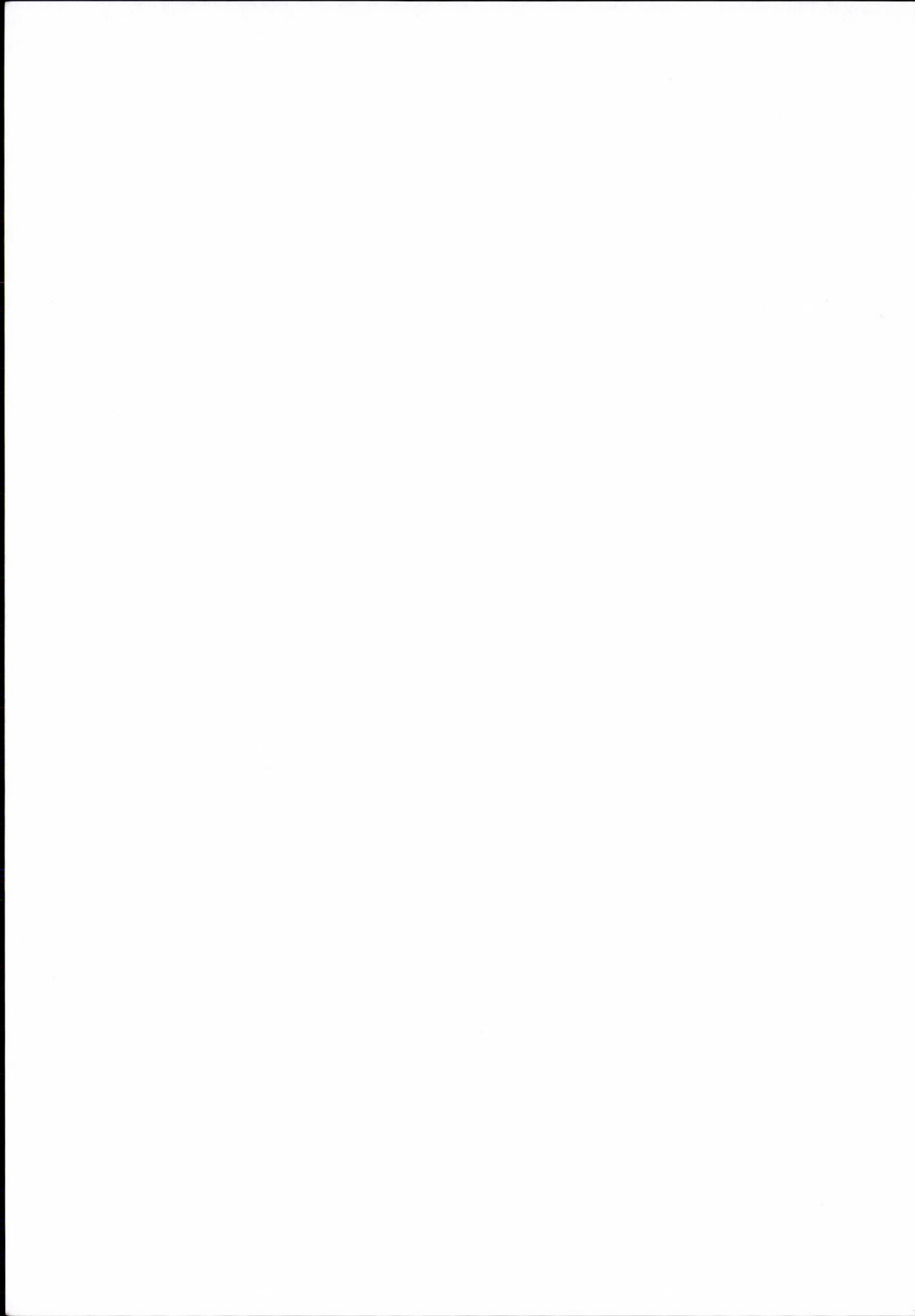
A jelenlegi új kiadás az IFLA Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekciója egyik programjának köszönhető. A szekció (amelynek tevékenységét a függelék ismerteti) korábbi kiadványai között található az Ázsia és Óceánia, illetve a Közép- és Kelet-Európa parlamenti könyvtáiról szóló kötet. Amikor felmerült egy hasonló, Nyugat-Európát érintő kiadvány elkészítésének igénye, az a javaslat született, hogy a legésszerűbb megoldást az ECPRD anyagának új kiadása jelentené. Az ECPRD igazgatói (az Európai Parlament részéről Dick Toornstra és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése részéről Wojciech Sawicki) támogatták ezt az elképzelést és megállapodtak, hogy az új kiadást angol és francia nyelven jelentetik meg. Az európai parlamenti társigazgató a fordítás finanszírozásához is teremtett forrásokat.

Szeretném megköszönni minden európai barátomnak és kollégámnak a parlamentjükre vonatkozó tájékoztató elkészítését, amelyet egy 1998-ban kiküldött kérdőívben kértünk. Rengeteg elfoglaltságom miatt sajnos csak nyugdíjba vonulásom után, 1999 végén tudtam hozzáfogni a szerkesztői munkához. A kollégák nagyon megértően fogadták, amikor 2000-ben az adatok frissítésére kértem őket. A fejezetek lényegében megegyeznek az egyes parlamenti könyvtárak által elküldött szövegekkel, azokon csak a formátum egységesítése érdekében végeztem szerkesztői munkát.

Hálás köszönettel tartozom továbbá William H. Robinsonnak, a washingtoni CRS munkatársának, aki megengedte, hogy felhasználjam az Európai Unió tagállamainak kutatószolgálatairól készült felmérés előzetes eredményeit, valamint Fabienne Witt-Frison asszonynak, a kötet francia fordítójának.

Jennifer Tanfield

(London, 2000. szeptember)



Bevezető a jelen kiadáshoz

Dermot Englefield, az 1990. évi kiadás szerkesztője olyan értékes bevezető tanulmányt írt, hogy azt ebben az új kiadásban is közreadjuk. A jelen kiadáshoz írt bevezető főként azokra a változásokra hívja fel a figyelmet, amelyek 1990 óta a parlamenti könyvtárak és szolgáltatások körében végbementek.

Az új kiadás megközelítőleg azonos területet ölel fel, mint az 1990. évi, csak a fejezetrészek címében és sorrendjében történt helyenként kisebb módosítás. A korábbi kiadáshoz képest nem került be új parlament a kötetbe, mivel a hiányzó nyugat-európai parlamenti könyvtárak (Andorra és Luxemburg) bevonására történt kísérlet eredménytelen maradt. A Luxemburgi Képviselőház könyvtáráról azonban van egy 1998. évi tájékoztató a Parlamenti Könyvtárak Nemzetközi Repertóriumának online változatában, a német Bundestag honlapján, amely az IFLA Parlamenti Könyvtári Szekciója számára készült (www.bundestag.de/datbk/library/wd.htm).

Az ECPRD korábbi gyakorlatának megfelelően a regionális parlamentek nem szerepelnek a kötetben.

A jelen kiadás fejezetrészei:

- A. Történet
- B. Felügyeleti szervek
- C. Feladatkör
- D. Személyi állomány és szervezeti felépítés
- E. Könyvtári szolgáltatások
- F. Elektronikus és különleges szolgáltatások
- G. Parlamenti kutatószolgálat
- H. Kiadványok
- I. Parlamenti archívum
- J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Az „Elektronikus és különleges szolgáltatások” című fejezetrészt a „Számítógépesítés” és a „Különleges szolgáltatások” című két korábbi részt váltja fel, és ismerteti a tájékoztatás valamennyi területén bekövetkezett legfontosabb fejleményeket. Valamennyi, a kötetben szereplő parlamentnek (valamint Andorranak és Luxemburnak is) van saját internetes honlapja, és egyes esetekben a könyvtárnak is önálló honlapja van. 1998 nyarán az IPU részletes felmérést készített az akkor létező 125 parlamenti honlapról, hogy egy általános útmutató összeállítása

érdekében felvázolja ezek elemeit. Az IPU Tanácsa által 2000 májusában elfogadott *Guidelines for the content and structure of parliamentary Web sites* (Irányelvek a parlamenti honlapok tartalmának és szerkezetének kialakítására) letölthető az IPU honlapjáról. A tanulmány megállapítja, hogy a helyzet 1998-ban igen gyorsan változott, és összefoglalja az akkor fellelhető anyagot. Abban az időben Európa rendelkezett a legtöbb parlamenti internetes honlappal (87%). A legtöbb parlamenti honlap tájékoztatót a törvényjavaslatokról és/vagy az elfogadott törvényekről, és 14%-uk elérhetővé tette az ülések teljes jegyzőkönyvét is. 1998-ban még nagyon kevés honlap tartott fenn rendszeres vitafórumot, ahol a felhasználók online kérdéseket tehetek fel a képviselőknek, vagy ahol lehetőség nyílt a közvélemény megkérdezésére politikai és más aktuális kérdésekről. Ez a jövőben várhatóan szélesebb körben is ki fog fejlődni, és megnöveli a képviselők gyors és megbízható információ iránti igényét, hogy válaszolhassanak a nagyközönség online kérdéseire.

A parlamentek jelenleg két fő célból használják az internetet: segítségével adnak tájékoztatást a parlamentről, valamint jutnak hozzá az online elérhető hatalmas információmennyiséghez. A harmadik felhasználási mód a választópolgárok véleményének megkérdezése lehet. A kiadványhoz beküldött jelentésekből is kitűnik, hogy a könyvtárak sok esetben jelentős szerepet játszanak a parlamenti honlap kialakításában és karbantartásában. Arra is van néhány példa, hogy a parlamenti kutatószolgálat az interneten is hozzáférhetővé teszi tanulmányait.

A hivatalos és kormányzervek fontos online információforrások, de problémát jelenthet a parlamenti könyvtárak számára, ha a hivatalos honlapok nem tájékoztatnak világosan archiválási politikájukról. Vajon az interneten – és gyakran csak az interneten – közzétett dokumentum meddig lesz elérhető? Ha nincs hivatalos megőrzési politika, a parlamenti könyvtáraknak le kell tölteniük és meg kell őrizniük a dokumentumokat a későbbi kutatásokhoz.

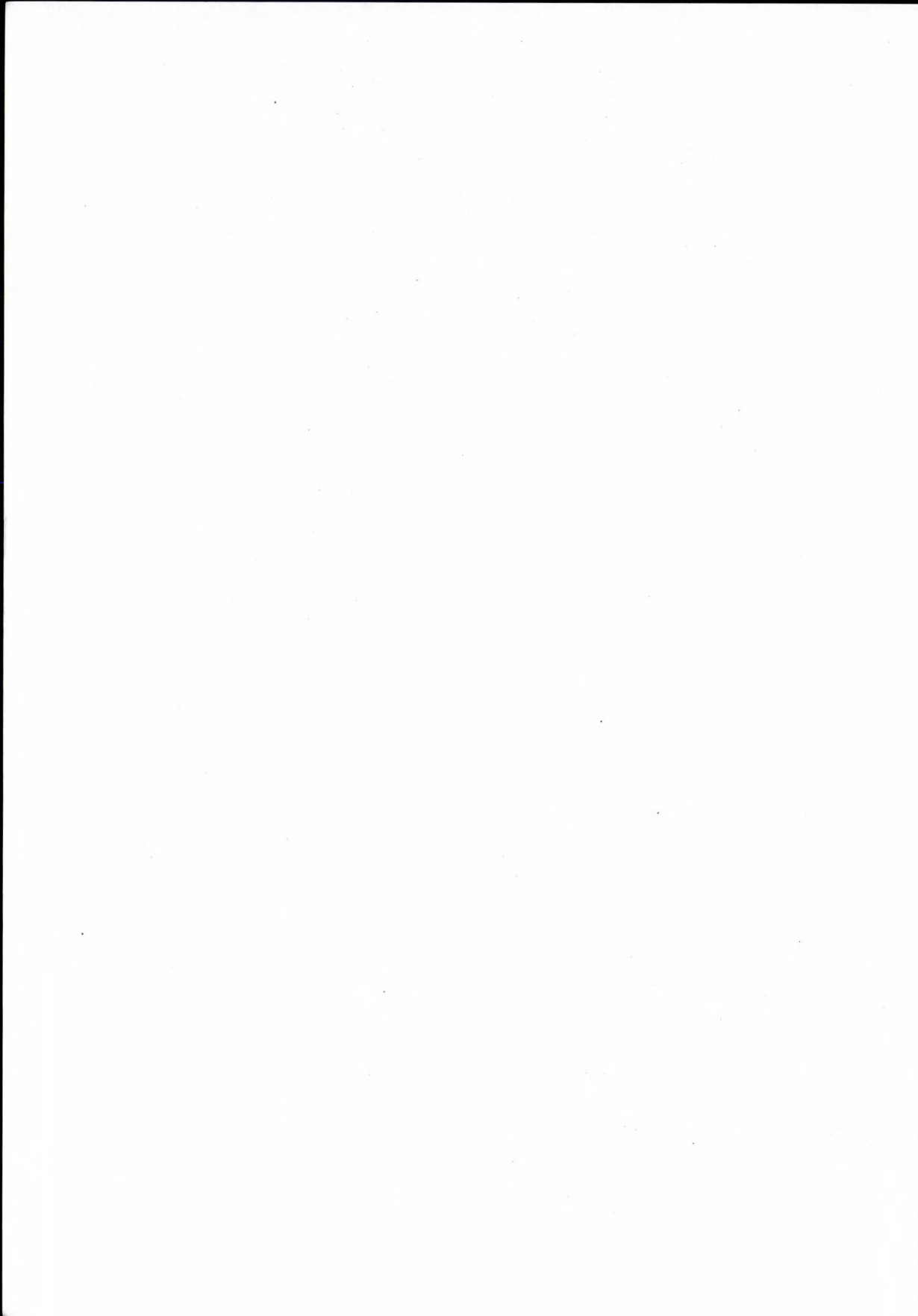
A könyvtárosok új feladata a törvényhozók segítése a legrelevánsabb és legmegbízhatóbb internetes források kiválasztásában és az információ megkeresésében, ezért számos könyvtár kínál internetes (és intranetes) képzést a képviselőknek és szakértőiknek; a dán parlamenti könyvtár például saját internet kávézójában tartja a képzést.

A kiadványban szereplő parlamentek többsége parlamenti intranettel is rendelkezik, amely online hozzáférést biztosít a képviselőknek, szakértőiknek és a törvényhozási szakértőknek parlamenti dolgozószobájukból és gyakran választókerületi hivatalukból is.

Az 1990. évi kiadás bevezetője a könyvtárak feladatkörének ismertetésekor felhívja a figyelmet azokra az érdekes és fontos különbségekre, amelyek a kutatószolgálatok parlamenti megítélésében jelentkeznek. Az említett kiadványban a kutatószolgálatokról szóló tájékoztatás a „Könyvtári szolgáltatások”, a „Kutatószolgálat” vagy az „Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások” fejezetében szerepelt. A jelen kiadás esetében úgy döntöttünk, hogy „Kutatószolgálat” címszó alatt gyűjtünk össze minden ilyen jellegű parlamenti szolgáltatást, függetlenül attól, hogy azokat a könyvtár nyújtja vagy sem. A kutatószolgálatokról szóló tájékoztatás bővítésében igen nagy segítséget jelentettek a „Parliamentary Research Organiza-

tions in the European Union” („Parlamenti kutató szervezetek az Európai Unióban”) című 1998. évi felmérés előzetes eredményei, amelyeket William H. Robinson, az amerikai Congressional Research Service főmunkatársa tett közzé. A különféle kutatószolgálatoknak a parlamenti szolgáltatások között elfoglalt helye világosan kitűnik a szövegből, de a fejezetrész áthelyezése is hangsúlyozza, hogy az ilyen jellegű szolgáltatásokat nem mindig a könyvtár nyújtja.

Azok a szerencsések, akik részt vehetnek a nemzetközi találkozókön, köztük az ECPRD vagy az IFLA Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekciója konferenciáin, jól tudják, hogy ezeknek a találkozókön két nagy érdeme, hogy lehetőséget kínálnak a más parlamentekben dolgozó kollégákkal való személyes találkozásra, valamint a gyakorlatban alkalmazott eljárások és munkafolyamatok hasonlóságának és különbségeinek, továbbá a tervezett fejlesztéseknek a megtárgyalására. A kollégák azonban csak ritkán találkozhatnak személyesen, így a miénkhez hasonló kézikönyvek és az online repertóriumok (mint például az *ECPRD Directory* és az *IFLA/Bundestag World Directory of Parliamentary Libraries*) segíthetnek a könyvtárosoknak és a tájékoztató munkatársaknak más parlamentek szolgáltatásainak a megismerésében, ahová fordulhatnak, vagy amelyeknek a honlapján választ találhatnak a nekik feltett kérdésekre.



Bevezető az 1990. évi kiadáshoz

A képviselők és az információ

Napjainkban gyakran beszélünk és vitatkozunk az európai parlamentek szerepéről és jövőbeli feladatairól. Nyugat-Európában, de legalábbis az Európai Közösség tagállamaiban sokszor kerül szóba a nemzeti parlamentek és az Európai Unió intézményeinek a kapcsolata. Egyes kelet- és közép-európai országokban, például Lengyelországban és Magyarországon, de magában a Szovjetunióban is átalakulóban van a parlamentek társadalmi szerepe. És akármilyen túlterheltek is a politikai szakértők és az alkotmányjogászok, a politikusok és szakértők egyre inkább érzik, hogy napi teendőik elvégzéséhez egyre több információra van szükségük.

Ez az igény lényegében két nagy változást tükröz, amely a II. világháború óta következett be. Egyrészt az információközlés gyakorlatilag azonnali és viszonylag olcsó lett. Másrészt a növekvő demokráciaigény következtében a képviselőknek nemcsak a hagyományos médiában (elsősorban a televízióban) kell megjeleníteniük, hanem a választópolgárok, a lobby-szervezetek és a PR-szakemberek előtt is.

A parlamentek hagyományosan úgy szereztek információt, hogy vizsgálóbizottságokat állítottak fel, amelyek szóbeli és írásbeli bizonyítékokat gyűjtöttek, majd jelentésben ismertették állásfoglalásukat a följük rendelt szervvel. Az állásfoglalást ezután a parlament vitára bocsáthatta. A képviselőkre egyénileg nehezedő terhek növekedése azonban az őket segítő információs szolgáltatások nagymértékű kibővüléséhez vezetett.

A parlamenti információs források témakörét eddig egyetlen politológus vagy könyvtáros sem vizsgálta részletesen. A téma legátfogóbb taglalását az 1970-ben kiadott, Anthony Baker és Michael Rush-féle *The Member of Parliament and His Information* (A képviselő és tájékoztatása) nyújtja a brit parlament gyakorlatáról. A területen bekövetkező gyors változások miatt a részletek többsége ma már elavult, de jól ragadja meg a képviselők számára lényegi fontosságú információ kettős jellegét. „Kétféle tény van: helyzetekre vonatkozó tény, és az embereknek e helyzetekről alkotott véleményére vonatkozó tény. A politikai vezetőknek, üljön akár egy angliai egyházmegyei tanácskozáson, akár a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsági ülésén, szüksége van valamiféle ismeretre mindkét fajta tényről ahhoz, hogy reagálhasson rájuk.”* Végtelenen leegyszerűsítve a dolgot, az elsőről általában a parlamenti tájékoztató szolgálat nyújt információt, a másodikról pedig a politikus alkot ítéletet.

* A. BAKER és M. RUSH: *The Member of Parliament and His Information*, 1970. p. 15.

1972 májusában az Interparlamentáris Unió Nemzetközi Parlamenti Dokumentációs Központja is foglalkozott ezzel a kérdéssel és azt a korábbinál jóval szélesebb kontextusba helyezte. Kérdőívet küldtek ki „A képviselők információigénye a modern világban” címmel. A kérdőívre 36 parlamentből kaptak választ, és az adatok alapján jelentést készítettek. 1973 januárjában került sor az ezzel a témával foglalkozó 3. Nemzetközi Szimpóziumra az ENSZ genfi székházában, amelynek jelentése és a viták szövege *The Member of Parliament: His Requirements of Information in the Modern World* (A képviselők információigénye a modern világban) címmel az IPU kiadásában jelent meg, 1973-ban. A kiadvány nem tudományos értekezés, hanem a gyakorlati szakemberek, képviselők és parlamenti hivatalnokok összesítése az igényekről és a megoldásokról.

Azóta a szimpóziumon tárgyalt tájékoztatási problémák egyike még nyilvánvalóbb lett. A probléma a társadalom különféle csoportjaira jellemző, eltérő fejlődési ciklusokkal van összefüggésben. Az egyénre olyan közvetlen döntések hatnak, mint a kamatlábak vagy a személyijövedelemadó-kulcsok megváltozása, a gyárosokra olyan hosszabb távú megfontolások, amelyek a piacot ösztönzik és beruházásokról döntenek, a politikusokat, elsősorban a kormánypárti politikusokat, pedig azok a tények érdeklik, amelyek megfelelő eredményt hozhatnak a megfelelő időben, azaz az általános választások idején. Ez az eltérő ritmus bizony göröngyössé teheti a képviselői tájékoztató szolgálatok útját is.

A politika gyakorlati kérdésekkel foglalkozik. Meg kell állapítani, melyek az elsődleges fontosságú ügyek, szükség szerint törvényt kell alkotni és annak végrehajtását ellenőrizni kell. Nem annyira a hivatalnok, sokkal inkább a képviselő az, aki választópolgáraitól tudja, hogy hol van szükség új intézkedésre és milyen területeken található a jelenlegi közigazgatás hiányosságai. Így aztán tájékoztatási igényei is inkább a gyakorlatra, mint az elméletre vonatkoznak. Akár gazdasági, akár tudományos kérdéstről van szó, a politikus világát a végrehajtás uralja. Olykor természetesen felmerülnek etikai kérdések is. Ezen a téren, akár a halálbüntetés, akár a vasárnapi munkaszünet, akár az abortusz a téma, a politikusnak hozzá kell tennie saját értékrendjét a kapott információhoz.

Minél gazdagabb egy társadalom, annál több alternatív, a központi kormányzattól eltérő információt képes előállítani. Egyre nő azoknak a kutatóintézeteknek a száma – sok közülük független bármely politikai irányultságtól –, amelyek alapvetően szembeszállnak a kormányok által nyújtott információval és annak értelmezésével. Feltéve, hogy nyílt és kellően feltárt információs forrásról van szó, ez csak egy demokratikus rendszerben lehet segítség, akárcsak a parlamenti bizottságok munkája. Ezeknek az intézményeknek a száma valószínűleg tovább nő, mivel fontos információforrást jelentenek a képviselőknek.

Felmerülhet a kérdés, hogy mi ad különleges jelentőséget az ebben a repertóriumban leírt szolgáltatásoknak a képviselői munka szempontjából. Vegyük sorra a tényezőket. Elsőként azt, hogy bár a képviselőket csaknem feldolgozhatatlan információáradat éri, ennek nagy része részrehajló, és egy meghatározott politika felé kívánja terelni őket. Minden olyan választópolgár, helyi önkormányzati tisztviselő, farmer vagy gyáros, akivel megbeszélést folytatnak, meghatározott, gyakran

személyes érdeket képvisel. Azután ott vannak az intézmények, a kereskedelmi és szakmai szervezetek, a szakszervezetek és maguk a politikai pártok, amelyek csoportokba tömörülve visznek ügyeket a képviselők elé. Vannak hivatásos lobbicsoportok és PR-szervezetek, amelyek a legtöbb demokráciában lendületesen fejlődő ágazatot alkotnak, és amelyeknek az a feladatuk, hogy érvényt szerezzenek ügyfeleik érdekeinek. Továbbá természetesen jelen van az aktuális kormány, amely megpróbálja meggyőzni mind saját képviselőit, mind az ellenzéki pártokéit politikája előnyeiről. Végül pedig számolni kell a médiával is – vagy ahogy a 19. században a sajtót nevezték, a Negyedik Renddel –, amely, ha megfelelően szabad, indíttatva érzi magát arra, hogy a társadalom minden rétegét megszólítsa és érdeklődését fenntartsa. Ennek az információdömpingnek a tükrében a parlamenti szolgáltatások alapvető feladata, hogy egyedülként, pártatlan tájékoztatást nyújtsanak. Ehhez az kell, hogy a pártatlanságba vetett igazi bizalom alakuljon ki a tájékoztató munkatársak és a képviselők között általánosságban és egyéni szinten is.

E szolgáltatások második fontos jellemzője, hogy bizalmasan kell kezelniük a képviselő kérdését. Megtörténhet, hogy csak ütköztetni akarja a gondolatait egy jól képzett és az érintett szakterületen jobban tájékozott szakemberrel. Ehhez bizalomra és diszkrécióra van szükség a munkatársak részéről. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a parlamenti munkatársaknak teljesen elfogulatlanoknak kell lenniük.

A harmadik, nagyon is gyakorlati szempont, hogy a szolgáltatásokat magában a parlamenti épületben kell nyújtani, és általában hozzáférhetővé kell tenni a parlamenti ülések olykor kényelmetlen és előre meg nem jósolható időpontjában is. Fontos, hogy a képviselőknek mindig legyen kihez fordulniuk, amikor szükségük van valamire. További gyakorlati szempont, hogy a válaszokat a képviselők igényeihez kell igazítani. Nem lehet egyszerűen elárasztani őket információval, mint egy lobbizási gyakorlat áldozatát, hanem figyelemmel kell lenni a feltett kérdés sajátosságaira, a képviselő ismereteire, a válasz felhasználásának körülményeire, a válasz megkívánt mélységére, formájára és határidejére.

A parlamenti munkatársak számának az utóbbi időben bekövetkezett növekedése lehetővé tette, hogy a képviselők segítségével több szakképzett embert vegyenek fel. Az egyre összetettebb és egyre több nemzetközi kapcsolattal bíró társadalomban igen nagyfokú specializációra van szükség. Ugyanakkor a képviselők sok esetben személyes titkárságukon alkalmaznak kutató szakértőket, akik a tárgyi tudást illetően gyakran mindenes szerepet töltenek be, és csak annyiban specializálódnak, hogy teljes munkaidőben a képviselőjüknek dolgoznak. A mai komplex és sokat követelő világban alighanem mindkét fajta segítségére szükség van: a parlamentet mint intézményt, valamint a képviselőket pártatlanul tájékoztató munkatársakra éppúgy, mint az általános kutató szakértőkre, akik egész idejüket az őket alkalmazó képviselőnek szentelik.

A repertórium által átfogott parlamenti munka a politikai folyamatok jobb megértéséhez és gyakorlatának tanulmányozásához is jelentősen hozzájárul. A képviselőnek naprakész, teljes és pontos tájékozottságra van szüksége a parlamenti interpellációhoz, a vitán történő felszólaláshoz, a bizottsági törvénymódosító munkához, a választópolgároknak ajánlott megoldásokhoz, egy helyi politikus meg-

győzéséhez vagy tágabb közegben a rádióriporthoz, a televíziós interjúhoz vagy az újságcikk megírásához. A könyvben ismertetett források e tudáshalmaz hátterének kicsi, de döntő fontosságú részét képezik.

Parlamenti tájékoztató szolgálatok

A képviselők előző részben ismertetett igényei ismeretében hogyan kell megszervezni a törvényhozás tájékoztató szolgálatát?

Feltehetően a legtöbb képviselő egyetért azzal, hogy nincs számukra fontosabb, mint az idő. Ez a tényező adott és megváltoztathatatlan (hiszen a nap még mindig csak huszonnégy órából áll, hiába sokszorozódnak meg a politikai problémák és az azok megoldását segítő információk). Nem is olyan régen a képviselők még nem tartották főfoglalkozásnak az országgyűlési munkát. Délelőtt üzték a hivatásukat, délután és este pedig bejártak a parlament üléseire. Ez ma már egyre kevésbé tartható. Részben e változásnak köszönhetően a képviselők illetménye is emelkedett és szakértőik száma is nőtt. Kibővült az állandó parlamenti munkatársak által nyújtott tájékoztató szolgálat köre is, amelynek segítségével időt takarítanak meg a képviselők számára.

A második általános megállapítás a képviselőket illetően az, hogy szakértőnek tartják magukat az információ felhasználásában. A képviselők tulajdonképpen évszázadokon keresztül „a nemzet beszélgetőtársai”, vagyis az információcsere fórumai voltak. A képviselők azonban a legtöbbször nem tartják magukat az információgyűjtés szakértőinek. Ez alapvetően megkülönbözteti őket az egyetemi könyvtárat használó diákoktól és a tudósoktól vagy a hivatalnokoktól, akik összegyűjtik a forrásokat, aztán megszerkesztik a dokumentumot. A képviselőknek arra van szükségük, hogy tájékoztató munkatársaik a tények és vélemények megfelelő válogatását nyújtsák; a tényekhez majd ők teszik hozzá saját politikai értelmezésüket.

Ebben még egy fontos tényező játszik szerepet, mégpedig az időzítés. A tájékoztató munkatársak nem végeznek jó munkát, ha öt perccel a felszólalás, az interjú vagy a sajtókonferencia előtt teszik le a képviselő asztalára a mindenre kiterjedő dokumentumcsomagot. A kért információknak akkor kell rendelkezésre állnia, amikor lehetőség van a felhasználására, hogy a képviselő eredményesen érvelhessen – legtöbbször a nyilvánosság előtt. Másrészt viszont ritkán fordul elő, hogy a képviselő hosszabb idővel a határideje lejárta előtt kér tájékoztatást, mivel így fennállna a veszélye, hogy az információ elévül. Semmi sem bosszantja jobban a képviselőt, mint az, ha az érvelésben azért marad alul, mert a tájékozottsága nem elég naprakész. Ez azt jelenti, hogy a parlamenti tájékoztató szolgálatnak igen széles területen naprakésznek kell lennie, valamint, hogy a naprakész szóbeli tájékoztatás sokszor értékesebb lehet, mint az írásos dokumentum. A tájékoztató munkatársaknak ezért el kell fogadniuk, hogy munkájuk nagy figyelmet és éjjel-nappali készenlélet igénylő feladat, és munkájukért kezdettől fogva személyes felelősséget kell vállalniuk.

A képviselőnek adott tájékoztatás ugyanis azonnal nyilvánosságra kerülhet. Míg a dokumentumot készítő hivatalnok megbeszélheti a feladatot kollégáival és lakat alatt tarthatja az írást, amíg késznek nem tartja további megbeszélésre, a képviselőknek közvetlenül dolgozó tájékoztatóknak tudomásul kell venniük, hogy amint mondanak vagy írnak valamit egy témáról, az az információ a képviselőé, aki szabadon felhasználhatja amikor, ahol és ahogyan kedve tartja. Ez igen magas követelményeket támaszt a tájékoztató munkatársak értékítélete és pontosságá iránt.

A képviselők nem fogadnak el különösebb parlamenti hierarchiabeli megkülönböztetést egymás közt, ezért a munkatársaknak nincs könnyű dolguk a képviselők-től kapott, egymással rivalizáló kérések rangsorolásában. Készen kell állniuk az egymásnak ellentmondó kérések kiszűrésére. A meggyőzőkészség és a rugalmasság sokat segíthet, ha három dolgot kell elvégezni annyi idő alatt, amennyi kettőre sem elég.

Úgy érzem, joggal hangsúlyozzuk a képviselők számára nyújtott könyvtári és tájékoztató munka jelentőségét. A munkatársak gyakran érezhetik, hogy veszélyes terepen járnak, hiszen az általuk szolgáltatott információ teljesen nyilvános. Gyakran kerülnek szembe a napi szenzációt jelentő ügyekkel. Ugyanakkor el kell fogadniuk a névtelenséget, bármilyen hasznos információt is nyújtsanak, az érdem – joggal – mindig az információt jól használó képviselőé.

Végül egyetlen parlamenti könyvtár vagy tájékoztató szolgálat sem önellátó. A munkatársaknak meg kell nyerniük mások együttműködését is, hiszen a parlament érdeklődési köre igen tág. A magam részéről azt tapasztaltam, hogy az emberek és az intézmények a legtöbb esetben szívesen segítik a parlament munkáját. Ez olykor rutin-együttműködési tevékenység, például dokumentumok kölcsönzése vagy szolgáltatása. Máskor nyilvánvaló a segítséget nyújtóknak az a szándéka, hogy a parlament munkatársainak adott információ nyilvános fórum elé kerüljön és erősítse vitapozíciójukat. Ahogy munkájuk során általában, a parlamenti munkatársaknak el kell tudniuk választani a tényeket a véleményektől, és világos tájékoztatást kell nyújtaniuk a képviselőknek, igény esetén kiegészítve azt saját véleményükkel. Van azonban egy hivatalnoki csoport, amely kevésbé hajlamos a parlamenttel szembeni nyíltságra, mégpedig a mindenkori kormányhivatalnokoké. Az a tisztviselő, aki lakat alatt tartja az általa készített tervdokumentumot, aligha osztja meg az ismereteit akár a képviselőkkel, akár azok szakértőivel, hacsak nem igen formális keretek között.

A parlamenti tájékoztató szolgálat elsőrendű feladata, hogy elemezze és ismeresse a parlament munkáját. Ez egyre inkább számítógépes feldolgozási módszerekkel történik. A munkatársaknak alapos ismeretekkel kell rendelkezniük parlamentjük gyakran bonyolult eljárásairól és a parlamenti naplók és irományok speciális kiadói gyakorlatáról. Sok információ keletkezik a bizottságokban is, bár jó néhány parlamentben az érdemi munka zárt üléseken folyik. Az e tevékenységekről való részletes tájékozódás elengedhetetlen.

A második nagy információforrás, amelyet a parlament számára meg kell szervezni és ki kell aknázni, az ország kormánya. A legtöbb demokratikus államban a kormány beszámolási kötelezettséggel tartozik a parlamentnek, bár tájékoztatását

gyakran úgy időzíti, hogy az neki kedvezzen és ne a parlamentnek. Ez voltaképpen természetes is, és a parlament remélhetőleg hozzá tudja igazítani tevékenységét a tájékoztatás menetéhez. A kormány előterjesztései, törvényjavaslatok és jelentései magától értetődő információforrások, akárcsak a kormány által kihirdetett törvények. Ezeken kívül van még két fontos kormányzati információforrás. Egyrészt a kormány és a média kapcsolata nagy jelentőségű a parlamenti tájékoztató szolgálatok szempontjából. A képviselők tájékoztatásához szükség van a sajtóhírekre, a sajtótájékoztatókra, a tömegtájékoztatásban közzétett kormányhirdetésekre, és a kormány hivatalos tájékoztatási ügynökségeinek a politikai irányvonalra és a teljes munkára vonatkozó valamennyi közlésére. A másik, teljesen különböző terület az a könyvtárnyi tájékoztató irodalom, amelyet a kormány általánosan ingyenesen terjeszt, hogy tájékoztassa az állampolgárokat a törvény adta jogokról és kötelességeikről. Rengeteg információ jelenik így meg népszerű formában, és lehet a képviselők hasznára kétféleképpen is. Egyfelől, mivel választópolgáiraikhoz hasonlóan a képviselő is állampolgár, hasznosnak találhatja ezeket a kormánytájékoztatókat. Másfelől viszont, mivel az őt a parlamentbe bejuttató választók a kormány irányítása alatt élnek, és mivel ezek a kiadványok bizonyos mértékben tükrözik a kormány arcukat, az állampolgár valószínűleg szeretné megosztani a véleményét a kormány politikájáról és működéséről a képviselőjével. A kormánytájékoztatókat tehát teljes körűen gyűjteni kell, fel kell őket dolgozni, és szabadon hozzáférhetővé kell tenni a képviselők számára.

A harmadik jelentős információforrást a bíróságok jelentik. A törvényeket ki kell hirdetni, és ahogy azt már korábban említettük, ez a kormány feladata. Azonban a törvényeket értelmezni és alkalmazni is kell. A képviselőknek erre vonatkozó tájékoztatásra is szükségük lehet választópolgáiraik érdekeinek érvényesítésében. A parlamenti könyvtárak ezért rendelkeznek jelentős jogi állománnyal és várják el munkatársaiktól, hogy tudjanak jogi tájékoztatást nyújtani. Akármilyen témáról legyen is szó – példaként említhetjük a közlekedésügyet, a tervezést, a halászatot, az atomhulladék kezelését, a kulturális örökség megőrzését vagy az élelmiszerbiztonságot –, valamennyinek át kell tudniuk fogni mind a jogi, mind egyéb vonatkozásait.

A parlamenti tájékoztató szolgálatok számára fontosak az utóbbi időben jelentősen megnövekedett szakmai lobbik is. Egyre több cég foglalkozik azzal, hogy hidat képezzen azok között, akiknek kérdésük vagy konkrét problémájuk van, és azok között, akiknek intézkedéseket kell tenniük (a kormány), illetve akiknek értékelni és esetleg módosítani kell ezeket az intézkedéseket (a parlament). Elegendhetetlen, hogy a parlamenti tájékoztató munkatársak felkészültek legyenek erre a munkára, mert mélyreható értékelést kell nyújtaniuk.

A parlamentet, a kormányt, a bíróságokat és a nagyközönséget összekötő információs láncot a média teszi teljessé. A média egyik problémája saját felelősségének meghatározása. Nem kötelezett olyan beszámolóra, mint a hivatalnok, legfeljebb a saját részvényeseinek (ha vannak ilyenek) vagy olvasóinak/hallgatóinak/nézőinek, de éppen ezért nagy jelentőségű más csoportok számára is. Reggelente a média alapozza meg a képviselők és szakértők következő huszonnégy óráját. Ahogy az

előző részben említettük: „Kétféle tény van: helyzetekre vonatkozó tény, és az embereknek e helyzetekről alkotott véleményére vonatkozó tény”. A képviselők a médiához fordulnak a második fajtahoz tartozó tények megismeréséért. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy a parlamenti könyvtár jelentős időt szánjon az átfogó sajtófigyelő szolgáltatás megszervezésére (növekszik a rádió- és televízióműsorok rögzítése iránti igény is). Efféle sajtófigyelő szolgáltatások egyre inkább igénybe vehetők online adatbázisok formájában is, de a parlamenti tájékoztató szolgálatok gyakran úgy érzik, hogy saját gyors válogatásuk hasznosabb, és ezért csak háttérként használják az általános adatbázisokat. Ez a példa is mutatja, miért olyan költségigényesek a parlamenti tájékoztató szolgálatok. Nagy munkaigényüket azonban igazolja az intézmény kiemelt fontossága. Megfigyelhető, hogy azoknak az országoknak a parlamentjei, amelyekben az elmúlt évtizedekben a demokrácia nem állt erős lábakon (például Görögországban, Portugáliában, Spanyolországban és Törökországban, vagy még régebben Németországban és Olaszországban), bőkezű támogatást nyújtanak a képviselőket segítő parlamenti tájékoztató szolgálatoknak.

A kommunikációs határok leomlásával a tér és az idő problémája szinte teljesen megszűnt, és bár a nyelvi probléma megmaradt, ez azt is jelenti, hogy egy bármely parlament előtt álló probléma a többi számára is az. Sok példát lehetne felhozni, amelyek közül a környezetszennyezés az egyik legnyilvánvalóbb, de a legutóbbi időkből a terrorizmust és a légi közlekedést is említhetjük. Természetesen az Európai Közösségek tagállamainak parlamenti tájékoztató szolgálatait is érinti az az integrációs törekvés, amely az egész EK-t jellemzi. Mindezek a változások magukkal hozzák az összehasonlító információ igényét, amelyhez más országok törvényhozásának ismerete is szükséges. Ez azonban gondot jelent, mert bár egyre több kérés érkezik egyik parlamenttől a másikhoz, a másik ország törvényeire, politikájára és közigazgatására vonatkozóan, nem mindig könnyű megérteni egy másik rendszer nyelvezetének igazi értelmét. A szavak olykor félrevezetőek. Valójában a munkatársak sokkal nagyobb mértékű kölcsönös cseréjére van szükség – természetesen a megfelelő nyelvismeret birtokában –, minél hosszabb időszakokra. Például egy ország oktatási rendszerének vagy egészségügyi szolgáltatásainak megismeréséhez sokkal többre van szükség, mint egy tankönyv elolvasása, még akkor is, ha ilyen rendelkezésre áll. Szintén beható tanulmányozást igényel egy föderatív állam központi kormánya és regionális szervei közötti hatalommegosztás megértése. Pusztán könyvekből ezt is nehéz kellően átlátni. Ez a terület a jövőben feltehetően több figyelmet érdemel. Ugyanakkor jó lenne alaposan átgondolni az igényeket, hogy a könyv- és adatbázis-kiadók időben tájékozódhassanak, milyen naprakész referenzkiadványok szükségesek.

A repertóriumban szereplő intézmények között két olyan szervezet van, amelyek aktívan támogatják ezt a fajta, elengedhetetlen nemzetközi együttműködést. A dán parlament könyvtárának vezetője 1920-ban tett javaslatot Dánia, Finnország, Norvégia és Svédország parlamenti könyvtárai közti szorosabb együttműködésre. A ma már a Skandináv Parlamenti Könyvtárak Bizottsága nevet viselő csoporthoz később Izland is csatlakozott. Az együttműködés keretében kicserélik kiadványaikat, évente ülést tartanak, és jelentősek kölcsönös képzési programjaik is. Tanul-

mányutakat szerveztek Bonnba és Londonba. A skandináv tudományos szakkönyvtárakban megtalálható külföldi jogi folyóiratokat ismertető kiadványuk 1976-ban jelent meg, és az ő kezdeményezésükre adta ki az Északi Tanács a skandináv parlamentek dokumentumainak kalauzát 1984-ben és a skandináv jogi szolgáltatások bemutatását 1985-ben. Informális, hatékony együttműködésük újabb terméke a skandináv országok parlamenti könyvtáiról szóló, 1988-ban közreadott kiadvány.

Az európai parlamenti könyvtárak együttműködését támogató másik szervezet a Parlamenti Kutatások és Dokumentáció Európai Központja (ECPRD), amely a jelen kiadványt is támogatta. A repertórium második függeléke ismerteti a szervezet működésének alapvető jellemzőit. Kétségtelen, hogy az ECPRD nagyon fontos szerepet játszott az EK és az Európa Tanács tagországai igencsak különböző parlamenti tájékoztató szolgálatainak összefogásában. Különbözőségeik megvilágításán túl tevékenyen arra ösztönözte őket, hogy ismerjék meg jobban egymás tevékenységét, és kerüljék el az elszigeteltségből adódó, felesleges kutatómunkát.

A második világháború óta a kormányközi szervezetek tájékoztató kiadványainak száma jelentősen megnőtt. Az Egyesült Nemzetek Szervezete és különösen a Biztonsági Tanács természetesen a politikai témákra összpontosít. Kiadványaikat, amelyeknek meg kell lenniük a parlamenti könyvtárakban, általában kevésbé használják mindaddig, amíg ki nem tör valamiféle politikai válság: Suez, az 1956-os magyarországi forradalom, Afganisztán, Argentína, Libanon, és a felsorolást hosszan lehetne folytatni. Ezen a téren, különösen ha az ellenzék nyomós érveket szeretne felsorakoztatni a kormány politikájával szemben, a parlamenti információnak ezek a forrásai hiánypótlóak lehetnek. Nélkülük a kormány bírálói csak a kormány hivatalos tájékoztató szolgálatainak kiadványaira és a sajtó véleményére hagyatkozhatnak. Az ENSZ szervezetei, köztük azok is, amelyeket a Nemzetek Szövetségétől örökölt – például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) – természetüknél fogva egy-egy területre szakosodtak. Azonban ezek is fontos forrásai lehetnek bizonyos összehasonlító információknak, ahogy például az ILO törvényhozási szolgálata, amely gondoskodik a munkaügy és a szociálpolitika témakörében hozott fontosabb jogszabályok lefordításáról. A parlamentek nemzetközi cserekapcsolatai keretében a hivatalos kiadványok cseréje széles körben folyik, sok esetben már a 19. század második fele óta. Az angol nyelv uralkodó helyzetéből fakadóan a brit parlament kiadványai szélesebb körben terjednek, mint más országokéi, de vannak regionális cserekapcsolatok is. A skandináv parlamenti könyvtárak együttműködésének keretében a kiadványcsere rutinszerűen működik, és hasonló együttműködés folyik az Ibériai-félszigeten is. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy sok európai ország korábban gyarmatbirodalom volt, így parlamentjük jelentős gyűjteménnyel rendelkezik a volt gyarmatok hivatalos kiadványaiból is. A Brit Nemzetközösség esetében például hatalmas, jól karbantartott gyűjteményről van szó.

Feltételezzük tehát, hogy a parlamenti könyvtár és a tájékoztató szolgálat jól el van látva információval a parlament, a kormány, a bíróságok, a média és a kormányközi szervezetek részéről, valamint rendelkezik külföldi hivatalos kiadványokkal és természetesen a kereskedelemben kapható kiadványok széles körével. Ez

utóbbiak közül különösen fontosak a brosrák, egyrészt mert speciális csoportok adják ki őket, másrészt mert sokkal naprakészebb információt tartalmaznak, mint a lassabban megjelenő könyvek. Feltételezzük továbbá, hogy a munkatársak hatékonyan és idejében rögzítik, feldolgozzák, és ha kell, selejtezik a mindezekben található információt. Várhatóan milyen formában lesz szükség erre az ismeret-anyagra?

Minden parlamenti tájékoztató szolgálat felállít egy jól szervezett referenszolgálatot. Ez nemcsak az előzőekben említett intézmények tevékenységét lefedő, alapvető szolgáltatásokat nyújt, hanem részletes életrajzi tájékoztatást is, mert a „politika emberekről szól”, legalább annyira, mint elvekről és intézkedésekről. A személyekről szóló tájékoztató fontos lehet a politikusok számára, amikor például ebédmehívást kapnak egy amerikai szenátortól, vagy egy befolyásos személlyel kell találkozniuk, hogy meggyőzzék, csakúgy, mint ha például tisztában akarnak lenni egy bizottság vagy egy vállalat elnökének hátterével. Mivel az összképhez a friss információk is fontosak, a sajtótermékek széles választéka kell hogy rendelkezésükre álljon. Egyes szolgáltatások a cikkek analitikus listáját adják a képviselőknek, és olykor SDI-szolgáltatást is nyújtanak, amelyhez a képviselők jelölik meg a témaköröket. Ez utóbbi esetben problémaként merülhet fel, hogy a részletes információ terjesztése jelentős többletmunkát kíván a munkatársaktól (pl. fénymásolás), amely olykor feleslegesnek bizonyul. Lehetőség szerint speciális képzettségű és tapasztalatú munkatársak felvétele is kívánatos, akik a maguk szakterületén szóbeli tájékoztatást nyújtanak. Ez is bővítheti a szolgáltatások körét, feltéve, ha a képviselők ideje és napirendje lehetővé teszi azok felhasználását.

A szóbeli tájékoztatás gyakran vezet egyénre szabott, írásos anyag kéréséhez. Bár ugyanabból a tág témakörből több kérdés is érkezik, egy-egy képviselő kérdésének árnyalatai meglepően gyakran igényelnek nagyon is specifikus választ. Ezek a válaszok azzal az előnnyel is járnak, hogy a képviselő bizalmasan kezelheti őket. Egy-egy képviselő számára ez jelenti a szolgáltatás legnagyobb értékét. Hogy ezt a részletes szolgáltatást a könyvtár nyújtja-e, vagy a parlament valamely más részlege, a törvényhozás hagyományaitól és felépítésétől függ. A kötet repertórium felvázolja a különféle parlamenti szervezeteket.

A tájékoztató szolgálatok (olykor annotált) bibliográfiákat is készítenek, kiadványban ismertetik a rövid távú változásokat és a parlament elé kerülő egyéni törvényjavaslatokat. Vannak hosszabb távú háttéranyagok is, amelyek egyes intézkedési területekről vagy általánosabb megközelítést igénylő problémákról tájékoztatnak. A dolgozatok gyakran épülnek azokra a statisztikai vagy jogi keretekre, amelyek a kormány és a közigazgatás tevékenységének alapját képezik. Ezek általában minden képviselő számára hozzáférhetőek, és felsorolásuk megtalálható az ECPRD Luxemburgban közreadott hírlevelében (lásd Függelék).

A tájékoztató szolgálatok további információgyűjtő területe a bizottsági munka. Maguk a bizottságok is alkalmazhatnak szakértőket, de felkérhetnek szakembereket is, eseti megbízással. Ez utóbbinak megvan az az előnye, hogy ha az anyag elkészül, a szakértőkre nincs többé szükség. Egy-egy konkrét vizsgálat elvégzésére így megtalálható a legtapasztaltabb és a témában leginkább járatos szakértőcsoport.

Alternatívát jelenthetnek olyan, kis létszámú tájékoztató csapatok, amelyek rövid időre alakulnak meg a közigazgatás különböző területein dolgozó parlamenti munkatársakból. Nem minden bizottsági munka kötődik témakörökhöz, de ha az a tendencia, hogy maguknak a képviselőknek is szert kell tenniük némi szaktudásra, akkor arra van szükség, hogy egy-egy bizottság többé-kevésbé állandó szakterülettel foglalkozzon, és ehhez jó tájékoztatási szolgáltatás kapcsolódjon. Ha ennek legalább egy részét az állandó parlamenti munkatársak adják, akkor ismereteik nem vesznek el a parlament számára az eseti vizsgálatok lezáródása után sem.

A parlamenti tájékoztató munka nagy változáson ment keresztül az utóbbi 20–30 évben. Ha ez a repertórium nem is olyan régen, például 1970-ben jelent volna meg, sokkal vékonyabb és korlátozottabb lenne. Érdekes lesz figyelemmel kísérni, hogy vajon az elmúlt évtizedek lendületes fejlődését fenntartja-e az átláthatóság növekvő igénye, az információ-visszakeresés új technológiai és a parlamentek által tárgyalt témák nemzetközivé válása. Addig is azoknak, akiknek van szerencséjük ezen a területen dolgozni, éppen elég kihívást jelent majd az egyre többet követelő parlamenti felhasználók igényeinek kielégítése.

A repertórium

E munka elsőként 1983 márciusában jelent meg az ECPRD kiadásában, angol, francia és német nyelven. A jelenlegi második kiadás angolul, franciául és olaszul jelenik meg, hogy még szélesebb olvasóközönséghez juthasson el. Meggyőződésünk, hogy a képviselők tájékoztató szolgálatának kérdése nemcsak a könyvtári és tájékoztatási területen tanulókat és dolgozókat érdekli, hanem azokat is, akik jobban át kívánják látni a demokrácia működésének mechanizmusát abban az időszakban, amikor egyre nagyobb hangsúlyt kap az átlátható kormányzás, az emberek befolyásolása és a döntéshozatal mögött meghúzódó információ.

Történet

A repertóriumban szereplő könyvtárak többsége az 1815. évi Bécsi Kongresszust követő fél évszázadban alakult meg. A tartós béke új és demokratikusabb nemzetállamok létrejöttéhez és parlamenti könyvtáraik megalapításához vezetett: Belgium esetében például 1830-ban, Portugáliában 1836-ban, Görögországban pedig 1845-ben. Építészeti megoldásaikban, klubszerű szolgáltatásaikban és a humanista kultúrát átívelő törekvéseikben természetesen hagyományos intézmények voltak. Olyan országokban, mint Franciaország vagy Portugália, ahol a nemzeti vagyont őrző egyházi intézményeket feloszlatták, olykor a parlamenti könyvtárak is gazdag anyaghoz jutottak. Ez az örökség a mai könyvtárosok számára további problémát is jelent, mert meg kell találniuk az egyensúlyt a múltat őrző kurátor és a jövőt befolyásolni szándékozó információs bróker feladata között. Görögország sok tekintetben kivétel, mert elkerülte a nemzeti könyvtári funkcióval járó feladatokat.

Az utóbbi idők fejleménye az egyre szorítóbb parlamenti helyhiány. A képviselők által elvárt többlétszámú szolgálatok, köztük a frakciók megemelt létszámú személyzete és az egyre több szakértő foglalkoztatása ugyanis azt hozta magával, hogy számos parlament, például a norvég és a finn, vagy 1991-ben a brit, kiköltöztette tájékoztatói szolgálatát eredeti helyéről, a parlament épületéből új, vagy a célnak megfelelően átalakított épületekbe.

Feladatkör

A tárgyalókönyvtárak feladatköre változó, bár természetesen valamennyi elsősorban a képviselőket szolgálja. Egyes esetekben világosan elhatárolódik a törvényhozás és a végrehajtó hatalom tájékoztatása, és a parlamenti könyvtár valójában a képviselők magánkönyvtára, míg például Németországban és Svédországban a parlamenti könyvtár feladata a minisztériumok és más, parlamenti munkát végző csoportok kiszolgálása is. Fontos különbségek vannak azon könyvtárak között, amelyeket csak képviselők használhatnak (ilyen például a német Bundesrat, a holland parlament és az ír Oireachtas könyvtára) és azok között, amelyek nyilvánosak, mint a görög és a finn parlamenti könyvtár.

A parlamentek közötti legfontosabb és legérdekesebb különbségek azonban a kutatószolgálat megközelítésében mutatkoznak, amelyek Európában csak a második világháború után alakultak ki. A német Bundestagban és Svédországban például a kutatószolgálat kezdetben a könyvtárban működött, majd később, más-más okból önállóvá vált. Nagy-Britanniában az 1945. évi megalakulás óta a könyvtárban működik a kutatószolgálat. Franciaországban sosem volt a könyvtár része. Kisebb intézményeknél, például Írországból vagy a brit Lordok Házában a legutóbbi időkben alakult csak ki kezdetleges kutatószolgálat, és néhány más parlamentben, például Görögországban éppen csak megkezdték a kutatószolgálat kialakítását. Az **E. Könyvtári szolgáltatások és az F. Elektronikus és különleges szolgáltatások** fejezettrészek gondos átolvasása választ ad arra a kérdésre, milyen mértékben vehetők igénybe ezek a szolgáltatások a könyvtárban, a repertórium **J** fejezettrésze (**Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások**) pedig a parlament további szolgáltatásait ismerteti. Ahogy korábban említettük, föderatív kormányzati rendszer esetén a nemzeti parlament érdeklődése behatároltabb, mint központosított kormány esetén, és ez kihat a feladatkörre, a gyűjteményekre és a szakértői igényekre is.

Felügyeleti szervek

A parlamenti könyvtárak általában a parlament elnökének felügyelete alá tartoznak, aki alatt általában a főtítkárnak a legmagasabb rangú tisztviselő. Néhol a könyvtár önálló részleget alkot a parlament szervezetén belül. A parlamentnek rendszerint képviselőkből álló Könyvtári Bizottsága is van, amelyben vezető tisztviselők is

helyet kaphatnak, köztük természetesen a könyvtár igazgatója. Az európai parlamenti könyvtárak általában nem adnak közre éves jelentést, bár a parlamenti bizottságok vizsgálhatják tevékenységüket. Nagy-Britanniában, a parlamenti bizottságok évek óta megfigyelhető érdeklődése nyomán kevés könyvtár jelentet meg annyi információt magáról, mint a House of Commons könyvtára. Éves jelentést azonban ők sem készítenek.

Személyi állomány

Több parlament személyi állománya kapcsolódik vagy tartozik a köztisztviselői karhoz, legtöbbször azonban a törvényhozás alkalmazottai, és határozottan megkülönböztetik magukat a kormány alkalmazásában álló kormánytisztviselőktől. Ez azt jelenti, hogy a könyvtár munkatársai két különböző „szakmai világhoz” tartoznak. Egyrészt parlamenti tisztviselőként egy befelé forduló világ részei, másrészt könyvtárosként ahhoz a kifelé forduló világhoz tartoznak, amely az információ országos, sőt nemzetközi világához kapcsolódik. A munkatársak száma széles skálán mozog, Izlandon 3, a nagyobb kutatószolgálatoknál közel 150 fő dolgozik. A könyvtár személyi állománya sok esetben három kategóriába sorolható: vezetők vagy szakértők (például statisztikusok, tudósok, jogászok), középszintű szakmai alkalmazottak és a kisegítő személyzet. A munkatársak iskolai végzettsége magas, és a szakosodás iránt egyre növekvő igény következtében a könyvtárosi végzettség igen gyakran csak a középszintet jelenti.

Ami a munkatársak szakmai specializációját illeti, nem meglepő, hogy igen hasonlóan oszlanak meg, mint maguk a szakkönyvtárak. A kisebb könyvtárakban a specialisták egy-egy témára szakosodott tájékoztató könyvtárosok, a nagyobbakban pedig saját munkatársakkal is rendelkező témafelelősök. A több száz munkatársat foglalkoztató washingtoni Congressional Research Service-ben, ebből az utóbbi mintából logikusan nőtt ki a Tájékoztató Részleg és az egyes Kutató Részlegek, amelyek mindegyike egy-egy tág témakörrel foglalkozik.

Könyvtári szolgáltatások

A képviselőknek nyújtott hagyományos szolgáltatások mindenütt megtalálhatók, és valamennyi könyvtár komolyan veszi megőrzési feladatait is, azaz a parlamenti anyagokból és a hivatalos kiadványokból teljes gyűjteménnyel rendelkeznek. Néhány esetben, például Svédországban a parlament archívuma is a könyvtár része. A katalógusok szerepe fontos ugyan, de az osztályozási rendszerek igen változatosak, és sok könyvtárban nagy erőket emészt fel, hogy e téren lépést tartsanak az országos aktualitásokkal és a parlamenti munka fejlődésével. Feltűnő, milyen sok könyvtár zárta le az 1980-as években, különösen azok vége felé a régi cédulakatalógusokat, és vezetett be számítógépes rendszert. Minden könyvtár jelentős periodikaállománnyal, valamint statisztikai és jogi gyűjteménnyel is rendelkezik,

mivel e két utóbbi tájékoztatási terület teljesen áthatja a közigazgatás, és így a parlament munkáját is. A könyvtárak gyűjtőköre világosan tükrözi a képviselők változó érdeklődését, és ezen keresztül a honatyák által képviselt társadalomról is képet ad. A külügyi tájékoztatás például a nehezebb feladatok közé tartozik. A francia Assemblée Nationale a munkatársak jelentős csoportját jelölte ki ennek a feladatkörnek a kezelésére. Egy-egy nyelv nemzetközi jelentősége természetesen nagyban befolyásolja a könyvbeszerzést. Mennyire tudnánk például teljes körűen kiszolgálni a parlament igényeit, ha kizárólag finn nyelvű könyveket vásárolhatnánk? Minden könyvtár igen komolyan gyűjti az ENSZ-nek és intézményeinek anyagát, és a repertóriumban szereplők közül sokan az EK dokumentumait is. Gyűjtenek, rendszereznek és hozzáférhetővé tesznek újságkivágásokat és híreket is, és nyilvánvaló, hogy ezen a területen hamarosan széles körben elterjed a CD használata.

Mindegyik könyvtár nyújt aktív tájékoztató szolgáltatást, bár ezen a területen hangsúlybeli különbségek vannak az északabbra fekvő európai országokban megszokott, skandináv és angolszász tájékoztató hagyományok, és Európa más részeinek merevebb szokásai között. Megfigyelhető például, hogy egyes nagy könyvtárak kevés munkatárral dolgoznak. Portugália és Spanyolország újonnan felállított könyvtárai azonban nagy súlyt fektetnek tájékoztató szolgálatuk kialakítására.

Különleges szolgáltatások

A törvényhozóknak nyújtott különleges szolgáltatások köre a kézenfekvőktől (pl. kölcsönzés és ingyenes fénymásolás) az olyan kevésbé megszokottakig terjed, mint például a dán parlamenti könyvtár különgyűjteménye a parlamenti törvényhozás történetéről. Az ülésekről felvett videofilmek gyűjtése egyre jobban terjed, és hogy ismét a brit House of Commons példájával éljünk, erre hivatott munkatársak segítenek a képviselőknek a brit gazdaság modellező programjának használatában, hogy kipróbálhassák gazdasági elméleteiket a kormány programozott előrejelzéseinek fényében.

Teljesen más, új terület a parlamenti könyvesboltoké. Ez a szolgáltatás jelenleg csak Görögországban és Olaszországban működik, de tervezik megvalósítani Nagy-Britanniában is. Néhány parlament, köztük a brit, a nagyközönségnek is nyújt információszolgáltatást. Egyedülálló szolgáltatás továbbá a brit House of Commons könyvtárának oktatási részlege, amely a parlamenti demokrácia működését tanítja meg a jövő szavazónemzedékének.

Kiadványok

Sok könyvtár ad ki mutatókat, kiadványlistákat és tájékoztató füzeteket a könyvtár állományáról vagy a parlamenti munka során keletkező dokumentumokról. A könyvtár állományára vonatkozóan a leggyakoribb kiadványfajta a gyarapodási

lista és a képviselők érdeklődésére számot tartó folyóiratcikkek listája. A parlamenti dokumentumok esetében általában mutatókat adnak ki a napló- és irománykötevekhez.

Vannak könyvtárak, ahol a munkatársak tájékoztató füzeteket készítenek a parlament aktuális tevékenységéről. Néhány könyvtár szélesebb körű mutatókat is kiad, ilyen például a *Hivatalos kiadványok éves bibliográfiája*, amelyet a svéd parlamenti könyvtár állít össze. A kötetünkben szereplő parlamenti könyvtárak együttesen igen sokféle kiadványt jelentetnek meg. Egyes parlamenti könyvtárak, például a dán, minden választás után parlamenti kézikönyvet bocsátanak ki a képviselők életrajzával. Az ECPRD hírlevelében (*Newsletter*) megtalálható mindazoknak a képviselőknek készült háttéranyagoknak a felsorolása, amelyek aktuális témákat tárgyalnak és az aktuális törvényhozási munkáról tájékoztatnak (lásd Függelék). Sok könyvtár ad ki kisebb kézikönyveket vagy hírleveleket munkája egyes vonatkozásairól – elsősorban képviselőknek. A könyvtárak olykor szerény mértékben a parlament mint intézmény bemutatását célzó kiadványokat is megjelentetnek a nagyközönség számára. Nem mindegyik könyvtár ad ki éves jelentést, de amelyik igen, például a norvég parlamenti könyvtár, az általában parlamenti irományként adja ki.

Számítógépesítés

A számítógépesítés szempontjából fontos tényező a könyvtár nagysága. A kevés munkatársat foglalkoztató könyvtárak – például az osztrák, az ír vagy a német Bundesrat könyvtára – még nem tértek át a számítógépes feldolgozásra, vagy éppen most készülnek áttérni, bár a brit House of Lords könyvtára, ahol szintén kevesen dolgoznak, gyakran használ külső adatbázisokat. Vannak olyan könyvtárak is, amelyek saját belső rendszert fejlesztettek ki, például a holland parlamenti könyvtár, vagy ilyen a már több mint tíz éve működő POLIS a brit House of Commons könyvtárában. Más könyvtárak, köztük a német Bundestagé, átfogóbb rendszert fejlesztenek, mint például (Bonn esetében) a szövetségi közigazgatás központi könyvtára, vagy a dán Folketing a számítógépes nyomdatechnikához kapcsolódóan.

A számítógépes technológiák bevezetése több helyütt feszültté tette a könyvtár és a tájékoztató szolgálatok kapcsolatát a központi irányítású számítógépes rendszerekkel. Úgy tűnik, hogy a közigazgatás nem olyan módon kívánja felhasználni ezeket a nagy hatású, új technológiákat, ahogyan azt a könyvtár munkatársai szükségesnek látják. Ezen a téren elengedhetetlen, hogy a rendszert tervező szakemberek, különösen, ha az egész parlamentet átfogó rendszerrel van szó, alaposan tájékozódjanak a könyvtár munkatársainak információs igényeiről – elsősorban a képviselőknek nyújtott segítség vonatkozásában. Nyilvánvaló, hogy az elkövetkezendő években, amikor a számítógépes rendszerek szélesebb körben elterjednek, megszokottá és felhasználóbaráttá válnak, és hatással lesznek a képviselők és tájékoztató munkatársaik kapcsolatára. A külső adatbázisokhoz való hozzáférés nagyon gyorsan terjed, és ma már a parlamenti könyvtárak és kutatószolgálatok

mindennapi eszközei közé tartozik. Abban a korban, amikor Európa egyre szorosabb integrációra törekszik 1992-ig, ezek az egyre sokasodó, országos és nemzetközi adatbázisok alighanem még fontosabb szerephez jutnak.

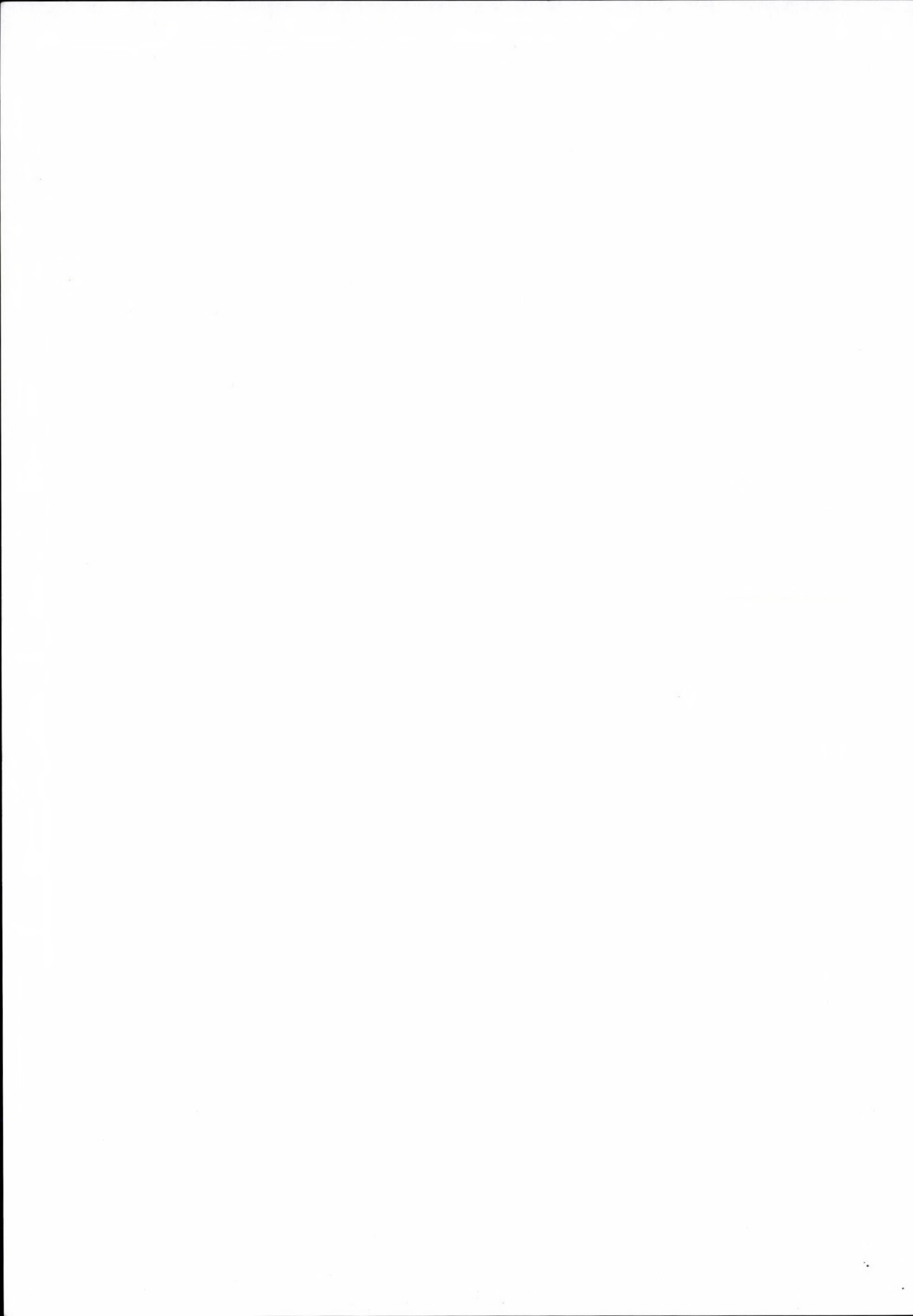
Zárszó

Bár a repertóriumban szereplő parlamenti könyvtárak közül sok több mint száz éves, csak a második világháború után, vagy sok esetben csak az utóbbi 20–30 évben váltak a törvényhozás rendszeres és fontos információs forrásává. Ez elsősorban a főfoglalkozású politikusok megjelenésével és az információkezelés növekvő költségeivel magyarázható, amelynek következtében a képviselők jobban függenek az állami intézményektől és a kormánynak a modern társadalmakban egyre növekvő hatalmától, ami azt hozta magával, hogy a parlament érdeklődési köre kitágult és specializálódott. Valószínű, hogy a parlamenti könyvtárosság továbbra is a könyvtári munka legdinamikusabb területe marad, és a felhasználók igényességének fényében a parlament a jövőben is kreatív válaszadást vár el a munkatársaitól.

Végül meg kell említeni azt az egyre nagyobb súlyú tényezőt, hogy a képviselők minden országban hasonló problémákkal kerülnek szembe, és többet kellene tanulniuk egymástól. A közös problémák közös megoldásokhoz vezethetnek, ahogy az Európai Közösség kibontakozó közös külpolitikája vagy foglalkoztatáspolitikája is példázza az új igényekre adott egységes válaszokat. A szerkesztő reméli, hogy a repertórium érdekes és hasznos lehet egymás megértésének különösen ez utóbbi vonatkozásában.

Dermot Englefield

*igazgatóhelyettes
House of Commons
Westminster*



NEMZETI PARLAMENTEK



Ausztria

Kétkamarás parlament: Parlament
Képviselők száma: Bundesrat 64 Nationalrat 183

Bibliothek

Parlamentsdirektion
Dr Karl Renner Ring 3
A-1017 Wien

Tel: +43-1-40110-2285
Fax: +43-1-40110-2825
E-mail: bibliothek@parlament.gv.at
Internet: <http://www.parlament.gv.at>
(a könyvtár eléréséhez kattintson <Services> a majd a <Library> lehetőségre vagy lásd lejjebb).
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* 8:00-tól a plenáris vagy a bizottsági ülések végéig
Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 8:00–16:00

A. Történet

A Staatsrat (Államtanács) könyvtára 1869-ben került át az akkori osztrák parlament, a Reichsrat (Birodalmi Tanács) birtokába. A parlament jelenlegi épülete 1883-ban készült el, és az addig ideiglenes elhelyezésben működő könyvtár ekkor költözött be a palota földszintjére.

A felhasználók számára három kötetkatalógust készítettek, előbb kézírással (1871–1896), majd nyomtatásban, amelyeket később kiegészítettek (eredetileg üres lapokat fűztek hozzájuk, a későbbi rekordok számára). A 19–20. század fordulójától szakkatalógus is készült, a 20. század közepétől pedig minden könyv és folyóirat bekerült a cédulakatalógusba (cím és szerző szerinti betűrendes és szakkatalógus).

B. Felügyeleti szervek

A könyvtár a Parlamenti Kutatószolgálat része. A szolgálat további osztályai a Tájékoztatási és Kiadói, a Parlamenti Dokumentációs (a parlamenti kiadványok mutatóit készítő), a Levéltári és Statisztikai, valamint a Szakirodalmi Dokumentációs Osztály.

A Parlamenti Kutatószolgálat osztályainak vezetői bizottságot alkotnak, amely mellett tanácsadóként működik a jelenleg 4 parlamenti párt egy-egy képviselője. A bizottság kizárólag konzultatív testület. A döntéseket a kinevezett parlamenti tisztségviselők hozzák. A képviselők javaslatait természetesen lehetőség szerint elfogadják és megvalósítják.

C. Feladatkör

A könyvtár elsősorban a Nationalrat (Nemzeti Tanács), és a Bundesrat (Szövetségi Tanács) képviselőit, valamint az Európai Parlament osztrák tagjait, a parlamenti pártokat, a Nationalrat képviselőinek szakértőit és a parlament hivatali szervezeteinek sokféle osztályát szolgálja. Azok a köztisztviselők, tudósok, diákok vagy más érdeklődők, akik a könyvtár könyveit vagy más anyagát kívánják használni, hétfőn és pénteken látogathatják az olvasótermet, amikor nincs parlamenti ülés. A külső olvasók nem kölcsönözhetnek könyvet.

A könyvtárról kimerítő információ található az osztrák parlament honlapján: <http://www.parlament.gv.at/pd/wd/bibliothek/default>.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Parlamenti Kutatószolgálatnak összesen 33 munkatársa van. Közülük 4-en rész-munkaidős kutatók: 1 jogász, 2 történész és 1 filozófus. A könyvtár személyi állománya 3 egyetemi és 4 középfokú végzettségű könyvtárosból és 6 egyéb munkatársból áll (12 kolléga teljes munkaidőben, 1 pedig rész munkaidőben dolgozik).

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár állományában több mint 300 000 kötet könyv, 800 folyóirat és szabadlapos kiadvány, valamint számos online és CD-Rom adatbázis található. Minden parlamenti dokumentumot – naplókat, törvényjavaslatokat, interpellációkat és irományokat – gondosan megőriznek és hozzáférhetővé tesznek. Gazdag gyűjteményük van külföldi parlamenti dokumentumokból és az osztrák regionális törvényhozások anyagából is.

Az olvasóteremben kézikönyvtár található. Az 1861 és 1934 közötti parlamenti naplók mikrofilmlapon is olvashatók. 1996-tól (a 20. törvényhozási ciklustól) a naplók teljes körűen hozzáférhetők az interneten is.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső szolgáltatások

A cédulakatalógusokat 1995 elején lezárták, és a könyvtár megkezdte az online katalogizálást (rendszer: a DABIS-Austria BIS-C rendszere, UNIX-host megoldással, amely jól illeszkedik az osztrák parlament UNIX-os környezetébe). A könyvtár 1995 óta, az új szerzeményeken kívül bevitte a számítógépes adatbázisba valamennyi kurrens periodikus és sorozati kiadványát, az olvasóteremben található, valamint a kölcsönzésből visszakerülő könyveket. 1999 végére a könyvtár bibliográfiai adatbázisában található 60 000 rekord közül mintegy 300 internetes linkhez is csatlakozik.

Az osztrák parlament számos belső rendszert működtet, amelyek igen fontosak a könyvtár tájékoztató szolgálata számára is. A rendes, számítógépes hivatali munkákon kívül olyan elektronikus tájékoztató anyagok is készülnek, mint a képviselők életrajzi mutatója 1918-tól és a parlamenti naplók 1996-tól (a 20. törvényhozási ciklustól). Az intraneten a parlamenti ülések is követhetők. Tervezik helyi CD-Rom-hálózat kialakítását is.

Az SDI-szolgáltatás most van kialakulóban (próbaváltozat a házelnök számára).

A bibliográfiai adatbázis linkeket is tartalmaz a releváns honlapokra (részletek vagy teljes szövegű dokumentumok).

Külső szolgáltatások

Az osztrák parlamenti könyvtár hozzáféréssel rendelkezik számos online adatbázishoz, amelyek közül a leggyakrabban a RIS-t (osztrák jogi információs rendszer) és az EU adatbázisait használják. Ezekon kívül számos osztrák és nemzetközi bibliográfiai adatbázis, kézikönyv, életrajzi és idézetgyűjtemény is elérhető.

A könyvtár az osztrák parlament honlapján keresztül érhető el, az alábbi címen: <http://www.parlament.gv.at/pd/wd/bibliothek/default.html>.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár a Parlamenti Kutatószolgálat legnagyobb osztálya. Ahogy a fentiekből kitűnik, a szolgálat négy munkatársa végez kutatást és készít jelentéseket olyan témákról, mint a képviselők javadalmazása vagy a parlament hatása a kutatásra és a fejlesztésre. 1989 óta működik a jogi és törvényhozási szolgáltatás, amely jogi szakvéleményt nyújt alkotmányjogi témákról, az uniós jogról és a parlament eljárásjogáról.

H. Kiadványok

Mindkét kamara képviselői számára gyarapodási listák készülnek, amelyek válogatást adnak az újonnan beérkezett dokumentumokból; a kiadvány a Tájékoztatási és Kiadói Osztályon készül.

I. Parlamenti archívum

A parlamenti archívum a parlamenti kutatószolgálat különálló része. A gyűjteménybe minden parlamenti anyag bekerül. A 20 évesnél régebbi dokumentumokat a képviselők (és indokolt esetben más érdeklődők) helyben olvashatják. A 30 évesnél régebbi anyagok szabadon tanulmányozhatók.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Mióta Ausztria 1995-ben az Európai Unió tagja lett, adatbázist létesítettek az EU-dokumentumokról a Nationalrat szolgálatánál, amely az EU-bizottság anyagait is kezeli.

Belgium

Kétkamarás parlament: Parlement
Képviselők száma: Sénat 73 Chambre des députés 150

Bibliothèque du Parlement

13, rue de la Loi
B-1000 Bruxelles

Tel: +32-2-549-92-00
Fax: +32-2-549-94-97
E-mail: bibliotheque.parl@laChambre-be
Internet: www.fed.parl.be
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* 9:00–20:00
 Parlamenti szünetben: 9:30–12:00 és 14:00–17:00

A. Történet

A Parlamenti Könyvtárat 1830-ban alapították. Az 1905. évi ülészakon az a döntés született, hogy a Szenátus és a Képviselőház könyvtárát egyetlen „parlamenti könyvtárrá” egyesítik. 1996 júniusában a könyvtár kiköltözött a parlament épületéből. A könyvtár volt helyiségeinek egy részében a Sajtófigyelő Részleg és egy referenzsterem („Antenne”) kapott helyet.

B. Felügyeleti szervek

A parlamenti könyvtár a Könyvtári Bizottság felügyelete alá tartozik, amelyet képviselőházi és szenátusi tagok alkotnak. A könyvtár a parlament mindkét házát szolgálja.

C. Feladatkör

A könyvtár feladata mindazoknak a dokumentumoknak a beszerzése, feldolgozása, megőrzése és hozzáférhetővé tétele, amelyek a törvényhozás munkájához szükségesek.

A felhasználók köre kiterjed a Képviselőház és a Szenátus jelenlegi és korábbi tagjaira, a regionális és helyi parlamentek tagjaira és munkatársaira, a Cour d'Arbitrage (Választott Bíróság), a Conseil d'Etat (Államtanács), a Cour des Comptes (Állami Számvevőszék), a Cour de Cassation (Semmítőszék) tagjaira és munkatársaira, a PR-bizottságokra, a szövetségi közvetítőkre és asszisztenseikre, a Képviselőház és a Szenátus, valamint a frakciók hivatali alkalmazottaira, a képviselők szakértőire, a szövetségi parlamenthez akkreditált újságírókra, a szövetségi kormány minisztereire és hivatali stábjukra.

A fenti körbe nem tartozók nem használhatják a könyvtárat; az olvasóterem használatához engedélyt kell kérniük a könyvtár vezetésétől.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Könyvtári Osztályon 48 munkatárs dolgozik, akik közül 10 egyetemi végzettségű, 8 pedig dokumentátor. Szervezetileg négy részlegbe tartoznak, ahogy alább, az **E** fejezet részben ismertetjük.

E. Könyvtári szolgáltatások

Monográfiák és hivatalos kiadványok részlege

Ez a részleg foglalkozik a monografikus kiadványok, a nemzetközi szervezetek kiadványai, a belga és a külföldi hivatalos kiadványok gyarapításával. Feladatai közé tartozik a könyvtár történeti gyűjteményének kezelése is. Végül ez a részleg végzi a parlamenti könyvtár számára a könyvek katalógizálását a Dobis/Libis rendszerben.

Elemző részleg

Ez a részleg szerzi be a folyóiratokat és válogatja ki azokat a folyóiratcikkeket, amelyek bekerülnek a SEPA (parlamenti periodika) adatbázisba.

Kutató részleg

Ez a részleg végzi a témakutatást a törvényhozás, a politika, a gazdaság és a társadalmi kérdések tárgykörében, valamint a külföldi sajtóban. Ezen kívül tájékoztatókat állítanak össze a parlament tevékenységéhez kapcsolódó témákról.

Sajtófigyelő részleg

Ez a részleg szemlézi a belga sajtót és válogatja ki azokat a cikkeket, amelyek bekerülnek a részleg által készített APCP adatbázisba; az adatbázis tartalmazza a cikkek lelőhelyét és szövegét. A részleg sajtószemlét készít és naponta kiadja a *La Presse d'aujourd'hui – De pers vandaag* (A mai sajtó) című kiadványt, amely válogatott cikkek teljes szövegét tartalmazza.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár két belső adatbázist készít, az ACPC és a SEPA adatbázist (lásd fent, az E fejezet részben). Az interneten keresztül kapcsolódik sok külső online adatbázishoz, és számos CD-Rommal is rendelkezik.

A Digidoc projektben, azaz a parlamenti dokumentumok digitalizálásában a mikrografikus és elektronikus archiváló stúdió, a volt mikrofilmes részleg vesz részt a Képviselőház két más szolgálatával együtt. A választott módszer mikrofilm alapú. A dokumentumokat előbb mikrofilmre veszik, majd a mikrofilmet szkennelik.

A parlamenti dokumentumok 1996 óta PDF-formátumban is hozzáférhetők. Az utolsó tíz év anyaga mindig online, minden más, 1830-tól kezdve kiadott dokumentum pedig „near line” lesz elérhető.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár Kutató Részlege a fent ismertetett szakterületeken végez témakutatást, továbbá tájékoztató anyagokat állít össze. A Képviselőház Jogi Szolgálat és a Szenátus Jogi és Dokumentációs Szolgálat 6 munkatárssal dolgozik, akik közül 4-en jogászok; ők adnak alkotmányos és parlamenti jogi értelmezéseket, és véleményezik az eljárási kérdéseket. A Képviselőház Tudományos és Dokumentációs Szolgálat a parlamenti eljárásjoggal és precedensekkel foglalkozik. Az Európai Ügyek Bizottsága európai témákról készít jelentéseket.

H. Kiadványok

A könyvtár kiadványai:

- Sajtószemle (a cikkek lelőhelye)
- *La Presse d'aujourd'hui* (válogatott cikkek teljes szöveggel)
- Monográfiák gyarapodási jegyzéke, folyóiratcikkek és videofilmek lelőhelyjegyzéke
- Dokumentációs anyag adóbevételekre, gazdaságra és politikára vonatkozó összefoglalókkal
- *Sommaires de revues*, folyóirattartalomjegyzék-szolgáltatás
- Dokumentációs anyag: hazai és külföldi törvényhozási és jogelméleti összeállítás

I. Parlamenti archívum

A két ház archívuma, amely különféle módokon kapcsolódik a megfelelő parlamenti szervezeti egység általánosabb részlegeihez, teljes körűen gyűjti a parlamenti dokumentumokat, a plenáris üléseket éppúgy, mint az állandó bizottságok anyagát.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Tudományos és Dokumentációs Szolgálat részletes információt nyújt a parlament dokumentumairól és évkönyveiről.

A sajtóval és a nagyközönséggel való kapcsolattartás a Nemzetközi és Közön-ségkapcsolatok Szolgálatának feladata.

Dánia

Egykamarás parlament: Folketing
Képviselők száma: 179

Folketingets Bibliotek, Arkiv og Oplysningtjeneste
Christiansborg
DK-1240 Copenhagen K

Tel: +45-33-37-3434
Fax: +45-33-14-7060
E-mail: Fbo@folketinget.dk
Internet: www.folketinget.dk
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* 9:00–17:00 (pénteken 9:00–16:00)
Parlamenti szünetben: 9:00–15:00

A. Történet

Az 1848. évi Alkotmányozó Nemzetgyűlés egyik határozata értelmében a korábbi roskildei és viborgi Rendi Gyűlés által alapított könyvgyűjtemény átkerült a nemzeti törvényhozó testület használatába, majd a parlamenti könyvtárat 1848. október 28-án nyitották meg. Ez az 1819 kötetet tartalmazó gyűjtemény alkotta a jelenlegi parlamenti könyvtár alapját.

Amíg a gyűjtemény olyan kicsi volt, hogy egy-két nap alatt át lehetett szállítani, több helye is volt Christiansborgban, a koppenhágai dán királyi palotában, ahol a dán parlament, a Rigsdagen is székel. Christiansborg 1884-ben leégett, de a könyveket nagy erőfeszítés árán sikerült kimenteni, és a könyvtár a parlamenttel együtt a koppenhágai Fredericiagade utcába költözött (a Legfelsőbb Bíróság mai épületébe), ahol a következő 35 év során működött. A parlament és könyvtára csak 1918-ban költözhetett vissza az újjáépített Christiansborgba. A parlamenti archívum 1930-ban lett a könyvtár része. A képviselők tájékoztató szolgálata hivatalosan 1970-ben alakult meg, és a könyvtár ekkor vette fel a Folketing Könyvtára és Tájékoztató Szolgálata nevet. Ezt az elnevezést 1990-ben váltotta fel a jelenlegi: a Folketing Könyvtára, Archívuma és Tájékoztató Szolgálata.

B. Felügyeleti szervek

A Könyvtár, Archívum és Tájékoztató Szolgálat a Folketing elnöksége alatt működik; közvetlen felettese az a két képviselő, akit a parlamenti ciklus elején választanak meg.

C. Feladatkör

A Könyvtár, Archívum és Tájékoztató Szolgálat felhasználóinak köre kiterjed a hivatalban lévő és a volt képviselőkre, a miniszterekre, a frakciók munkatársaira, a parlament hivatali szervezetének munkatársaira, a parlamenti sajtópáholyra és a kormányhivatalok köztisztviselőire. A nagyközönség csak a parlamenti archívumot és a külföldi parlamenti és törvénygyűjteményt használhatja. A könyvtár részt vesz a dán könyvtárközi kölcsönzési együttműködésben is.

A Folketing hivatali szervezete kilenc osztályra tagolódik, amelyeknek a vezetői a főtítkárral együtt vezetői testületet alkotnak. A vezetői testület feladata az elnökség átfogó irányelveinek végrehajtása. A szolgáltatások költségeit az osztályvezetők és a könyvelő becslése alapján a Folketing Ügyrendi Bizottsága hagyja jóvá.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Folketing könyvtára 1998 óta önálló osztály, amelynek 16 munkatársa van: a két egyetemi végzettségű kolléga egyike a könyvtár napi működtetéséért felel, másikuk pedig a könyvtár nemzetközi együttműködését tartja kézben. Mindketten a tájékoztató szolgálatban dolgoznak, hét könyvtárossal együtt. A tájékoztatáson kívül a könyvtárosok könyvtári feldolgozó munkát is végeznek. A fennmaradó munkatársak közül 4 adminisztrátor, 1 kézbesítő és 1 könyvkötő. A személyi állományt jelenleg könyvtárszakos hallgatók egészítik ki, akik egyebek mellett raktári munkát végeznek.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár szolgáltatásai a mintegy 230 000 kötetes állományra épülnek, amelynek részét alkotják a parlamenti dokumentumok, a skandináv országok, Nagy-Britannia, Németország és Franciaország jogi folyóiratai, az EU hivatalos lapja és dokumentumai, valamint azoknak a nemzetközi szervezeteknek az anyaga, amelyeknek a Folketing is tagja. A könyvtár állománya főként a jog, a politika, a gazdaság, a közigazgatás, az oktatás, a szociálpolitika területét és más olyan témaköröket ölel fel, amelyek a parlament számára fontosak (például tudomány és technológia, egészségügy és szállítás). Különgyűjteményt alkot a dán törvénytar, amelyben megtalálhatók az előzetes parlamenti dokumentumok, a törvényjavaslatok, a naplók, a bizottsági jelentések, a hatályos törvények, a kormányrendeletek és a kihir-

detési rendeletek is. A gyűjtemény témakörönként időrendi elrendezésű és állandóan frissítik. A gyűjtemény kezdetei a 19–20. század fordulójáig nyúlnak vissza, sőt, egyes témakörökben a 19. századig.

Egy kéthetenként megjelenő kiadvány ismerteti a legújabb szerzemények válogatott listáját, amelyben könyvek, jelentések stb. szerepelnek. A kiadványt a parlamentben terjesztik. Ezen kívül témabibliográfiák is készülnek a parlament számára.

Könyvtárismertetés új felhasználóknak

A könyvtár minden választás után meghívja a képviselőket, és bemutatja nekik a könyvtárat és annak szolgáltatásait. A pártok munkatársai is kapnak hasonló tájékoztatást. A könyvtár ezen kívül bevezető tanfolyamokat is szervez a frakcióknak és a képviselők titkárságának.

Háttéranyag a heti napirendhez

A könyvtár háttéranyagot szolgáltat minden újonnan beterveztett törvényjavaslat-hoz, határozati javaslat-hoz, interpelláció-hoz és a miniszterek beszámolóit követő viták-hoz. Az anyag a könyvtár olvasótermében áll rendelkezésre, néhány nappal a vita előtt. Nem kölcsönözhető, de másolható.

Újságkivágások

Amellett, hogy az olvasóteremben megtalálhatók a dán és a külföldi napilapok, a könyvtár mintegy 15 fontos dán napilap cikkeiből válogatott összeállítást készít, elsősorban belpolitikai témákról. A cikkeket kivágják, és tárgykörök szerint csoportosítva tárolják, a parlamenti és az európai parlamenti képviselők által írt cikkeket pedig név szerint is nyilvántartják, utalva a témára, az újság nevére és a cikk megjelenésének dátumára.

Tájékoztató szolgálat

A Tájékoztató Szolgálat 1970 óta része a parlamenti könyvtárnak. A szolgáltatás képviselőknek jár, akik elemző tájékoztatást kérhetnek egyes témakörökben. Az ECPRD megalakulása óta a Tájékoztató Szolgálat együttműködik a tagországok hasonló parlamenti intézményeivel, amelynek keretében tájékoztatást kérhet a képviselők számára vagy válaszol a külföldi parlamentek képviselői által, a tájékoztató szolgálatokon keresztül feltett kérdésekre.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár számítógépesítése 1990-ben kezdődött meg, a kormányhivatalok könyvtáraival együttműködésben. Az 1980 óta kiadott könyvek, valamint a teljes periodikaállomány katalógusa online elérhető. Az ALEPH könyvtári rendszert 1993-ban vezették be, amelyet 1999 januárjában váltott fel az új generációs ALEPH 500 kliens/szerver rendszer, amely standard Windows környezetben működik.

Internet kávézó

A sajtókivágás-gyűjteményhez kapcsolódva, 1997-ben „internet kávézó” nyílt a könyvtárban négy számítógéppel, amelyek közül egynél a nap néhány órájában egy munkatárs végzi el az összetettebb kereséseket és segít az olvasóknak saját kereséseik végrehajtásában. Az olvasók saját CD-inek olvasására külön PC áll rendelkezésre.

CD-Rom és internet tanfolyamok

A könyvtár képzést nyújt a parlamenti hálózaton elérhető elektronikus információ felhasználásáról.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A Folketingnek nincs külön kutatószolgálat. A könyvtár tájékoztató szolgálata esetenként elemző választ ad a kérdésekre (lásd fent), illetve a Nemzetközi Osztály három munkatársat foglalkoztató Tanácsadó és Elemző Részlege készít elemzéseket EU-témákban az Európai Ügyek Bizottsága számára.

H. Kiadványok

A könyvtár 150 éves jubileuma alkalmából, 1998 októberében ünnepi kiadvány jelent meg *Folketingets Bibliotek i 150 år: Jublieumsskrift* (A Folketing könyvtárának 150 éve: Jubileumi évkönyv) címmel, Hanne Rasmussen szerkesztésében (Folketingets Bibliotek, 1998. október 28. 163 old.)

I. Parlamenti archívum

Az alkotmánytörvény értelmében a Folketing 1848 óta saját parlamenti gyűjteményt tart fenn. Ez a kezdetektől fogva a Folketing hivatali szervezetének központi dokumentumtára és a törvényhozó testület dokumentumgyűjteménye egyben. A két-fajta gyűjtemény mindmáig biztosítja az utókor pontos tájékoztatását a törvényhozási folyamatáról és a parlamenti munkáról.

A parlamenti szabályok szerint a nagyközönség 1969 óta férhet hozzá a dokumentumokhoz. Kivételt képeznek a bizalmas iratok, az Ügyrendi Bizottság, a Honosítási Bizottság és a Pénzügyi és Ellenőrző Bizottság dokumentumai.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

EU Információs Központ

Az EU Információs Központ 1994 áprilisában jött létre azzal a céllal, hogy tájékoztatást nyújtson az Európai Unióról. A központ a dán „átlagpolgárt” szolgálja, aki nem járatos a témában, és általános információra van szüksége.

A Folketing EU Információs Központja a minisztériumokkal, könyvtárakkal és EU-intézményekkel együttműködve minden témakörben megkönnyíti a tájékozódást. A nyilvánosság részéről érkező kérdések megválaszolásában a Folketing EU Információs Központja sokféle forrásra támaszkodik, elsősorban a parlamenti Európai Bizottság dokumentumaira, amelyeket a Folketing könyvesboltjában meg is lehet vásárolni.

Az EU Központ nyitva tartási ideje hétfőtől péntekig 10:00–16:00.

Címe: Folketingets EU-Oplysning
Christiansborg
DK 1240 Copenhagen K
Tel: 3337–3337
Fax: 3337–3330
E-mail: euopl@folketinget.dk

Egyesült Királyság

Kétkamarás parlament felsőháza: House of Lords
Lordok száma: 691

Library

House of Lords
Houses of Parliament
London SW1A 0PW

Tel: +44-20-7219-5242
Fax: +44-20-7219-6396
E-mail: hllibrary@parliament.uk
Internet: <http://www.parliament.uk>
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőtől csütörtökig 9:30-tól az ülés végéig
pénteken 9:30–16:30
Parlamenti szünetben: 9:30–16:30

A. Történet

A Lordok Házának könyvtárát 1826-ban hozták létre, elsősorban jogi szakkönyvtárként, a ház törvényhozó munkájának segítésére. A könyvtár 1848-ban költözött át mai, könyvtári célra épült helyiségeibe a Westminster Palotába, és mindmáig megőrizte eredeti berendezésének nagy részét. A 20. században a könyvtárvezetők kibővítették a könyvtár gyűjtőkörét, de a fő hangsúly továbbra is a jogi anyagon maradt. 1977-ben a Főrendek Munkacsoportja jelentésben javasolta a könyvtári szolgáltatások kiterjesztését a lordok megnövekedett igényeinek kielégítésére és az információs technológia adta lehetőségek kihasználására.

B. Felügyeleti szervek

A könyvtár igazgatója, akit a parlament főtitkára nevez ki, a Lordok Háza Hivatali Bizottsága Könyvtári és Számítógépes Albizottságának fennhatósága alá tartozik.

C. Feladatkör

A könyvtár kutatást, tájékoztatást és bibliográfiai szolgáltatásokat végez a Lordok Háza parlamenti és jogi munkájának támogatására.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárnak 21 munkatársa van. Az igazgatón és helyettesén kívül 4 főkönyvtáros és kutatószolgálati valamint jogi tájékoztató könyvtáros végzi a kutatást; 1 olvasószolgálati és technikai szolgáltatási könyvtáros, 8 könyvtáros asszisztens és 2 kisegítő könyvtáros látja el a tájékoztató és technikai szolgáltatásokat; és további 3 adminisztratív munkatárs dolgozik még a könyvtárban.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtárnak mintegy 125 000 kötetes állománya van, amelyben jelentős helyet foglal el a jogi és a brit parlamenti gyűjtemény. Gazdag a brit történeti anyag, és van egy kisebb monográfiagyűjtemény is az aktuális kérdésekről. Évente mintegy 2000 kötet könyv és 5000 más dokumentum, például jelentés, brosúra és konzultációs anyag gyarapítja az állományt. A dokumentumok nagy része jogi, politikai és aktuális közéleti témájú. A könyvtár előfizet a fontosabb brit napilapokra, számos külföldi napilapra és mintegy 500 folyóiratra.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár online adatbázisokra és számos CD-Rom adatbázisra is előfizet, amelyek egy része hozzáférhető a parlamenti adat- és videohálózaton keresztül. Gyakran használják a minisztériumok, a tudományos intézetek és a nemzetközi szervezetek internetes honlapjait is.

A könyvtár saját számítógépes rendszere a GEAC Advance rendszeren alapul, és nyilvános online katalógust, számítógépes könyvrendelő, folyóirat-nyilvántartó és katalogizáló modult tartalmaz. A nyilvános online katalógusban a könyvtár teljes könyvállománya szerepel. A könyvtár a brit alsóház, a House of Commons belső POLIS adatbázisa számára átadja parlamenti dokumentumainak leírását.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A kutatószolgálat 1977-ben indult. Összesen 7 munkatárssal működik. A lordok kérésére a négy főkönyvtáros írásbeli tájékoztató tanulmányokat készít a könyvtár állománya és az elektronikus források felhasználásával. Évente körülbelül 2000

kutatást igénylő kérés érkezik. A főkönyvtárosok évente mintegy 10 *Lordok Könyvtára Tanulmányt* készítenek, főként törvényhozási témákban.

A Műszaki és Tudományos Parlamenti Hivatal (POST) is végez tudományos kutatómunkát mindkét ház tagjai számára. A részletesebb ismertetést lásd alább, a brit alsóházról szóló rész **G** fejezetében.

H. Kiadványok

A lordok számára könyvtári kalauzt adnak ki.

I. Parlamenti archívum

A parlament kéziratos és nyomtatott dokumentumait a Westminster Palota erre a célra kialakított Victoria-tornyában őrzik. A Lordok Háza Dokumentumirodája által kezelt gyűjtemény legrégebbi darabja 1497-ből származik. (A dokumentumirodáról az internetes honlapon olvasható tájékoztatás.) Olvasóterme minden nap nyitva áll a felhasználók előtt. A gyűjtemény részletes leírása megtalálható Maurice F. Bond (1971): *Guide to the Records of Parliament* című könyvében, ezt követően pedig a dokumentumiroda éves jelentésében.

A Parlamenti Filmfelvételi Részleg két évig őrzi a parlamenti ülések televíziós felvételeit, majd átadja őket az Országos Filmarchívumnak.

J. —

Egyesült Királyság

Kétkamarás parlament alsóháza: House of Commons
képviselők száma: 659

Library

House of Commons
London SW1A 0AA

Tel: +44-20-7219-4272

Fax: +44-20-7219-5839

E-mail: hclibrary@parliament.uk

Internet: <http://www.parliament.uk>

Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőtől csütörtökig 9:30-tól (szerdán 9:00-tól) az ülés végéig
pénteken 9:00–16:00 vagy az ülés végéig

Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 10:00–17:00

Bevezetés

A könyvtári, tájékoztató és kutatószolgálat ellátása a Könyvtári Osztály feladata. Az archívumi szolgáltatásokat a Lordok Háza Dokumentumirodája nyújtja.

A. Történet

A könyvtár 1818-ban jött létre. A könyvtári célokra épült könyvtárépületet 1828-ban nyitották meg, majd a régi Westminster Palotát elpusztító, 1834. évi tűzvészt követően a könyvtár 1852-ben költözött a jelenlegi helyére. A 20. század első felében hagyományos klubkönyvtárként működött, amely jelentős parlamenti és általános gyűjteménnyel rendelkezett, és igen kevés munkatársat foglalkoztatott. 1945/46-ban egy szakbizottság ajánlást fogalmazott meg a könyvtári költségvetés jelentős megnövelésére, az állomány rekatalogizálására és kutatószolgálati munkatársak felvételére, akik szakképzett támogatást nyújthatnak a képviselőknek. 1991-ben a munkatársak nagy része a Derby Gate 1. szám alatt, a Westminster Palota közelében álló, felújított épületbe költözött át, de az úgynevezett Képviselői Könyvtár eredeti helyiségei is megmaradtak, és képviselői olvasószolgálat működik bennük.

B. Felügyeleti szervek

A House of Commons (brit alsóház) igazgatása legfelső szinten az idősebb képviselőkől álló és a házelnök által vezetett Házbizottság feladata, amelynek széleskörű jogai vannak a ház költségvetési és személyzeti kérdéseinek eldöntésében. A mindennapi igazgatási feladatokat a legtöbb esetben a ház hat szervezeti egysége végzi – ezek egyike a könyvtár. A könyvtár vezetőjét a házelnök nevezi ki. Az önálló szervezeti egységek vezetőiből álló testület felelős a House of Commons szolgáltatásainak összehangolásáért és fejlesztéséért. A Tájékoztatási Szakbizottság, amelyet kilenc képviselő alkot, az új könyvtári szolgáltatások bevezetése és a meglévők megváltoztatása tárgyában ad tanácsot. Feladatai közé tartozik még a House of Commons információs technológiai ellátása. A szolgáltatások költségvetési tervét a szervezeti egységek vezetői készítik el, és a House of Commons Házbizottsága hagyja jóvá.

C. Feladatkör

A House of Commons Könyvtára pártatlan és bizalmas tájékoztatást és kutatószolgálatot nyújt a képviselőknek és szakértőiknek a parlamenti munkához kapcsolódóan. A diákoknak, kutatóknak és más külső felhasználóknak nincs külön olvasótermük, és házon kívül általában nem kölcsönöznek anyagot. A képviselők személyi munkatársainak a Képviselői Könyvtártól elkülönített olvasóterem áll rendelkezésükre: mindkettőben széles körű tájékoztató szolgáltatást vehetnek igénybe. A képviselőknek nyújtott szolgáltatásokon túl a könyvtár feladata a House of Commons nyilvános tájékoztató szolgálatának és a parlament mindkét háza által működtetett képzési szolgáltatásnak az ellátása is. A parlamenti archívumhoz (a nyilvánosságának is) a Lordok Háza Dokumentumirodájában lehet hozzáférni a Westminster Palotában (lásd I fejezetrész).

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtári szervezeti egységben 200 munkatárs dolgozik. Élén a könyvtár főigazgatója áll, akit 5 igazgató segít a következő munkaterületeken:

Kutatószolgálat

Témaszakértők nyújtanak tájékoztató szolgáltatást a képviselőknek, részben kérésre, részben tanulmányok készítésével az új törvényekről vagy más aktuális témákról. A kutatószolgálat hét részlegre oszlik, amelyek mindegyike a témára vonatkozó különgyűjteménnyel is rendelkezik. A részlegek a következők:

- Üzleti és Szállítási Részleg;
- Gazdaságpolitikai és Statisztikai Részleg;

- Belügyi Részleg;
- Külügyi és Védelmi Részleg;
- Tudományos és Környezetvédelmi Részleg;
- Társadalmi és Általános Statisztikai Részleg;
- Társadalompolitikai Részleg.

Parlamenti és olvasószolgálat

Részei:

- tájékoztató szolgálat a képviselőknek és szakértőiknek, ezen belül referenzkérdésekre válaszolnak és sokféle anyagot szolgáltatnak, köztük napilapokat, folyóiratokat, parlamenti naplókat és irományokat, hivatalos kiadványokat és általános referenzszékönyveket, valamint bonyolítják a kölcsönzést, a hang- és videofelvétel-szolgáltatást;
- a House of Commons Információs Irodája (lásd **J** fejezetrészt);
- Parlamenti Képzési Egység (lásd **J** fejezetrészt);
- Parlamenti és Alkotmányügyi Központ, amely a parlamenttel és az alkotmánnyal összefüggő kutatásokat végez a képviselőknek, és ezekben a témákban az egész könyvtár központi információforrása.

Információs rendszerek

A könyvtár munkatársainak, a képviselőknek és szakértőiknek, a hálózaton át nyújtott tájékoztató szolgáltatás a könyvtár szolgáltatásainak szerves része. Az Információs Rendszerek Részlege végzi a rendszerek és a technológia fejlesztését, irányítását, az ez irányú képzést, valamint segíti a könyvtár munkatársait az információs rendszerek és technológia használatában, és valamennyi hozzá kapcsolódó felhasználót a parlamenti hálózaton elérhető könyvtári szolgáltatások igénybevételeiben. A POLIS részleg feladata a POLIS parlamenti adatbázis építése, indexelése és karbantartása, valamint az adatbázis-kezeléssel kapcsolatos tanácsadás.

Könyvtári ügyek

Hatáskörébe tartozik a könyvtár állománya, helyiségei, finanszírozása és tervezése.

Emberi erőforrások

Hatáskörébe tartozik a könyvtár személyi állománya, a képzés, a munkaegészségügy és a munkahelyi biztonság.

A könyvtári szervezeti egységek munkatársai a House of Commons alkalmazottai és nem köztisztviselők. Sokan rendelkeznek diplomával és gyakran szakirányú posztgraduális vagy szakmai kiegészítéssel; 54 dolgozónak van könyvtárosi és informatikai szakképesítése.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár állományában több mint 200 000 kötet könyv és brosúra található, amelyek közül körülbelül 65 000 szabadpolcon van a Képviselői Könyvtárban. Az állomány része a teljes parlamenti dokumentumsorozat, a jelentős brit hivatalos kiadványgyűjtemény, az ENSZ és az EU kiadványai, valamint a Brit Nemzetközösség és az USA parlamenti dokumentumai. A gyűjtőkör széleskörűnek mondható, különös figyelemmel a parlamentet leginkább foglalkoztató területekre és a jogra.

A könyvtár szerző szerinti és szakkatalógusa 1985 óta található meg a POLIS adatbázisban. A korábbi időszakok katalógusait mikrofiche-re vették, és folyamatban van a POLIS retrospektív kiegészítése is. A könyvtár mintegy 2000 folyóiratra és 100 napilapra fizet elő, gyakran használja a külső sajtó-adatbázisokat, és saját sajtókommentár- és sajtófigyelő-adatbázist is épít.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár számos elektronikus és különleges szolgáltatást nyújt a képviselőknek és/vagy a nyilvánosságnak.

Információs technológia használata

A könyvtár szinte valamennyi munkatársának saját számítógépe van, és gyakran használja a hálózati szolgáltatásokat. Valamennyien hozzáférnek a parlamenti adat- és videohálózathoz (PDVN), amelyen a parlamenti intranet működik, és munkájuk megkönnyítésére használhatnak külső adatbázisokat, más hálózati szolgáltatásokat és a világhálót is.

POLIS adatbázis

A POLIS visszakereső rendszer név- és tárgyszó szerinti keresést tesz lehetővé a parlament érdeklődési körébe tartozó, jelentős mennyiségű anyagban. A POLIS 1980 óta működik és mindenki használhatja, akinek van PDVN-hozzáférése vagy külső előfizető. Az adatbázisban több mint kétmillió rekord van. A tárgyszavak a könyvtár saját tezauruszából származnak, amely online és nyomtatott formában is rendelkezésre áll. A POLIS parlamenti adatbázisban igen széles körű anyag található, például mindkét ház parlamenti dokumentumai, a törvénytár, válogatott brit hivatalos kiadványok, az EU hivatalos kiadványai és a könyvtár saját könyv- és brosúraállománya. A parlamenti irományok ülésszaki mutatóinak elkészítéséhez 1979–1980 óta használják a POLIS adatbázist és tezauruszát, a naplók (ma már az interneten is közzétett) indexéhez pedig 1984 januárja óta.

A parlamenti adatbázis mellett a POLIS tartalmaz egy sajtóadatbázist is, amely teljes szöveggel közli a kormány sajtóközleményeit és válogatott újságcikkeket, valamint egy *Európai Figyelő* adatbázist, amely a parlamenti ellenőrző folyamat révén nyomon követi az EU törvényhozási javaslatait és más dokumentumait.

A POLIS parlamenti adatbázist a Context Electronic Publishers *JUSTIS Parliament* néven elérhetővé teszi más parlamentek és a nyilvánosság számára is. Az adatbázis CD-n és online is hozzáférhető. A Context 2000 végére tervezi a *JUSTIS Parliament* feltételét az internetre.

Könyvtári hálózati szolgáltatások

A PDVN-en keresztül a könyvtár sokféle szolgáltatást nyújt a képviselőknek, szakértőknek és a parlament munkatársainak. Ezek között van a POLIS, a könyvtári kutatószolgálat tanulmányai, számos CD-Rom, tematikus intranetes oldalak, képviselői jegyzékek és általános tájékoztatás a parlamentről. A legtöbb intranetes oldal a nyilvánosság számára az interneten is elérhető.

A könyvtár munkatársai más elektronikus szolgáltatásokat is használnak, de ezek szélesebb körben nem hozzáférhetők, elsősorban azért, mert a használattól függően díjat kell értük fizetni. Ezek között van a LEXIS/NEXIS és számos statisztikai adatbázis.

Könyv- hangszalag- és filmkölcsonzés

A képviselők könyveket, hang- és filmfelvételeket kölcsönözhetnek a könyvtár saját állományából és más forrásokból is, illetve a kért anyagot előjegyeztethetik. A képviselők és szakértők a könyvtárban is megnézhetik a videofilmeket. A képviselőknek és szakértőknek nyújtott könyvtári szolgáltatásokról is van videofilm.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár kutatószolgálat 1946 óta működik. Pártatlan és bizalmasan kezelt kutató és tájékoztató szolgáltatást nyújt a képviselőknek és szakértőknek azon a széles témakörön belül, amit a képviselők parlamenti munkája felölel. A legtöbb kutatást egyéni képviselőknek végzik (évente kb. 33 000 kérésre), de dolgoznak a bizottságoknak is. Az összesen 80 kutató munkatárs közül 40 egy-egy téma szakértője, és szaktudása révén vették fel. A kutatók munkáját sokféle szakgyűjteményt kezelő könyvtárosok és más munkatársak segítik.

A könyvtár kutatási tevékenységének nagy részét az egyéni kérésre végzett kutatás teszi ki, de a kutatószolgálat emellett igyekszik elébe menni a képviselők igényeinek és évente mintegy 100 tanulmányt készít a parlament elé kerülő témákról. A tanulmányok 1998 óta az interneten is olvashatók. Ezen kívül több száz „alapvető ismertetés” készül gyakran feltett kérdésekről, amelyeket szükség szerint frissítenek.

A Főtitkári Hivatalhoz tartozó Műszaki és Tudományos Parlamenti Hivatal (POST) és a Bizottsági Hivatal munkatársai is végeznek kutatómunkát. A POST személyi állományát öt tudományos szakember alkotja, akik tudományos és technikai elemzéseket készítenek a parlamentnek, tanácsadó szolgálatot nyújtanak a

bizottságoknak, továbbá ismertetőket és jelentéseket adnak ki. A jelentések tömörített változata és az ismertető a parlament honlapján is olvashatók. A Bizottsági Hivatal munkatársai is nyújtanak tájékoztatást és eligazítást a bizottságoknak. A „bizottsági szakértők” száma változó, de általában 16 körül van.

H. Kiadványok

Szinte valamennyi parlamenti kiadvány megvásárolható a TSO-tól (*The Stationery Office* – hivatalos kiadó) és szerepel a TSO bibliográfiáiban. A legtöbb parlamenti dokumentum és a parlamenti eljárásra vonatkozó más anyag ingyenesen is elérhető az interneten, a parlament honlapján (<http://www.parliament.uk>). Minden ülés irományaihoz készül mutató, amelyeket 1800 óta tíz- és ötvenévenként kumulálnak.

A könyvtár többek között a következő periodikus kiadványokat jelenti meg:

- A House of Commons könyvtárának dokumentumai (TSO-tól vásárolható)
- Tényismertető (ingyenesen hozzáférhető a könyvtárban és az interneten)
- Heti tájékoztató füzet és az ülések tájékoztató összefoglalója (TSO-tól vásárolható/interneten ingyenesen)
- A House of Commons könyvtárának kutatási tanulmányai (az interneten ingyenesen)
- A parlamenti naplók (*Hansard*) mutatói (TSO-tól vásárolható)

I. Parlamenti archívum

A parlament kéziratos és nyomtatott dokumentumait a Westminster-palota erre a célra kialakított Victoria-tornyában őrzik. A Lordok Háza Dokumentumirodája által kezelt gyűjtemény legrégebbi darabja 1497-ből származik. (A dokumentumirodáról az internetes honlapon olvasható tájékoztatás.) Olvasóterme minden nap nyitva áll a felhasználók előtt. A gyűjtemény részletes leírása megtalálható Maurice F. Bond: *Guide to the Records of Parliament* (1971) című könyvében, ezt követően pedig a dokumentumiroda éves jelentésében.

A Parlamenti Filmfelvételi Részleg két évig őrzi a parlamenti ülések televíziós felvételeit, majd átadja őket az Országos Filmarchívumnak.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Főtitkári Hivatal, és különösen a jegyzőkönyvekért felelős részleg feladata a parlamenti eljárásról való technikai tájékoztatás. Ezen a szervezeti egységen belül működik az az iroda is (*Vote Office*), amely ellátja a képviselőket és a parlamenti tisztviselőket az igényelt parlamenti és EU-dokumentumokkal, valamint fenntartja

a parlamenti könyvesboltot, ahol a nagyközönség is vásárolhat parlamenti irományokat és más parlamenti kiadványokat.

Tájékoztató szolgáltatás a nyilvánosságnak

A House of Commons Információs Irodája, amely a könyvtári szervezet része, válaszol a nagyközönség és a külső szervezetek által telefonon, postán és e-mailen feltett kérdésekre a képviselőház munkájáról, kiadványairól, tagjairól és történetéről. Sokféle kiadványa között szerepel az ingyenesen terjesztett Tényismertető, a Heti tájékoztató füzet és az Ülések tájékoztató összefoglalója (a TSO adja ki). Ezek a kiadványok az interneten ingyen is hozzáférhetők, ahol egyben széles körű tájékoztatás található a House of Commonsról és teljes szöveggel olvasható a ház más szervezeti egységei által kiadott, csaknem minden alsóházi dokumentum.

Képzési szolgáltatás

A Parlamenti Képzési Egység a House of Commonsnak és a Lordok Házának nyújt képzési szolgáltatást. Iskolai látogatásokat és tanárképző napokat szervez, tanulóknak szóló kiadványokat és oktatófilmeket készít, internetes oldalt szerkeszt *Fedezd fel a parlamentet* címmel (www.explore.parliament.uk), és CD-t ad ki a parlament tevékenységéről.

Finnország

Egykamarás parlament: Eduskunta
Képviselők száma: 200

Eduskunnan kirjasto
FIN-00102 Helsinki

Tel: +358-9-4321
Fax: +358-9-432-3495
E-mail: library@eduskunta.fi
Internet: <http://www.eduskunta.fi> (a parlament honlapja)
<http://www.eduskunta.fi/kirjasto> (a parlamenti könyvtár honlapja)
Nyitva tartás: hétfőn és pénteken 9:00–18:00
keddtől csütörtökig 9:00–20:00
szombaton 9:00–15:00

Bevezetés

A Parlamenti Könyvtár a képviselőket és a parlamenti tisztviselőket szolgálja, és kezeli a parlament archívumát. A könyvtár fontos szerepet játszik a jogi és államtudományi kutatásokban is. A Parlament Központi Hivatalához kapcsolódó Tájékoztató Szolgálat különállón működik és látja el információval a képviselőket, szakértőiket, a frakciók munkatársait és a parlamenti tisztviselőket.

Finnország kétnyelvű ország (finn és svéd), amiből következően sok kiadvány – elsősorban a hivatalos kiadványok és dokumentumok – mindkét nyelven megjelennek.

A. Történet

Finnország a középkortól 1809-ig Svédország része volt. 1809-ben az Orosz Birodalom autonóm nagyhercegsége lett, és saját parlamenttel is rendelkezett; ezt a Négyrendi Diétát 1907-ben váltotta fel a jelenlegi, egykamarás parlament.

A Parlamenti Könyvtárat és a Parlamenti Archívumot 1872-ben hozta létre a Diéta. A könyvtár kezdetben csak a Diétát szolgálta. 1913-ban jelentős változás történt, amikor a könyvtár mint a jog és a társadalomtudományok szakkönyvtára

megnyílt a parlamenten kívüli látogatók előtt is. Később nyilvános könyvtár lett mint a jog és a társadalomtudományok országos, tudományos szakkönyvtára. A feladatkör kibővülése nyomán a gyűjtemény gyorsan nőtt és egyre sokoldalúbb lett. Fennállásának első évtizedeiben a könyvtár sokszor költözködött – a parlamentben és más, közeli épületekben működött. Amikor a jelenlegi parlamenti épület 1931-ben elkészült, a könyvtár végre saját helyet kapott. A könyvtár 1978-ban költözött át a parlament épületéhez csatolt új szárny három emeletére, és néhány évvel később helyiségeket kapott egy másik szárnyépületben is. A könyvtárat két földalatti folyosó köti össze a parlament főépületével.

A parlament épületében egy kis kézikönyvtár áll a képviselők rendelkezésére; az olvasóteremben megvannak a legfontosabb lapok, és kisebb szépirodalmi gyűjtemény is található.

A Képviselői Tájékoztató Szolgálat 1955-ben alakult meg a könyvtárban. A szolgálat 1974-ben a Parlament Központi Hivatalának önálló részlege lett.

B. Felügyeleti szervek

A Parlamenti Könyvtár a parlament önálló szervezete. A döntéshozatal a Könyvtári Bizottság kezében van; ez a testület hagyja jóvá a könyvtár költségvetését és nevezi ki a könyvtár legtöbb munkatársát, dönt a könyvtár vezetéséről és működésének elveiről. A könyvtár tevékenységéről éves jelentést készít a parlamentnek. A Könyvtári Bizottságot a parlament választja meg egy-egy parlamenti ciklusra. Tagjai közül öt képviselő, három pedig a könyvtár gyűjtőköri területének megfelelő tudományos szakértő.

C. Feladatkör

Az 1984. december 28-i parlamenti könyvtári törvény értelmében a Parlamenti Könyvtár a parlamenthez kapcsolva működő állami intézmény. Elsődleges funkciója annak a szakirodalomnak és más információknak a beszerzése és szolgáltatása, amely a parlament munkájához szükséges, valamint a jog és az államtudomány országos, tudományos szakkönyvtári feladatait is ellátja. A parlamenten kívül főként a minisztériumok és más kormányhivatalok tájékoztató munkatársai, kutatók, diákok, egyéni vállalkozók és magánemberek használják.

A könyvtár szervezetét érintő új szabályozást 1997. április 1-jén alkották meg.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárnak 55 állandó dolgozója van. Közülük 25 egyetemi végzettségű könyvtáros, 12 középfokú könyvtárosi képesítésű és 18 adminisztrátor, titkársági és kisegítő munkaerő.

A könyvtári funkciók négy szolgáltatási ágazatra bomlanak: adminisztratív szolgáltatások; gyarapítás és feldolgozás; referenzszolgálat; archívum, kölcsönzés és tájékoztató szolgálat. Ezek mellett a könyvtár három fő gyűjtőköréhez egy-egy szakirányú főkönyvtáros tartozik: a parlamenti, a jogi és az államtudományi főkönyvtáros.

E. Könyvtári szolgáltatások

A parlament munkájához szükséges valamennyi anyagot megvásárolják, illetve könyvtárközi kölcsönzéssel vagy más módon beszerezik. A könyvtár gyűjteménye főként jogi és államtudományi tárgyú művekből áll. Jelentős a rokon tudományágak, például a legújabb kori történelem anyaga is. A parlamenti könyvtár köteles példányra jogosult a gyűjtőkörében megjelenő valamennyi finn kiadványból. Hozzáfér a kormányservek és más intézmények anyagához is. A külföldi dokumentumok beszerzésében fontos szerepe van a nemzetközi cserének és a könyvtár letéti státusának több nemzetközi szervezet vonatkozásában. A nemzetközi gyarapítás zömét a világ országainak hivatalos kiadványai és a nemzetközi szervezetek anyagai teszik ki.

A könyvtár teljes állománya jelenleg mintegy 620 000 kötet. A könyvtár több mint 1200 folyóiratra és napilapra fizet elő. Az éves gyarapodás körülbelül 9000 kötet.

A parlamentnek nyújtott további könyvtári szolgáltatás az új szerzemények listája, a képviselői olvasóterem és kézikönyvtár, a folyóirattartalomjegyzék-szolgáltatás és a megrendelésre (manuálisan vagy a hazai és külföldi adatbázisokból) végzett információgyűjtés és tájékoztatás. Az online információs szolgáltatások külső felhasználók számára is elérhetők.

A parlamenti anyagokat a könyvtár raktározza és osztja szét. A parlamenti ügyekről, ülésekről, határozatokról és dokumentumokról a nagyközönség a parlamenti honlap segítségével is tájékozódhat. A könyvtárnak fontos szerep jut a parlamenti információ terjesztésében és hozzáférhetővé tételében.

A könyvtár évente 60 000 kölcsönzést bonyolít le, amelybe nem számít bele a hazai és külföldi könyvtárakkal folyó könyvtárközi kölcsönzés. Az olvasótermet, a könyvtár katalógusait és az önkiszolgáló jogi adatbázist mindenki használhatja. A kutatók meghatározott időre olvasóhelyeket foglalhatnak le.

Különös jelentőségű a könyvtár tájékoztató és kutatószolgálat, valamint a parlamentnek és más felhasználói csoportoknak nyújtott EU-tájékoztató.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár online katalógusa a könyvtárban megtalálható kiadványok zömét tartalmazza és szerepelnek benne az 1995 óta megjelent folyóiratcikkek is. A katalógusok a parlamenti intraneten is elérhetők. Az adatbázis jelzi a kért kiadvány vagy dokumentum státusát, és a parlamenten belül arra is van lehetőség, hogy a

kérést elektronikusan küldjék át a könyvtárnak. A katalógus annak az egyesített katalógusnak is része, amely összefogja a legfontosabb finnországi tudományos könyvtárak katalógusait.

A könyvtár több adatbázisa elérhető a könyvtár internetes honlapján, köztük a jogi szakirodalom, a nemzetközi szervezetek kiadványai, a finn hivatalos kiadványok és egy tárgyszavas keresőprogram a könyvtár valamennyi anyagához. A szolgáltatás angol nyelven is hozzáférhető. A releváns honlapokhoz kapcsolódó linkgyűjtemény elsősorban a parlamenten belül és a kormányhivatalokban használható.

A könyvtár hozzáfér minden jelentős finn adatbázishoz és több külföldihez is. A könyvtár internetes szolgáltatásai a tájékoztatás fontos forrásai. A könyvtár napi tevékenységéhez tartozik a képviselők és parlamenti tisztviselők, valamint más fontos felhasználók számítógépes információhasználati képzése.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtárban nincs kutatószolgálat, és a Központi Hivatal Tájékoztató és Kutatószolgálat (lásd J fejezet) sem végez analitikus kutatást.

H. Kiadványok

A könyvtár 1994 óta adja ki a *Kutatási jelentések* sorozatot olyan témákról, mint a cenzúra története, a nők politikai szerepe vagy az általános választójog 90. évfordulója.

1961 és 1996 között évente közreadták a finnországi hivatalos kiadványok bibliográfiáját. Ugyanez az anyag megtalálható a könyvtár honlapján elérhető adatbázisban is.

A *finn jogi szakirodalom* című bibliográfiát 1982 és 1993 között jelentette meg a könyvtár. A bibliográfia 1809-től kezdve tartalmazta a jogi szakirodalmat. Az 1982-től kezdődően megjelent művek benne vannak a könyvtár honlapján is megtalálható online adatbázisban.

A könyvtár mindezek mellett számos központi katalógust is kiad a finn könyvtárakban megtalálható jogi és társadalomtudományi folyóiratok és periodikus kiadványok köréből, valamint a Finn Állami Bizottság jelentéseiről.

Évente jelentés készül a parlamentnek a könyvtár tevékenységéről.

I. Parlamenti archívum

A parlamenti archívum gondozása a parlamenti könyvtár feladata. Az archívumban megtalálhatók a parlamenti munka során keletkező eredeti dokumentumok, a plenáris ülések jegyzőkönyvei és a parlamenti bizottsági dokumentumok. A doku-

mentumok többsége nyomtatott változatban jelenik meg, és egy részüknek csak az eredeti példánya van meg. Csaknem valamennyi nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumról mikrofilmlap-másolat is készül.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Parlament Központi Hivatalának Tájékoztató és Kutatószolgálat a képviselőket, szakértőiket, a frakciók hivatali munkatársait és a parlamenti tisztviselőket szolgálja. A Tájékoztató és Kutatószolgálat dokumentumokat, kiadványokat és más információkat nyújt a felhasználóknak a parlamenti munka segítésére. A szolgálatnál 8 munkatárs dolgozik, akik közül 6-an egyetemi végzettségűek. A két titkárnak középfokú képesítése van.

A Tájékoztató és Kutatószolgálat a felhasználók kérésére be is szerez anyagokat és információt. A szolgálat feladata a tévéműsorok rögzítése is. A szolgálat egyik kutatója a parlament (európai ügyekért is felelős) Nagybizottsága és Külügyi Bizottsága rendelkezésére áll, a két bizottság együttes tájékoztatásában. A Tájékoztató és Kutatószolgálat számos fizetős adatbázist is a parlament intranetes felhasználóinak rendelkezésére bocsát.

A szolgálat kézikönyvtárában parlamenti dokumentumok, statisztikák, közigazgatási kiadványok, EU-anyagok és más fontos kézikönyvek találhatóak. Információt a minisztériumokkal, az EU-szervekkel, az érdekcsoportokkal, az egyetemekkel, a kutatóintézetekkel és más országok parlamentjeivel fenntartott kapcsolatok révén is beszereznek. Az egyik legfőbb információs forrás az internet – mind az ingyenes, mind az előfizetéses szolgáltatások.

A tervek szerint 2001 januárjától a könyvtár és a Központi Hivatal Tájékoztató és Kutatószolgálat egy új információs/kommunikációs egység része lesz.

Franciaország

Kétkamarás parlament felsőháza: Sénat
Szenátorok száma: 321

Service de la Bibliothèque, des Archives et de la Documentation étrangère

Palais du Luxembourg
F-75291 Paris Cedex 06

Tel: +33-01-42-34-20-00
Fax: +33-01-42-34-26-77
E-mail: biblio@senat.fr
Internet: <http://www.senat.fr>
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőtől szombatig: 9:00–19:00 vagy az ülés végéig
(és ha a Szenátus ülészik, kivételesen vasárnap is)
Parlamenti szünetben: 9:00–12:00 és 14:00–18:00

A. Történet

A Szenátus könyvtárának története a kezdetektől fogva összekapcsolódik a Szenátus más intézményeivel. Az Első Császárság Szenátusa 1799-ben, a Luxembourg-palotában alakult meg, és nyomban megalapította az igényeinek megfelelő könyvtárat is, bár alkalmas elhelyezést csak a Júliusi Monarchia (1830. évi restauráció) idején tudtak neki biztosítani.

Fennállásának kezdeti időszakában – részben jelentős adományokból, részben a francia forradalmat követően kiselejtezett könyveket megszerezve – a könyvtár rendkívül gazdag muzeális anyagra tett szert, amely a restauráció és a Második Császárság idején tovább bővült.

A Harmadik Köztársaság megalakulásával (1875) a Szenátus választott parlamenti testület lett, amelynek az általános választójog alapján megválasztott tagjai a köztársaság helyi közösségeit (elsősorban a megyéket) képviselték. A későbbi intézményi reformok ellenére ez a francia kétkamarás rendszerre jellemző képviselési mandátum mindmáig megmaradt.

Ennek következtében a Szenátus könyvtára 1875-től teljes mértékben a parlamenti munkának szentelte magát, ami hatott szerzeményezési elveire is: a korábban kisebb hangsúlyt fektettek a tudományágak teljes körű gyűjtésére, és elsősorban az államtudomány, a nemzetközi kapcsolatok, a nemzetvédelem, a jog, a

társadalompolitika, a demográfia és a politikai gazdaságtan területei kerültek előtérbe.

A könyvtár állományának gerincét alkotó teljes parlamenti dokumentumgyűjtemény – *Bulletin des Lois, Moniteur, Journal Officiel* stb. – fokozatosan egészült ki azzal a jelentős kézikönyv-állománnyal – szótárak, lexikonok, hivatalos kiadványok –, amely 1875 óta folyamatosan gyarapodik.

A Szenátus könyvtárának vezetői között számos híresség, köztük Anatole France, Leconte de Lisle, Ratisbonne és François Coppé is megtalálható. Két fő folyosóját pedig két neves festő alkotásai díszítik: a déli folyosót Eugène Delacroix, a keletit pedig Jacob Jordaens képei.

A második világháborút követő, viharos törvényhozási időszakban (amelynek során a Luxembourg-palotát is elfoglalták), kezdetét vette a könyvtár átszervezése és korszerűsítése. A teljes állomány átrendezésre és újraosztályozásra szorult. Ezt követően a könyvtárat át kellett alakítani a megváltozott igényeknek megfelelően, valamint korszerű gyarapítási koncepciót kellett kidolgozni, amely jobban épít a minisztériumi és más közigazgatási dokumentumok köteles példány-szolgáltatására, melyet az 1952. évi törvény biztosított.

A díszudvar (*Cour d'Honneur*) alatt megépített, a legkorszerűbb fém tömörak-tár-polcokkal felszerelt, nagy kapacitású (16 000 fm) raktár 1974-től megoldotta a raktározási gondokat, még ma sincs helyhiány. A palota egyéb területein biztosított helyiségek (például az ülésterem alatt) megfelelőbb raktározást tettek lehetővé olyan speciális állományrészeknek, mint a tartalék-folyóiratpéldányok, a nemzetközi szervezetek anyagai vagy a statisztikai sorozatok.

B. Felügyeleti szervek

A Szenátus Hárszabályának 101. cikke és a belső szabályzat első cikke értelmében a Szenátus hivatali szervezete, a szenátusi Bureau felügyelete alatt, három szervezeti részre oszlik:

- törvényhozási szolgáltatások, a Szenátus elnökének a felügyelete alatt;
- adminisztratív szolgáltatások, a háznagyok felügyelete alatt;
- általános szolgáltatások, a házelnök és a háznagyok közös felügyelete alatt.

A Könyvtár, Archivum és Nemzetközi Dokumentáció szolgáltatás a harmadik kategóriába tartozik. Vezetője a szolgáltatási igazgató, aki a két (a házelnökségi és a háznagyi) főtitkárnak tartozik beszámolóval.

C. Feladatkör

A Szenátus könyvtára a szenátorokat, a Szenátus volt tagjait, a szenátorok munkatársait (hivatalnokok, parlamenti asszisztensek és a frakciók személyzete) és azokat szolgálja, akiknek belépési engedélyük van a Luxembourg-palotába.

A szenátorok és a Szenátus hivatali munkatársai kölcsönözhetnek is, kivéve a gyakran forgatott kézikönyveket és a folyóiratokat.

A könyvtár a fentiekén kívül olyan külső kutatókat is fogad, akiknek a munkája indokolja a könyvtár használatát (kutatásuk a Szenátus intézményeivel vagy a Luxembourg-palotával kapcsolatos, vagy olyan dokumentumokra van szükségük, amelyek csak a Szenátus könyvtárában találhatóak meg). A Szenátushoz nem kötődő olvasóknak nincs külön olvasótermük, így ők is a szenátorok olvasótermét használhatják, elsősorban szombatnként és hétfőnként, amikor a Szenátus általában nem ülésezik.

Az olvasóteremben fénymásoló és két mikrofilmlap-leolvasó is rendelkezésre áll azoknak, akik a teljes körű parlamenti gyűjteményt (szenátusi és képviselőházi dokumentumok) vagy a *Journal Officiel*, a *Lois et décrets*, a *Débats*, a *Questions* stb. különféle kiadásait tanulmányozzák.

Szükség esetén a Szenátus könyvtára kölcsönvesz dokumentumokat a képviselőház könyvtárától (és megfordítva), ritkábban pedig más nyilvános könyvtáraktól is.

Olvasóhelyeket a könyvtár olvasótermében alakítottak ki, amely a Luxembourg-palota déli szárnyának középső részén végighúzódó csarnokban helyezkedik el, és közvetlenül az ülésteremre nyílik. A 45 000 kötet nagy része azonnal elérhető, és a raktárból szállított könyvek is megérkeznek 1 órán belül (sürgős kérés esetén jóval hamarabb).

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A szolgálat valamennyi munkatársa a Szenátus alkalmazottja és a szenátusi tisztviselők négy kategóriájának valamelyikéhez tartozik (vezető, helyettes vezető, titkár vagy ügyvivő).

A szolgálat 46 státussal rendelkezik:

- a szolgálat vezetője
- 23 könyvtári státus (3 vezető és 20 egyéb munkatárs)
- 14 archívumi státus (köztük egy vezető)
- 4 státus a Kutató és Dokumentációs Tanulmányok Részlegénél (köztük 3 vezető)

E. Könyvtári szolgáltatások

Az állomány 2000 augusztusában, becslések szerint 500 000 kötetes volt (amelyből 55 000 kötetet tettek ki az alapvető kézikönyvek). A könyvtárnak igen gazdag folyóirat-gyűjteménye is van (némelyeknek csak egy évfolyama van meg, mások folyamatosan járnak); az 1800 fajta folyóiratból körülbelül 800 előfizetése ma is kurrens.

Az állomány fejlesztésével kapcsolatos feladatokon túl (szerzeményezési válogatás, rendelés, az előfizetések kezelése, katalogizálás, könyvkötés stb.), a könyvtár

bibliográfiai segítséget is nyújt az olvasóknak, és az arra jogosultaknak kölcsönöznek is.

Az olvasók bibliográfiai tájékoztatását segíti egy heti és egy negyedéves kiadvány, amely felsorolja az adott időszakban beérkezett valamennyi új kiadványt, vagy azok válogatását.

A könyvek és a folyóiratok visszakereshetők

- az 1919 előtti szerzemények a két kötetes nyomtatott katalógusban, szerző szerint (a cédulakatalógusban pedig tárgy szerint);
- az 1920 és 1990 közti szerzemények a cédulakatalógusban (szerző és tárgy szerint);
- az 1990 óta beérkezett anyag az *Ouvrages* adatbázisban, amelyben sokféle adatra lehet keresni (szerző, tárgy, bibliográfiai adatok stb.). Az adatbázisba fokozatosan beviszik a régebbi kiadványokat is, amikor azok kölcsönzésre vagy kötésre kerülnek.

Az osztályozás mindeddig egy belső tárgyszólista alapján készült, amelyet az évek során folyamatosan bővítettek. Az új számítógépes rendszer várhatóan 2001 elejétől teszi lehetővé a RAMEAU tezaurusz használatának bevezetését.

Az *Ouvrages* adatbázis online információt nyújt a dokumentumok státusáról, és így elvben az olvasó sohasem kap olyan választ a kérésére, hogy „kikölcsönözve” vagy „kötészetben”. Ha egy mű ki van kölcsönözve, az olvasó előjegyezheti magának, és amint beérkezik, megkapja.

Az online katalógustól függetlenül a könyvtár két dokumentációs adatbázist is készít, amelyek az olvasóteremben vagy a Szenátus intranetjén érhetőek el:

- A *Cikkek* adatbázis 1987 óta egyre több francia és külföldi folyóiratból válogatott cikk adatait tartalmazza, azokkal a jegyzetekkel és dokumentációkkal együtt, amelyeket a Kutató és Dokumentációs Tanulmányok Részlege készített a szenátorok kérésére. (Az adatbázis 2000 augusztusában megközelítőleg 68 000 rekordot tartalmazott, és ez a szám körülbelül heti 100 rekorddal bővül.)
- A *Sajtó* adatbázis az országos francia napilapokból 1992 óta válogatott cikkek adatait tartalmazza (2000 augusztusában körülbelül 81 000 rekorddal rendelkezett).

A könyvtári osztály mindezek mellett, a szenátorok kérésére más szolgáltatásokat is nyújt, például bibliográfiai és dokumentumkutatást (az átfogóbb kutatásokat, vagy ha írásbeli összefoglalót is kérnek, a Kutató és Dokumentációs Tanulmányok Részlegének szakértője készíti el).

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár 1990 óta jelentős szerepet vállalt a Szenátus munkája számítógépesítésének nagy ívű programjában: saját katalógusain kívül két dokumentációs adatbázist is készít a különféle folyóiratokból válogatott cikkekről. A könyvtár igen

sok külső adatbázis használatára is előfizet, amelyek többnyire ingyenesen hozzáférhetőek az olvasóteremben elhelyezett terminálokon. Más speciális adatbázisok CD-n érhetőek el.

2000-ben új operációs szoftvert vezettek be. Ez lehetővé teszi, hogy a szenátorok és a tisztviselők az irodájukból, a Szenátus intranetjén is elérjék a könyvtár katalógusait (mintegy 650 terminálról). A rendszer előreláthatólag 2001 elejétől teszi lehetővé a könyvtár dokumentumainak (könyvek és folyóiratok) a RAMEAU tezaurusszal történő osztályozását.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár és a Kutató és Dokumentációs Tanulmányok Részlege mellett, a Szenátus sok más szolgáltatása és osztálya is végez általános vagy speciális kutatást a szenátorok kérésére a maga szakterületén. Közülük is elsősorban

- a hat állandó bizottság titkársága (a törvényhozási jelentések elkészítéséhez vagy parlamenti ellenőrzéshez);
- a parlamenti delegációk titkársága;
- az Európai Ügyek Szolgálatja és az ezen belül működő Összehasonlító Törvényhozási Tanulmányok Részlege;
- a Tanulmányok Szolgálatja (amelyen belül makrogazdasági és műszaki–tudományos részleg működik); valamint
- a Helyi Önkormányzatok Szolgálatja.

H. Kiadványok

A kiadványok elkészítése nem a könyvtár feladata. Az Alkotmány 33. cikke értelmében a Szenátus és a Képviselőház ülései nyilvánosak, és a közvélemény tájékoztatása érdekében ugyanez a cikk kimondja, hogy a viták szó szerinti jegyzőkönyvét közzé kell tenni a *Journal Officiel* című hivatalos lapban. Egyéb esetekben a nyilvánosság tájékoztatását többféle módon biztosítják (sajtóhírek, *Bulletin des commissions* stb.), amelyek közül különösen fontos a Kommunikációs Szolgálat által hetente közreadott *Bulletin d'informations rapides (BIRS)* című közlöny, amely a Szenátus és bizottságai munkáját foglalja össze.

Az (elérhető) parlamenti kiadványokat a Szenátus Terjesztési Szolgálatánál vagy a *Journal Officiel* terjesztő hivatalánál lehet beszerezni – a kiadásról szinte naponta tájékoztat a *Journal Officiel Lois et décrets* (Törvények és rendeletek) című kiadványának *Informations parlementaires* (Parlamenti információ) rovata.

Az ülések jegyzőkönyvei és más parlamenti dokumentumok a *Journal Officiel* hivatalában is megtalálhatók (26 rue Desaix, Paris 15.) vagy a Szenátus *Espace Librairie* könyvesboltjában, amely nyilvános, és a Luxembourg-palotával szemközt, a 20 rue de Vaugirard alatti irodaházban működik.

I. Parlamenti archívum

A Könyvtári Szolgálat részét alkotó archívum részleg feladata a Szenátus eredeti dokumentumainak őrzése, amelyek elsősorban a Szenátus és bizottságai nyilvános üléseinek hivatalos dokumentumai, valamint a történeti anyag, a jelenlegi és a volt szenátorok életrajza.

A részleg munkájához tartozik a Szenátus éves mutatóinak szerkesztése és kiadása, valamint az ehhez kapcsolódó adatbázisok karbantartása. A névmutató minden szenátor teljes parlamenti tevékenységét, valamint a kormánytagok szenátusi beszédeit fogja át. A tárgymutató ugyanezt a tájékoztatást nyújtja tárgyszavak szerint: visszakereshetők benne a törvényhozási eljárások, a nyilvános üléseken megvitatott módosítási javaslatok és eredményeik, a benyújtott kérdések, az elfogadott vagy elutasított törvényjavaslatok, a jelölések stb.

Néhány éve az archívum részleg bevezette azt az új szolgáltatást, hogy a szenátorok kérésére részleteket válogat ki a szenátusi ülésekről készült videofelvételekből.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Könyvtári és Archívum Szolgálat mint kiemelt kulturális és történeti intézmény gyakran kap kérdéseket külső (állami vagy magán) kutatóktól, a Szenátus intézményének történetét, a Luxembourg-palota történetét, vagy egykori szenátorok életrajzát illetően.

Gyakran ad helyszínt a Szenátus által rendezett, jelentős kulturális eseményeknek (emlékkiállítások, *Journées du Patrimoine* (nemzeti örökség napok stb.)). A Szenátus honlapján rendszeresen ad közre ízelítőt az archívum emlékeiből, a Szenátus történetéhez kapcsolódó hírességekről vagy eseményekről.

Franciaország

Kétkamarás parlament alsóháza: Assemblée Nationale
Képviselők száma: 577

Service de la Bibliothèque

Palais Bourbon
126 rue de l'Université
F-75355 Paris Cedex 07 SP

Tel: +33-01-40-63-60-00
Fax: +33-01-40-63-52-53
E-mail: bibliotheque@assemblee-nationale.fr
Internet: www.assemblee-nat.fr
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* 9:00-tól az ülés végéig
hétfőtől péntekig: 9:00–19:00
szombaton: 9:00–17:00
A nyári hónapokban a nyitva tartás változhat.

A. Történet

A könyvtárat 1796-ban hozták létre a törvényhozó testület mindkét háza számára, és 1800-ban költözött be a Bourbon-palotába. Megkapta azt a 12 000 kötetet, amelyet a Nemzeti Konvent Közoktatási Bizottsága gyűjtött össze, és jelentős mértékben részesült a forradalmi eseményekhez kapcsolódóan áthelyezett könyvekből is.

Azt követően, hogy az Első Császárság idején a Luxembourg-palotában létrejött a Szenátus könyvtára, a Képviselőház könyvtára 1814-től kezdve kizárólag a Bourbon-palotában ülésező képviselőházat szolgálta.

A könyvtár könyvvállománya, amely az igen aktív szerzeményezési politika következtében rendkívül gazdag, fokozatosan szakosodott a törvényhozás igényeinek megfelelően. A jelenlegi gyarapítási politika azt célozza, hogy beszerezzenek minden Franciaországban kiadott jogi, gazdasági, társadalmi és politikai tárgyú művet. Ezt egészíti ki a válogatva gyűjtött történelmi, földrajzi, népszerű tudományos, filozófiai és általános kulturális anyag.

A könyvtár teljes törvényhozási dokumentumgyűjteménnyel rendelkezik – *Bulletin des Lois* (Jogi közlöny), *Recueil des Lois* (Jogtár), *Journal Officiel* (Hivatalos

lap) – és őrzi a francia parlament üléseinek valamennyi anyagát a kezdetektől fogva (naplók, törvénytervezetek, irományok, bizottsági jelentések).

Az állomány jelenleg mintegy 600 000 kötetes, és évi 4–5000 művel gyarapszik. Ebből 1300 köteles példányként érkezik be a minisztériumoktól és közigazgatási szervektől.

A francia folyóirat-gyűjtemény 3000 címet számlál, amelyek közül különösen értékesek a francia forradalom idejéből és a 19. századból származó periodikák. Jelenleg is kurrens 833 folyóirat, a napi sajtót pedig 11 párizsi lap és 42 vidéki újság 208 kiadása képviseli.

A történelem öröksége a Képviselőház könyvtárának az intézmény szolgálatán túlmutató feladatot is adott. A könyvtár 1900 régi, értékes kéziratot, 80 muzeális könyvet, sok könyvritkaságot és a palota régi képgyűjteményéből származó nyomtatot, metszetet, rajzot és festményt is őríz. Kiemelkedő értékűek Jeanne d'Arc perének kéziratosa, Jean-Jacques Rousseau sok kézírata, az Azték-kódex, Delacroix rajzai és a politikusok autogram-gyűjteménye, amely évről-évre gyarapszik.

A gyűjtemények raktározási gondjai akkor oldódtak meg, amikor 18 kilométernyi tömörraktárat hoztak létre a központi udvar alatt, valamint a törvényhozási és parlamenti duplum példányokat kiszállították a Versailles-i kastélyba.

B. Felügyeleti szervek

A Hivatal működési szabályzatának 28. cikke értelmében a könyvtár a Képviselőház házelnöke és háznagya felügyelete alá tartozik. A könyvtárat a törvényhozási szolgálat szerves részeként a Képviselőház főtitkára igazgatja, akinek évente be kell számolnia tevékenységéről.

C. Feladatkör

A Képviselőház könyvtára elsősorban a képviselőket szolgálja. Használhatják még a szenátorok, az Európai Parlament francia tagjai, a francia parlament volt tagjai, a Képviselőház személyzete, a frakciók titkársága és a képviselők szakértői (képviselőnként legfeljebb kettő) és az Európai Parlament francia tagjainak egy-egy szakértője.

Kivételes látogatási engedély adható olyan érdeklődőknek, akik más könyvtárakban meg nem található dokumentumokat kívánnak tanulmányozni. Az ilyen engedély legfeljebb egy hónapig érvényes, és csak olyan napokon vehető igénybe, amikor a Képviselőház nem tart ülést. Az engedély megújítható.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárnak 23 munkatársa van:

- 1 igazgató
- 2 osztályvezető
- 1 könyvtáros
- 5 könyvtáros asszisztens
- 1 ügykezelő titkár
- 3 titkár
- 9 kiségitő (raktáros, folyóirat-nyilvántartó és könyvkötő)

A személyzet minden tagját a parlament által kiírt pályázat útján alkalmazzák.

A szolgálat két osztályra tagolódik: könyv- és folyóiratosztályra, a dolgozóknak azonban egyes tárgykörök szerint is van szakterületük: jog, politikatudomány, közgazdaság, társadalom- és kultúrpolitika, valamint a napilapok.

E. Könyvtári szolgáltatások

A képviselők kérésére a könyvtár bibliográfiai és dokumentumkeresést végez a parlamenti munkával összefüggő valamennyi témában. A kérések teljesítéséhez saját állományára, az internetre, a könyvtár által előfizetett adatbázisokra és más könyvtárakkal, speciális tájékoztatást nyújtó intézményekkel fenntartott kapcsolataira támaszkodik. Ha a kérés összefoglaló elemzés elkészítésére irányul, a könyvtár, amelynek nincs saját kutatószolgálat, átküldi a felhasználót az alább, az F fejezetrészben ismertetett tájékoztató szolgálatok valamelyikéhez. Ugyanez történik akkor is, ha a kérés külföldi dokumentumokra vonatkozik, vagy megválaszolása speciális szaktudást igényel.

A könyvtár a Képviselőház előjáróinak kérésére, vagy saját kezdeményezésre rendszeresen szervez politikai vagy történelmi tárgyú kiállításokat. Volt már kiállítás az 1848. évi forradalom plakátjaiból, a rabszolgaság eltörlésének 150. évfordulója alkalmából, a Zola-féle „J'accuse” (a Dreyfus-ügy) centenáriumán, Michel Debré, François Mitterand, Georges Pompidou, Pierre Mendès France és mások tiszteletére. E kiállítások elsősorban a könyvtár állományára épülnek, de olykor más szervezetektől is kölcsönöznek kiállítási tárgyakat.

A könyvtár visszakeresési lehetőségei a dokumentum beszerzési időpontjától függenek:

- Az 1993 előtti könyvek, folyóiratok és napilapok repertóriumokban, valamint szerző és tárgy szerinti cédulakatalógusokban kereshetők.
- 1993. január 1-től új, számítógépes katalógus tartalmazza a teljes dokumentumállományt és teszi lehetővé a szerző, tárgy, cím és dokumentumtípus szerinti keresést. A katalógus a könyvtárban négy terminálról érhető el, továbbá valamennyi olyan számítógépről, amelyről elérhetők a Képviselőház adatbázisai.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár munkája és vezetése nagyrészt számítógépen folyik (kivétel az 1993 előtti katalógus, lásd fent, az **E** fejezet részben). Elektronikus a kölcsönzés, a folyóirat-nyilvántartás és a kötetzeti nyilvántartás rendszere. A fejlesztés folyamatos, jelenleg is vannak korszerűsítési megrendelések.

A könyvtár számos dokumentum- és jogi adatbázishoz, valamint az internethez kínál hozzáférést, és CD-Rom gyűjteménnyel is rendelkezik.

A Képviselőház internetes honlapján a könyvtár általános tájékoztatót közöl (történet és szervezeti felépítés), valamint válogatást mutat be parlamenti beszédekből és a muzeális anyagból.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár nem rendelkezik saját kutatószolgálattal, a Képviselőház más osztályai azonban nyújtanak elemző szolgáltatást.

Tanulmány- és Dokumentációs Szolgálat

A parlamenti felszólalások során adandó válaszokhoz készít anyagot. Négy osztályra tagozódik (kulturális, munka- és egészségügyi; szociálpolitikai; gazdasági, pénzügyi és költségvetési; igazságügyi és közigazgatási). Dokumentációs anyagokat állít össze és frissít minden olyan témában, amely a képviselőket érdekelheti, a képviselők kérésére összefoglaló tanulmányokat készít, és segítséget nyújt a törvényjavaslatok, az írásbeli és szóbeli kérdések megfogalmazásában. Vizsgálja az ombudsmanhoz benyújtott kérések elfogadhatóságát is.

Európai Ügyek Szolgálata

Ide érkeznek be az európai államok és európai szervezetek hivatalos kiadványai. A szolgálat dokumentációs anyagokat állít össze egyes jogi, politikai vagy gazdasági témákról, az Európai Unióról vagy a hatáskörébe tartozó nemzetközi szervezetekről. Európai témákban szakértői segítséget is nyújtanak a képviselőknek (dokumentáció, az európai országok politikai, gazdasági és társadalmi helyzetének áttekintése, konkrét elemzések más uniós tagállamok jogának egy-egy aspektusáról, jog-összehasonlítás, az európai intézmények tevékenységének és eljárásának követése).

Nemzetközi Ügyek Szolgálata

Az Európai Unió kívüli országokról, valamint a nem európai nemzetközi szervezetekről állít össze anyagot, egy-egy témakörben. A képviselők kérésére dokumentációt készít ezekben a témákban, tájékoztatást nyújtva nemzetközi tevékenységükhöz.

H. Kiadványok

A könyvtár negyedévenként kiadja az új szerzemények könyvlistáját. Közreadja a könyvtár által rendezett kiállítások katalógusát is.

I. Parlamenti archívum

Az Archívumi Szolgálat állítja össze a képviselőházi ülések tárgymutatóját, a képviselőházi tagok parlamenti tevékenységének névmutatóját, a képviselők életrajzi lexikonát, a választásiprogram-gyűjteményt, valamint az ülések hangfelvételét.

J. —

Görögország

Egykamarás parlament: Voule Ton Ellenon
Képviselők száma: 300

Bibliotheke: Voule Ton Ellenon

Syndagma Square
GR-10021 Athén

Tel: +30-1-3235-030
Fax: +30-1-3236-072
E-mail: abadjis@parliament.gr
Internet: www.parliament.gr

I. részleg
The Benakios Library
GR-10561 Athén
Tel.: +30-1-3227-148,
+30-1-3236-130

II. részleg
Library of the Hellenic Parliament
218 Lenorman ave., GR-10443 Athén
Tel.: +30-1-5143-650, +30-1-5142-301
Fax: +30-1-5154-460

Nyitva tartás: *október 1-től június 30-ig:*
hétfőtől csütörtökig 8:00-14:00 és 18:00-tól az ülés végéig
pénteken 8:00-tól az ülés végéig és 18:00-21:00
szombaton 8:00-14:00
július 1-től szeptember 30-ig:
hétfőn és szerdától péntekig 8:00-tól az ülés végéig
kedden 8:00-14:00 és 18:00-tól az ülés végéig
szombaton 8:00-14:00

A. Történet

A parlamenti könyvtárat 1845-ben alapították meg. Kezdetben a Kolokotroni és a Voules utca sarkán álló ház alagsorában működött, a régi parlamenti épület közelében. 1934-ben költözött át az Alkotmány téren álló Régi Palota második emeletére; a palotát a királyi család az 1909. évi tűzvész után hagyta el. Egy évvel később, 1935-ben a parlament is ebben az épületben kapott helyet.

Időközben, 1928-ban Emmanuel Benakis, ismert görög mecénás jóvoltából új épületet emeltek a régi parlament mellett. Az új épület a központi könyvtár egyik lerakata lett, és a mecénás tiszteletére Benakios Könyvtárnak nevezték el. A Benakios Könyvtár a parlamenti könyvtár önálló részlege.

Mintegy tíz évvel ezelőtt a könyvtár tovább bővült: megkapta a Lenorman utcai régi dohánygyár épületét, és azóta a könyvtár öt osztálya közül három az ideiglenesen Lenorman-szárnynak nevezett részben működik.

B. Felügyeleti szervek

A parlament hivatali szervezete tizenhárom részből áll:

- Törvényhozási Szolgálati Igazgatóság;
- Parlamenti Bizottsági Igazgatóság;
- Parlamenti Ellenőrzési Igazgatóság;
- Gyorsírói és Jegyzőkönyvi Igazgatóság;
- Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatósága;
- Európai Kapcsolatok Igazgatósága;
- Közönségkapcsolati és Kommunikációs Igazgatóság;
- Emberi Erőforrások Igazgatósága;
- Gazdasági Ügyek Igazgatósága;
- Műszaki Szolgálati Igazgatóság;
- Tudományos Szolgáltatások Igazgatósága;
- Informatikai és Új Technológiai Igazgatóság;
- Könyvtári Igazgatóság.

A hivatal valamennyi igazgatósága a házelnök vezetése alatt áll, a könyvtárral kapcsolatos fontos ügyekben pedig a Könyvtári Bizottság dönt. A Könyvtári Bizottság hét tagból áll. A könyvtár valamennyi funkciójára külön szabályzatot dolgoztak ki.

C. Feladatkör

A parlamenti könyvtár elsődleges feladata a képviselők szolgálata. A könyvtár fejlődése nyomán felhasználóinak köre fokozatosan kiterjedt a teljes kormányservezet valamennyi ágazatára, majd a nagyközönségre is. A könyvtár zárt raktárú rendszerben működik.

Könyvet és más kiadványokat csak képviselők kölcsönözhetnek. Ha egy mű több példányban is megvan, azt a könyvtár igazgatójának engedélyével egyetemi tanárok, diákok és más olvasók is kikölcsönözhetik. A képviselőknek, más olvasóknak, más könyvtáraknak, intézményeknek vagy szervezeteknek nyújtott kölcsönzési szolgáltatásnak is megvannak a szabályai: muzeális könyvek, kéziratok, napilapok és folyóiratok, térképek, parlamenti naplók és kézikönyvek nem kölcsönözhetőek.

A szolgáltatások kiterjednek a könyvtár archívumának és a mikrofilmen meglévő dokumentumoknak a használatára, valamint fénymásolására is. A könyvtárnak öt fénymásoló gépe van három különböző helyen. A szerzői jogi korlátozás alá eső

dokumentumok, a muzeális könyvek, a bekötött napilapok és a használatból, illetve az idők során megrongálódott anyagok nem másolhatók. A hivatalos kormányköz-
lönyből hiteles másolat is készíthető.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A parlamenti könyvtárnak 45 munkatársa van a következő osztályokon:

- Könyvosztály;
- Napilap- és Sajtóosztály;
- Mikrofilmosztály;
- Kötészeti és Restauráló Osztály;
- Benakios Könyvtári Osztály.

A könyvtár munkatársai a szabályzat értelmében négy kategóriába sorolhatók:

- PE egyetemi végzettségűek (12);
- TE műszaki vagy más szakképesítésűek (6);
- DE alapfokú képzettségűek (24);
- YE kiegészítők és takarítók (5); valamint egy fő szerződéses alkalmazott.

A könyvtári osztályok feladata a következő:

Könyvosztály

- gyarapítás és gyűjteményfejlesztés;
- külföldi könyvek vásárlása elsősorban a parlamenti igényeknek megfelelően;
- a könyvek bibliográfiai leírása és osztályozása;
- állagmegőrzési és állományvédelmi elvek kidolgozása;
- raktári szolgálat, kölcsönzés, olvasótermi szolgálat stb.;
- a képviselők tájékoztatása az új szerzeményekről és a könyvtár szolgáltatásairól;
- kéziratok, muzeális könyvek és a különgyűjtemények gondozása.

Napilap- és sajtóosztály

- görög és külföldi napilapok és folyóiratok katalogizálása, nyilvántartása és osztályozása;
- görög és külföldi napilapok és folyóiratok beszerzése, elsősorban a parlamenti igények szerint;
- napilapok és folyóiratok éves előfizetésének megújítása;
- parlamenti naplók, a hivatalos lap, a parlamenti jegyzőkönyvek és a társadalmi szervezetektől, állami szervezetektől és intézményektől érkező dokumentumok nyilvántartása;
- olvasószolgálati teendők a fentebb leírtak szerint (lásd Könyvosztály).

Mikrofilmosztály

- mikrofilm-gyűjtemény létrehozása a sérülékeny állomány, elsősorban a napilapok, folyóiratok, a muzeális anyag és a kéziratok megóvására;
- mikrofilmezés.

Kötészeti és restauráló osztály

- monográfiák, napilapok, folyóiratok, papirusztekercsek, muzeális kiadványok, kéziratok, térképek, metszetek és más műalkotások megóvása és restaurálása (az osztályon kötészeti műhely is működik).

Benakios könyvtári osztály

- a Benakios Könyvtár önálló gyűjteményeinek, raktárainak és két olvasótermének működtetése (a Benakios Könyvtárban található a parlamenti dokumentumok és a hivatalos lap teljes gyűjteménye, valamint a teljes mikrofilmtár).

E. Könyvtári szolgáltatások

A parlamenti könyvtár állományában mintegy 1 200 000 kötet könyv, 100 000 kötet napilap és 30 000 kötet folyóirat, valamennyi görög parlamenti dokumentum, külföldi parlamentek anyagai, nemzetközi szervezetek kiadványai és EK-folyóiratok találhatóak. 1471 és 1750 között kiadott, muzeális könyvállománya körülbelül 10 000 kötet. A könyvtárban megvan valamennyi görög alkotmány eredeti példánya, az államfők (királyok és köztársasági elnökök) eskütételi dokumentumai, a görög reformkor (1821–1832) archívuma, jeles görög politikusok adományából származó magángyűjtemények, 5000 térkép, metszet és mintegy 600 kézirat.

A könyveket korábban tárgyak szerint osztályozták és a katalógusok szerző, valamint tárgyszó szerint készültek. 1994 óta a bibliográfiai leírás számítógépen készül az USMARC-kompatibilis PTOLEMEOS II rendszerben. Az osztályozás a Dewey-féle tizedes rendszert követi. A tárgyszavak azonosak a nemzeti könyvtárban használatosakkal. 1999 januárja óta jelenik meg a *Bibliográfiai közlöny: válogatás az új szerzeményekből*, amely a képviselőket tájékoztatja az újonnan beérkezett kiadványokról.

A központi könyvtárban a következő dokumentumok találhatóak: ókori görög és latin szerzők, történelmi, földrajzi, gazdasági, politikai és jogi tárgyú művek. Itt olvashatók a hivatalos lap számai, a görög és a külföldi parlamenti kiadványok, az országos és a nemzetközi szervezetek anyaga.

A Benakios Könyvtárban filozófiai, görög és külföldi szépirodalmi, képzőművészeti, oktatási, matematikai, fizikai, hadtudományi, orvostudományi és teológiai művek találhatóak. Ide is jár a hivatalos lap, és itt őrzik a jeles görög személyiségek adományából származó magángyűjteményeket is.

A Lenorman-szárnyban van a Napilap- és Sajtóosztály, valamint a Mikrofilmosztály gyűjteményeinek többsége.

Mindkét könyvtár gyűjti az egyetemi jegyzeteket a diákok számára. Az állományban megtalálhatók a Görögországban vagy külföldön benyújtott, görög témájú doktori és kandidátusi disszertációk is.

A könyvtár Görögország bármely részéből érkező kérésre fénymásolatot készít a hivatalos lapból, mikrofilmeket és más kiadványokat bocsát más görög és külföldi könyvtárak, szervezetek és intézmények rendelkezésére.

A könyvtár állománya a következő forrásokból gyarapszik:

- köteles példány-szolgáltatás minden Görögországban kiadott könyvből és monográfiából;
- külföldi könyvek, folyóiratok és napilapok vásárlása;
- cserekapcsolatok más könyvtárakkal, szervezetekkel és intézményekkel;
- adományok és ajándékok.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Az Informatikai és új technológiai igazgatóság 1989-ben alakult meg, Elektronikus Adatfeldolgozó Osztály néven.

A Számítógépes Csoport 1992-ben jött létre. A csoport feladata a könyvtár valamennyi anyagát magába foglaló adatbázis kialakítása. A rendszer két super-mini szerverből áll, amelyekhez sok terminál és PC csatlakozik a helyi Ethenet hálózaton. A szoftver parlamenti alkalmazásra is megfelelő. Egyik alkalmazása a könyvtár gépesítése, amit az egyre növekvő állomány és a feldolgozási igények tettek szükségessé. Az Informatikai és Új Technológiai Igazgatóság műszakilag támogatja a könyvtárban folyó számítógépes katalogizálást.

A parlamenti honlapon (www.parliament.gr) megtalálhatók a parlamenti jegyzőkönyvek, a parlament szervezeti felépítése és egy általános tájékoztatás a könyvtárról.

A Mikrofilmosztály 1983-ban létesült. Felszerelése öt mikrofilmes kamerából, két másolóéból (egy negatív és egy pozitív) és két előhívógépből áll. A felhasználók egy 30 férőhelyes olvasóteremben dolgozhatnak. Két párhuzamos mikrofilmprogram folyik: az egyik a napilapok retrospektív mikrofilmre vételét célozza 1790-től, a másik, 1984-ben megindult program pedig az Athénban kiadott valamennyi napilap, a thesszaloniki lapok egy része, egy sportlap és egy heti pénzügyi folyóirat mikrofilmezésére irányul. Valamennyi hivatalos kormánykiadvány, köztük a hivatalos lap és a parlamenti naplók rendszeresen mikrofilmre kerülnek. Mikrofilm készül a levéltári anyagról, a sajtókivágásokról, a muzeális könyvekről, a folyóiratokról és a kéziratokról, valamint más veszélyeztetett anyagokról is.

A mikrofilm változat mindkét könyvtárban (a parlamenti könyvtárban és a Benakios Könyvtárban) az olvasók rendelkezésére áll. A szervezetek, intézmények és a nagyközönség névleges áron vehet vagy rendelhet másolatokat.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtár a képviselők, minisztériumok, kormányzervek, egyetemi tanárok, más könyvtárak stb. részére kutatást, témakeresési és témafigyelési szolgáltatást végez. A Tudományos Szolgáltatások Igazgatósága 1989-ben jött létre Tanulmányi Igazgatóság néven, és ma a kutatószolgálat három igazgatóságának egyike. A másik kettőt a könyvtár és az Informatikai és Új Technológiai Igazgatóság alkotja.

A Tudományos szolgáltatások igazgatósága két osztályból áll:

- a Jogi Osztály 7 munkatársa a törvényjavaslatok és más jogi ajánlások összeállítását segíti;
- a Parlamenti Kutatások Osztályának 5 munkatársa kutatásokat végez és háttér-tanulmányokat készít a parlamenti munka támogatására.

A Tudományos Szolgáltatások Igazgatóságát egy Kutatási Tanács felügyeli, amely 5 egyetemi tanárból áll.

H. Kiadványok

A parlamenti könyvtár kiadói tevékenységet is folytat, és igyekszik jelentősen hozzájárulni a tudományos könyvkiadáshoz. A könyvtár kiadványai általában a Nemzeti Kiadónál vagy a parlament nyomdájában készülnek, de vannak önálló kiadások is.

A kiadványok a következők:

- *A „Görög reformkor” archívuma*; a 18 megjelent kötet az 1821–1832 közti, Otto király megkoronázásáig (1832) tartó forradalmi időszaknak a könyvtárban található dokumentumait tartalmazza. A (CD-n is hozzáférhető) kiadványt Nemzeti Tudományos Díjjal jutalmazták;
- *Ősnyomatványok és 15–16. századi kiadványok*, 2 kötet;
- A görög napilapok és folyóiratok katalógusai;
- Az új szerzemények katalógusai;
- Az EK-ra vonatkozó könyvek és folyóiratok katalógusai;
- A kiállításokon bemutatott nyomtatott és más anyagok katalógusai;
- Nicolaos Glykys tanulmányai és görög nyomdai betűtípusok (reprint);
- Görög kormányok és parlamenti tisztségviselők;
- Ki kicsoda a Görög és az Európai Parlamentben (CD-n is);
- Külföldi folyóiratok katalógusai;
- Dinos Konomos: *George Tertsetis és művei*;
- A ciprusi kérdés, 4 kötet (CD-n is);
- *A görög nyomdászat 500 éves hagyományainak katalógusa*, szerk.: C. Staikos és Tr. Sklavenitis. Athén, 2000, 500 old. (CD-n és rövidített, 120 oldalas változatban is).

I. Parlamenti archívum

A Parlamenti Archívum önálló egységet képez a Törvényhozási Szolgálaton belül. A Lenorman-szárnyban működő, nyilvános kiadványiroda kérésre másolatot készít a bizottsági jelentésekről, a törvénytervezetekről, az elfogadott törvényekről és a parlamenti dokumentumokról.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

- Évente megrendezett kiállítások, általában valamely évforduló alkalmából. Görögország egész területéről érkező iskoláscsoportok fogadása, a kiállítások és a központi épület bemutatása az oktatáshoz kapcsolódóan.
- *Vuole Ton Ephevon* (A fiatalok háza): pályázaton kiválasztott, 16–17 éves fiatalok bevezetése a demokratikus kormányzás és eljárások ismeretébe.

Hollandia

Kétkamarás parlament: Staaten-Generaal
Képviselők száma: Tweede Kamer 150 Eerste Kamer 75

Tweede Kamer
Plein 2
2511 CR Den Haag

Tel: +31-70-31-82-211
Fax: +31-70-31-82-307
E-mail: bibliotheek@tk.parlement.nl
Internet: www.parlement.nl
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőn és pénteken 9:00–17:30
keddtől csütörtökig 17:30–23:00
Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 9:30–17:30

A. Történet

A könyvtárat 1815-ben alapították. Az 1815–1830 közti időszakban, amikor Hollandia és Belgium uniót alkotott, a könyvtár könyveit ládákból szállították Brüsszel és Hága között, ahol a képviselőház felváltva ülésezett. 1830 után, amikor Belgium függetlenné vált, a könyvek a hágai Binnenhof parlamenti épületébe kerültek. Az első könyvtárvezetőt 1854-ben nevezték ki. Az állomány azóta jelentősen gyarapodott és kiegészült a szükséges kézikönyvekkel, folyóiratokkal, (külföldi) parlamenti dokumentumokkal. A második világháborút követően két dokumentációs szolgálatot állítottak fel: a Parlamenti Naplók és Irományok Dokumentációját és a Sajtó- és Folyóirat-dokumentációt. A Sajtó- és Folyóirat-dokumentáció egészen 1989 májusáig egy osztályt alkotott a könyvtárral. A képviselőház szolgálatainak teljes átszervezése után dokumentációs szolgálat alakult, amely magába foglalta mind a Parlamenti Naplók és Irományok Dokumentációját, mind a Sajtó- és Folyóirat-dokumentációt. Egy 1999-ben megkezdett átszervezés következtében 2001 óta új Tájékoztatásügyi Osztály integrálja a könyvtár, a dokumentáció, az archívum és a tájékoztatás szolgáltatásait.

B. Felügyeleti szervek

A Könyvtári és Dokumentációs Szolgálat a parlamentnek csak az egyik házát szolgálja: a Tweede Kamer elnevezésű képviselőházat.

A főtitkár a köztisztviselői szervezet feje és az Elnökség alkotmányos tanácsadója. Az Elnökség képviselőkől álló testület, amelynek élén a képviselőház házelnöke áll, és amely a képviselőház politikai ellenőrző testülete. Ez a testület állítja össze a napirendet, és a főtitkáron keresztül felügyeli a köztisztviselői szervezetet. A vezetőséget a főtitkár és két igazgató alkotja. Egyikük az Alkotmányos Eljárás nevű intézmény igazgatója és egyben főtitkár-helyettes, akinek a felügyelete alá tartozik a Hivatali Osztály, az Állandó Bizottságok Osztálya és a Tájékoztatószolgálati Osztály.

A képviselők alkotta Könyvtári Bizottságot 1967-ben szüntették meg. Van azonban egy tanácsadó bizottság, amely a számítógépesítés stratégiájával foglalkozik; tagjai között négy képviselő és számos tanácsadó van. A közeljövőben felállítandó új Tájékoztatószolgálati Osztály vezetője is a bizottság tanácsadója lesz.

C. Feladatkör

A könyvtár és a dokumentációs szolgálat legfőbb feladata, hogy ellássák a képviselőket és szakértőiket a parlamenti munkájukhoz szükséges valamennyi információval.

A gyűjteményeket ajánlással vagy előre megszerzett engedéllyel a nyilvánosság is használhatja.

A képviselőház jelenleg is dolgozik az adatbázisok integrációját célzó programon. A rendszer 2001-ben készül el és lehetővé teszi, hogy egyidejűleg elérjenek minden dokumentumot, azok teljes szövegét és a bibliográfiai leírást (meta data). Jelenleg az interneten a nyilvánosság számára csak a parlamenti naplók és irományok érhetőek el. Az adatbázisok integrációs programjának befejeztével, a „top-aas” elnevezésű integrált adatbázis az interneten is hozzáférhetővé teszi valamennyi parlamenti adatbázis tartalmát (lásd F fejezetrészt).

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárban 7 tájékoztató könyvtáros dolgozik. A Dokumentációs Osztálynak van egy 20 munkatársat foglalkoztató parlamenti dokumentációs részlege, amely az EU-dokumentációt is kezeli, valamint egy sajtó- és folyóirat-dokumentációs részlege 15 munkatárssal. A Dokumentációs Osztály munkatársai témakörönként alkotnak csoportokat, ami egyfajta szakosodást jelent. Csaknem minden munkatárs könyvtárosi diplomával rendelkezik. A technikai kisegítő személyzet végzi a feny-

másolást, a mikrofiche-készítést stb. mind a könyvtár, mind a dokumentációs szolgálat részére.

A könyvtár és a két dokumentációs részleg hagyományosan egyfajta dokumentumtípus segítségével válaszolta meg a kérdéseket. A 2001. évi átszervezés után a könyvtár és a dokumentáció munkatársai együtt fognak dolgozni a hátsó iroda témákra szakosodott csoportjaiban és az előtérben elhelyezett központi tájékoztató pultnál. A téma-csoportok végzik az osztályozást és válaszolnak a szakterületüket érintő dokumentumokra vonatkozó kérdésekre.

A központi tájékoztató pultnak kis számú állandó személyzete lesz, és segítséget kaphatnak a téma-csoportok munkatársaitól, akik rendszeresen szolgálatban lesznek a pultnál is. Az új szolgálat vezetője egyben a képviselőház tájékoztató tanácsadója is lesz. Az új szervezeti felépítésben az új tájékoztató szolgálatnak négy részlege lesz: Dokumentáció és kutatás, Központi tájékoztató pult, Általános kiszolgáló részleg és a „top-aas” új integrált adatbázist és a képviselőház honlapját karbantartó részleg.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár állományában 40 000 mű (100 000 kötet könyv) található. A fő gyűjtőkörök a hatályos törvények, a parlamentek és a politika. A minisztériumok tevékenységi körébe tartozó témákban csak a legfontosabb könyveket szerzik be. Speciálisabb kiadványokra vonatkozó kérés esetén a minisztériumi könyvtárakhoz lehet fordulni. A fő gyűjtőkört alkotó jog, parlamentek és politika mellett más témák irodalma is megtalálható a gyűjteményben, elsősorban olyanoké, amelyek a jövőben, várhatóan hosszú távon is fontos szerepet kapnak a politikai vitákban.

A könyveken kívül több mint 600 folyóirat, napilap és képes újság jár a könyvtárba. A gyűjtemény részét alkotják Belgium, Franciaország, Németország, Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok parlamenti dokumentumai is. A dokumentációs szolgálat kezeli a holland parlamenti gyűjteményt, az újságkivágásokat és a politikusokkal készült rádió- és tévéinterjúk teljes szövegű gyűjteményét. 1978 óta külön adatbázis épült a parlamenti naplónak, a parlamenti irományoknak és a sajtódokumentációnak, valamint elkészült a könyvtár állományának számítógépes katalógusa is (lásd **F** fejezetrész).

A könyvtár kérésre szakbibliográfiákat készít. A Dokumentációs Osztály tájékoztatókat és sajtószemlét állít össze a parlamenti bizottságoknak, személyre szóló témafigyelést végez az SDI-szolgáltatás segítségével, és tartalomjegyzék-másolatot készít a folyóiratokból.

A könyvtár részt vesz a könyvtárközi kölcsönzés rendszerében.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső

A Staaten-Generaal 1978 óta számos adatbázist épített fel. A parlamenti adatbázisnak ma hat része van: a parlamenti irományok (125 000 rekord); a parlamenti interpellációk (32 000 rekord); a parlamenti naplók (29 000 rekord); a sajtódokumentáció (175 000 rekord); a folyóirat-dokumentáció (72 000 rekord) és a könyvtár állománya (40 000 rekord). A parlamenti irományok adatbázisban teljes szöveggel szerepelnek az indítványok, és teljes szövegű a parlamenti interpellációk adatbázisa is. A többi adatbázisban (a parlamenti naplók kivételével) a dokumentumok rövid ismertetése olvasható. A parlamenti adatbázisok elvben mindenki számára hozzáférhetők, de használatuk a működtetés nehézségei és az elavult visszakereső szoftver miatt az utóbbi években tetemesen visszaesett. A parlament honlapján 1995-től teljes szöveggel megtalálhatók a parlamenti naplók és irományok (www.parlement.nl).

A belső TWEKIS adatbázis az állandó bizottságok tagságáról és napirendjéről tájékoztat.

2001-ben indul be az új, integrált rendszer, amely egyidejű hozzáférést biztosít majd minden dokumentumhoz, a teljes szöveghez és a bibliográfiai leíráshoz egyaránt (meta data). A rendszer öt elsődleges keresőablakot kínál: dokumentumok, folyamatok (például egy törvényjavaslat útja), személyek és szervezetek, témakörök, valamint napirendek. Ha a napirendeknél egy meghatározott dátumra keresünk, megjelenik az adott napra vonatkozó napirend, linkekkel az ülésekhez és a vonatkozó hivatalos kiadványokhoz. Minden információ, így a folyamatokra, a személyekre és dokumentumokra vonatkozó is, egymáshoz lesz kapcsolva.

Külső

A könyvtár és a dokumentációs szolgálat sok országos és nemzetközi külső adatbázishoz fér hozzá online és CD-n. A közeljövőben linkeket készítenek a „top-aas” integrált adatbázistól ezekhez a külső adatbázisokhoz (például a törvényhozási adatbázishoz).

G. Parlamenti kutatószolgálat

A könyvtárhoz és a dokumentációs szolgálathoz nem kapcsolódik kutatószolgálat. A dokumentátorok azonban segítik a parlamenti bizottságok munkatársait kutatási feladataik végrehajtásában. Az állandó és egyéb bizottságok mindegyikének van néhány kutatóból álló szakértői csoportja.

A Dokumentációs és Kutatási Részleg szakcsoportjai 2001-től fejleszteni kezdik a kutatószolgálatot és elemzéseket készítenek. Tanulmányokat azonban a kezdeti időszakban még nem írnak.

H. Kiadványok

A *Literatuurverzicht* című kéthavonta közreadott kiadvány felsorolja a könyvtár új szerzeményeit és tartalmazza a Könyvtári és Dokumentációs Szolgálat által készített folyóiratcikk-ismertetéseket.

I. Parlamenti archívum

Az Általános Archívumon belül van egy külön parlamenti archívum a naplóknek és az irományoknak. Az Általános Archívum valamennyi állandó és egyéb bizottság ülése és a plenáris ülések anyagát őrzi. Gyűjteményében 1972 óta megvannak a bizottsági ülések hangfelvételei is.

Az átszervezés után az Általános Archívum és az Általános Kiszolgáló Részleg az új tájékoztató szolgálat része lesz.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Tájékoztató és Közönségkapcsolati Osztály a nyilvánosságot és a sajtót tájékoztatja, valamint belső szolgáltatást nyújt a Képviselőház hivatalának és a képviselőknek.

A Törvényhozási Hivatal alkotmányjogi és parlamenti eljárásjogi kérdésekben, a törvényjavaslatok és a módosító javaslatok megfogalmazásában nyújt segítséget a képviselőknek.

Izland

Egykamarás parlament: Althingi
Képviselők száma: 63

Upplýsingathjónusta Althingis

Skólabrú 2
IS-150 Reykjavík

Tel: +354-563-0685
Fax: +354-563-0690
E-mail: upplysing@althingi.is
Internet: www.althingi.is
Nytíva tartás: *Ülésnapokon:* 9:00–17:00 vagy az ülés végéig.
Parlamentí szünetben: 8:00–16:00

Bevezetés

A könyvtári és tájékoztató szolgáltatások az Althingi Tájékoztató Szolgálatának feladatkörébe tartoznak. Az archívumi szolgáltatásokért a Parlamenti Ülések Osztályának Archívumi Részlege felelős. A parlamenti dokumentumok terjesztését az intézmények és a nyilvánosság részére a Tájékoztató Szolgálat végzi.

A. Történet

Az Althingi könyvtárának története egy 1847-ben elfogadott határozattal kezdődik. A határozat a képviselőknek azt a kívánságát fejezte ki, hogy a törvényhozási munkájukhoz kapcsolódó kutatásokhoz állítsanak fel szakkönyvtárat. A könyvtár vezetése 1876-ig egy három képviselőből álló bizottság kezében volt, majd ezt követően, az új működési szabályzat a házelnök hatáskörébe utalta át ezt a feladatot. A könyvtár 1915-ben az Althingi főtitkárságának felügyelete alá került. A könyvgyűjteményt kezdetben a reykjavíki székesegyház padlásán őrizték, majd 1882-ben átszállították az új parlamenti épület olvasótermébe. Az olvasótermet 1968-ban abba az épületbe költöztették, amelyben az állandó bizottságok üléseztek. 1974-ben könyvtárvezetőt és titkárt neveztek ki az Althingi titkárságának önálló osztályává alakított könyvtárba. Ugyanebben az évben a könyvtár ismét költözött, majd 1990-ben került jelenlegi helyére, a parlament közelébe. Az Althingi titkárságának szer-

vezeti átalakítása következtében a könyvtár és annak hagyományos szolgáltatásai 1996-ban egy új osztályhoz, az Althingi tájékoztató szolgálatához kerültek (lásd C fejezetrész).

B. Felügyeleti szervek

Az Althingi titkársága a képviselőket szolgálja. A titkárság vezetője az Althingi főtitkára. A titkárságot nemrégiben átszervezték és hat osztályra bontották. A Tájékoztató Szolgálat az Információs–Technológiai Osztály egyik részlege.

C. Feladatkör

A könyvtár működését nem kötik formális szabályok. A Tájékoztató Szolgálat szakképzett munkatársainak elsődleges feladata, hogy beszerezzék és nyomtatott vagy elektronikus formában hozzáférhetővé tegyék mindazt az információt, ami a képviselők és a titkárság munkájához szükséges. A könyvtár gyűjteményét a nyilvánosság és a tudományos kutatók is használhatják, akár helyben, akár könyvtárközi kölcsönzés útján.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Tájékoztató Szolgálat 5 munkatársat foglalkoztat. Vezetőjének közvetlen felettese az Információs–Technológiai Osztály vezetője. A Tájékoztató Szolgálat munkáját további 2 könyvtári–informatikai végzettségű szakember és 2 asszisztens segíti. Időszakosan, részmunkaidőben könyvtárszakos hallgatók is dolgoznak a retrospektív katalógizáláson, illetve segítenek a tájékoztatásban.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár mintegy 31 000 kötet monográfia és jelentés alkotta állományának nagy része raktárakban található. A rendszeresen előfizetett folyóiratok száma mintegy 150. A könyvtár gazdag gyűjteménnyel rendelkezik gazdasági, politikai és szociológiai, valamint izlandi és régi dán jogi kiadványokból. Fontos része a gyűjteménynek a környezetvédelmi anyag, különösen ami a tengerek védelmét és a halászatot illeti. Jelentős erőket fordítanak mindazon kiadványok beszerzésére, amelyekből a képviselők és a titkárság munkatársai naprakészen tájékozódhatnak az izlandi és külföldi jogi és politikai fejleményekről.

A könyvtár az Északi Tanács letéti könyvtára. Szoros együttműködést folytat a többi skandináv ország parlamenti könyvtáraival, akikkel csereprogram is létesült.

Együttműködnek az izlandi Nemzeti és Egyetemi Könyvtár Jogi Szakkönyvtárával és más állami könyvtárakkal is.

Ahogy korábban említettük, az állománynak csak igen kis része található helyben. A tájékoztatás legtöbbször telefonon vagy e-mailben történik, és nagyban támaszkodnak az elektronikus információforrásokra. A tájékoztató és kutatómunkát más osztályokkal, például a Bizottsági Osztállyal és a Nemzetközi Osztállyal együttműködve végzik.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső szolgáltatások

A retrospektív katalogizálási program 1998-ban indult, és 2000 februárjában fejeződött be. Az állományt az izlandi Nemzeti és Egyetemi Könyvtár által működtetett, GEGNIR elnevezésű, közös izlandi könyvtári rendszerben dolgozzák fel. Telneten a világ minden részéből elérhető (<http://www.bok.hi.is/english/index.html>). A napilapok és folyóiratok a hozzájuk csatlakozó internetes linkekkel az Althingi intranetjén található meg.

A parlamenti ülések naplói és irományai is rajta vannak az Althingi internetes honlapján (<http://www.althingi.is>), ahol mindenki olvashatja őket.

Külső szolgáltatások

A Tájékoztató Szolgálat hozzáfér az izlandi televízió és rádió híryanagának szöveges változatához, amit felhasználóinak fel is tesz az intranetre. Az intraneten egyes izlandi lapok és folyóiratok teljes szövegű változata is olvasható. Az Althingi internetes honlapja tartalmazza az izlandi törvényeket, az Althingi intranetjén pedig izlandi jogszabályok és a Legfelsőbb Bíróság döntései is olvashatók. Az intraneten külföldi adatbázisok és szolgáltatók érhetők el, köztük a DialogWeb, a Reuters, a POLINFO és a Britannica online.

A Tájékoztató Szolgálat a közelmúltban adott közre információt a könyvtár állományáról, új szerzeményeiről, az Althingi intranetjének előfizetőiről és szolgáltatásairól. A hasznos linkek gyűjtése folyamatos feladat. Az intraneten izlandi és külföldi előfizetéses információszolgáltatások is hozzáférhetők.

A Tájékoztató Szolgálat intranetes oldalán rendszeresen tartanak rövid bevezető tanfolyamokat az információkeresés gyakorlatáról.

Kérésre SDI-szolgáltatást is nyújtanak.

G. Parlamenti kutatószolgálat

Formális kutató szolgáltatás ugyan nincs, de vannak tervek a szolgáltatások kibővítésére és a Tájékoztató Szolgálat átszervezésére a kutatás jelentőségének növelése érdekében. A Bizottsági Osztály és a Nemzetközi Osztály szakképzett munkatársai

mindig is végeztek kutatásokat. A tervek szerint a jövőben jobban összehangolnák a kutatást a Tájékoztató Szolgálattal.

H. Kiadványok

A Tájékoztató Szolgálat csak az Althingi intranetjén publikál. A parlamenti jegyzőkönyvek (*Althingistidindi*) kiadása a Bizottsági Osztály és a Parlamenti Ülések Osztályának feladata. Az Althingi többi kiadványát az Információs–Technológiai Osztály Közönségkapcsolati Részlege adja ki.

I. Parlamenti archívum

A parlamenti archívum gondozása a Parlamenti Ülések Osztálya alá tartozó Archívumi Részleg feladata. 1988-tól a legtöbb parlamenti napló és iromány teljes szövege megtalálható az Althingi internetes honlapján. Az ezt megelőző időszak kiadványainak mutatója 1962-ig visszamenőleg van meg a honlapon. A parlamenti naplók és irományok nyomtatott változatát és mutatóját az *Althingistidindi* tartalmazza.

Az 1845-ig visszamenő történeti anyag kezelése is az Archívumi részleg feladata.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Közönségkapcsolati Részleg az Információs–Technológiai Osztály része, és szorosan együttműködik a Tájékoztató Szolgálattal, különösen az interneten közreadott információ területén.

Írország

Kétkamarás parlament:
Képviselők száma:

Houses of the Oireachtas
Seanad Éireann 60 Dáil Éireann 166

Oireachtas Library

Leinster House
Kildare Street
Dublin 2

Tel: +353-1-618-3412
Fax: +353-1-618-4376
E-mail: lib@oireachtas.irlgov.ie
Internet: www.irlgov.ie/oireachtas
Nyitva tartás: *Ülésnapokon: 9:45-től az ülés végéig*
 Parlamenti szünetben: 9:45-17:30

A. Történet

1922-ben, az Ír Szabadállam megalakulása után a kormány parlamenti célokra megkapta a „Leinster House” épületének egy részét. A könyvtárat 1924-ben állították fel, amikor az állam az egész épület tulajdonosa lett. Egy szervezeti változást követően a Houses of the Oireachtas örökölte a Dublin Castle-ban található Főtitkári Könyvtárat, amely a jelenlegi könyvtár állományának gerincét képezi.

A könyvtár a parlament mindkét házát szolgálja.

B. Felügyeleti szervek

A könyvtár irányítása és ellenőrzése a két házelnök feladata, akiket ebben a két ház Közös Szolgáltatási Bizottsága segít és lát el tanácsokkal; a bizottságba mindkét ház 9 képviselőt delegál. A könyvtár napi tevékenységét a könyvtár igazgatója irányítja.

C. Feladatkör

A könyvtár elsődleges feladata az Oireachtas tagjainak tájékoztatása és számukra kutatás végzése. Fogadnak kérdéseket a képviselők szakértőitől és a parlament

munkatársaitól is. A könyvtár bizonyos kérdésekben intézmények, tudományos kutatók és külső felhasználók rendelkezésére is áll. A nyilvánosság részéről érkező, és elsősorban a parlament működésére vonatkozó kérdéseket azonban legtöbbször átirányítják a Közönségkapcsolati Hivatalhoz.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárnak 10 munkatársa van, akik két tág csoportba sorolhatók:

- szakirányú egyetemi végzettségű dolgozók (5 fő);
- kisegítők, főként adminisztrátorok (5 fő).

A könyvtári és a kutatószolgálatot a szakképzett munkatársak látják el a kisegítők támogatásával. Minden dolgozót a Közalkalmazotti Bizottság vesz fel.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár tájékoztató és kutatószolgálatot nyújt, valamint könyveket kölcsönöz a képviselőknek és szakértőknek, illetve a parlament munkatársainak. Saját állománya kiegészítésére a könyvtár előfizet a Trinity College könyvtárának tájékoztató szolgálatára, ahonnan a képviselők számára könyveket is kikölcsönözhet.

A könyvtár állománya 100 000 kötetre tehető, amelyben megtalálhatók az Oireachtas és a brit parlament kiadványainak teljes gyűjteménye, valamint az ír hivatalos kiadványok. Jelentős az EU- és ENSZ-anyag is. A könyvtár értékes történelmi kincsei eredetileg a Dublin Castle gyűjteményéhez tartoztak, köztük 17., 18. és 19. századi politikai, társadalmi és közéleti pamfletek, 1707 előtti ír parlamenti dokumentumok és a Fenian Szövetség ír forradalmi mozgalom tagjainak 1865. és 1866. évi bírósági tárgyalásán készült jegyzőkönyvek.

A könyvtárba körülbelül 120 folyóirat és 70 napilap jár. A fontosabb ír napilapok mikrofilmen is hozzáférhetők. Az EU-kiadványok egy része mikrofiche-formátumban olvasható (*Official Journal, Európai Parlamenti Naplók* stb.)

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső

A számítógépes könyvtári rendszert – az *UNICORN* állománykezelő rendszert – 1994-ben vezették be. Az *UNICORN* teljesen integrált szoftver, amelyet könyvek, folyóiratok, fájlok stb. számítógépes feldolgozására fejlesztettek ki. A rendszer a SIRSI Ltd. terméke és egyebek mellett tartalmaz egy teljes szövegű katalógust (BRS/Search keresővel), Z39.50 intelligens kapcsolatot más adatbázisokhoz és számos funkció modul.

A rendszerbe eddig az 1995 óta beérkezett kiadványok rekordjai kerültek be. A korábbi anyag retrospektív katalogizálási programját 2000-ben tervezik elindítani. A rekordokat MARC formátumban, az angolszász katalogizálási szabályok szerint írják le, és Dewey tizedes osztályozással, valamint a Library of Congress tárgyszavaival szakozzák. Automatizálták a kölcsönzést és a folyóirat-érkeztetést is, a közeljövőben pedig a gyarapítási műveletek is számítógépre kerülnek.

Az *UNICORN* rendszer a könyvtár munkatársainak számítógépén is fut, a képviselők és a parlamenti személyzet pedig a parlament intranetes hálózatán fér hozzá a katalógusok internetes változatához (WebCat).

Külső

A könyvtár számos online adatbázishoz fér hozzá. A leggyakrabban az FT PROFILE-t használják (hírek, aktuális események és üzleti tájékoztatás). Bibliográfiai és teljes szövegű CD-adatbázisok széles választéka áll rendelkezésre a CD-szerveren, amelyet a hivatali hálózaton keresztül a képviselők és a parlamenti munkatársak is elérnek. A hálózat internetes hozzáférést is biztosít.

G. Parlamenti kutatószolgálat

Az 1976-ban felállított kutatószolgálat a könyvtárban működik. A képviselők kérésére kutatást végez a parlamenti munkához közvetlenül kapcsolódó témákban. Ha elegendő idő áll rendelkezésre, írásos anyagot is készítenek. A munkatársak korlátozott száma miatt elsőbbséget élveznek a parlamentben éppen tárgyalt témákhoz, törvényjavaslatokhoz, előterjesztésekhez kapcsolódó kérdések. A kutatást a könyvtár munkatársai végzik (egyéb feladataik mellett), és igen gyakran használják az online és a CD-adatbázisokat, valamint az internetet.

H. Kiadványok

A könyvtár *Select List of Accessions* címmel havonta közreadja az új szerzemények témakörök szerint csoportosított listáját.

I. Parlamenti archívum

A történeti gyűjtemény, amelybe a parlamenti dokumentumok is beletartoznak, a Nemzeti Archívumban található. A Nemzeti Archívumról szóló 1986. évi törvény a Központi Levéltár és az Állami Okmányok Hivatalának összevont feladatait a Nemzeti Archívumra ruházta át.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A parlament folyamatos számítógépes fejlesztésének részeként számos elektronikus adatbázist építettek fel, köztük az alábbiakat:

- napló adatbázis a parlamenti viták naplóihoz;
- bizottsági adatbázis az Oireachtas bizottsági jelentéseinek szövegéhez;
- törvényjavaslat adatbázis a törvényjavaslatok státusáról, mely hozzáférést biztosít a vonatkozó vita szövegéhez a törvényjavaslat útjának minden állomásán, az alsó- és a felsőházban, valamint a szakbizottságokban;
- a két ház történeti naplói: a Dáil Éireann és a Seanad Éireann naplói 1919 és 1999 között; 2000 végétől CD-n és DVD-n is elérhető lesz.

Az Oireachtas honlapján – www.irlgov.ie/oireachtas – megtalálható a parlamenti naplók teljes szövege, részletes információ a két házról és a bizottságokról stb.

A Houses of the Oireachtas Közönségkapcsolati Hivatala egyebek mellett általános tájékoztatást nyújt a média, az érdekcsoportok, az iskolák és a nyilvánosság számára. A hivatalnak számos kiadványa is van, például:

- Képviselői tájékoztató csomag: rendszeresen frissítve juttatják el a képviselőknek;
- Tájékoztató hírlevél: évi tizenkét ingyenes hírlevél a képviselőknek, parlamenti és kormányzati témákról;
- A részletesebb *Tithe an Oireachtas – The Irish Parliament: Democracy at Work* (Az ír parlament: működő demokrácia) című kiadvány a hivatalnál vásárolható meg.

Németország

Kétkamarás parlament felsőháza: Deutscher Bundesrat
Képviselők száma: 69

Bundesrat Bibliothek

Leipziger Strasse 3-4.
D-10117 Berlin

Tel: +49-1888-9100-0

Fax: +49-1888-9100-400

E-mail: 280.boehm-leitzbach@bundesrat.de

Internet: www.bundesrat.de

Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőtől péntekig 8:00-tól az ülés végéig
Parlamenti szünetben: 8:00-15:30, pénteken 8:00-15:00

Bevezetés

A Bundesratról szóló fejezetrészek általában külön tárgyalják a két alábbi szervezeti egységet:

1. Könyvtár
2. Dokumentáció

A. Történet

Könyvtár

A könyvtár a Bundesrat megalapításától kezdve, 1949 óta működik. Megalakulásakor könyvtári referenszolgáltatások nyújtása volt a célja.

Dokumentáció

A részleg 1970-71-ben jött létre azzal a céllal, hogy feldolgozza a Bundesrat naplóit és irományait 1949-től. E munka eredménye a Bundesrat Tárgy- és Felszólalás-mutatója 1976-ig, azóta pedig a Bundestaggal együttműködve jelenteti meg a *Bundestag és a Bundesrat üléseinek mutatója* című kiadványt.

B. Felügyeleti szervek

A Bundesrat titkárságán összesen mintegy 200-an dolgoznak. A titkárság fő feladata, hogy segítse a Bundesrat bizottsági és plenáris üléseinek előkészítését és levezetését. A titkárságot a Bundesrat igazgatója vezeti a házelnök megbízásából. A könyvtár szervezetenként a központi közigazgatási szervezet része.

A dokumentáció külön osztályt alkot.

C. Feladatkör

Könyvtár

A könyvtárat korlátlanul csak a Bundesrat tagjai és munkatársai, valamint a szövetségi és a tartományi kormányzati szervek munkatársai használhatják. A könyvtár kivételes esetekben a nagyközönség számára is rendelkezésre áll.

Dokumentáció

A Bundesrat által igényelt tájékoztatás keretében itt készül(t) a Tárgy- és Felszólalásmutató, valamint más hasonló kiadványok. Forrásanyagot nyújtanak a retrospektív kutatásokhoz is.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

Könyvtár

A könyvtárnak 2,5 teljes idejű munkatársa van; ők végzik a gyarapítást, a katalógizálást, az irodalomkutatást, a tájékoztatást, a könyvkölcsönzést, valamint kezelik a könyvtár költségvetési keretét.

Dokumentáció

Az osztálynak 8,5 teljes idejű dolgozója van.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár körülbelül 43 000 kötettel rendelkezik. A gyűjtemény jogi, politikai, gazdasági, történelmi, földrajzi, pénzügyi, munkaügyi és szociálpolitikai műveket tartalmaz.

A különgyűjtemények a következők:

- a Német Szövetségi Köztársaság és a tartományok hivatalos kiadványai, a Német Szövetségi Parlament és a tartományok törvényhozó testületeinek kiadványai 1949-től és az Európai Közösségek hivatalos lapja 1952-től;
- a szövetség és a tartományok költségvetése 1980-tól.

A könyvtár állománya négy katalógusban kereshető vissza:

- betűrendes katalógus, szerzők, szerkesztők neve, újságok, folyóiratok és szerző nélküli évkönyvek és más kiadványok címe szerint;
- szakkatalógus minden mű témája szerint;
- tárgyszókatalógus a szakkatalógusban való tájékozódáshoz;
- regionális katalógus egyes földrajzi régiók (szövetségi államok, városok, régiók) kiadványaihoz, 1983 óta.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Könyvtár

A könyvtárnak nincsenek különleges szolgáltatásai.

Dokumentáció

- Statisztika – a Bundesrat aktuális tevékenységével és történetével kapcsolatos számadatok.
- Szemle – minden ülés után szemle készül az adott év összes anyagáról, amelyet elküldenek valamennyi német szövetségi államnak.

Az Adatfeldolgozó Részleg fontos szerepet játszik a Bundesrat tájékoztató rendszerében, mert – további feldolgozásra vagy közvetlen felhasználásra – megkönnyíti és felgyorsítja az információáramlást és hozzáférést biztosít más információforrásokhoz is.

Ezen a téren meg kell említeni a német Bundestag Adatfeldolgozó Részlegével és Kutató és Dokumentációs Osztályával folytatott szoros együttműködést.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A Bundesratnak nincs külön kutatószolgálat, de a Bundesrat tagjai a tartományuk kormányzatában is hivatalt töltenek be, és így hozzáférnek a tartományi kormányzat kutatószolgálatának szolgáltatásaihoz.

H. Kiadványok

Könyvtár

A könyvtár háromhavonta kiadja az új szerzemények listáját *Auswahlverzeichnis der Neuerwerbungen* címmel.

Dokumentáció

- *A német Bundestag és a Bundesrat ülészeki indexe*, 1976 óta
- *A szövetségi törvényhozás helyzete*, Baden-Baden, Nomos Verlag, 1972 óta

Mindkét kiadvány a Bundestaggal közösen készül.

I. Parlamenti archívum

A Bundesrat parlamenti gyűjteményét a Dokumentáció kezeli.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Konkordanz EG-Vorlagen – Parlamentspapier (KEP) (Az EK-dokumentumok és a parlamenti dokumentumok szemléje).

Az Európai Ügyek Bizottsága titkárságának információs rendszere a bizottság tagjait és a plenáris üléseket segíti.

Németország

Kétkamarás parlament alsóháza: Deutscher Bundestag
Képviselők száma: 669

Deutscher Bundestag – Bibliothek

Platz der Republik 1

10011 Berlin

Irodaház: 53113 Bonn, Göreestr. 15

Tel: +49-(228)-16-22312 vagy +49-(30)-227-22312

Fax: +49-(228)-16-26087 vagy +49-(30)-227-26087

E-mail: bibliothek@bundestag.de

Internet: www.bundestag.de

Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* Bonnban és hétfőtől csütörtökig 8:00–19:00

Berlinben: pénteken: 8:00–14:00

Parlamenti szünetben: hétfőn 9:00–16:00

keddtől csütörtökig 9:00–17:00

pénteken 9:00–14:00

A. Történet

A Bundestag könyvtára 1949-ben jött létre azzal az 1000 kötetes állománnyal, amelyet a Parlamenti Tanácstól, attól az alkotmányozó gyűléstől vett át, amely 1948–49-ben kidolgozta a Német Szövetségi Köztársaság alkotmányát. Könyvtári célokra készült épülete máig sincs. A Bundestag könyvtára jelentős általános gyűjteménnyel és a parlamenti, valamint a hivatalos kiadványokat tartalmazó különgyűjteményekkel rendelkezik. A német hivatalos kiadványokat köteles példányként kapja. A Bundestag könyvtára emellett letéti könyvtára 12 nemzetközi és nemzetek feletti szervezetnek. A könyvtárban jelentős annotálási és osztályozási munka folyik, amelynek eredményeként a katalógusok ma már több mint ötmillió rekordot tartalmaznak. A Bundestag könyvtára egyben a könyvtárosképzés három szövetségi szintű, hivatalos oktatókönyvtárának egyike.

B. Felügyeleti szervek

A könyvtár a Referenz- és Kutatószolgálati Főigazgatóság alá tartozó Dokumentációs Igazgatóság része.

A Dokumentációs Igazgatóság alá tartozik a Könyvtár, a Parlamenti Dokumentáció, a Kiadványiroda, a Tárgy- és Felszólalásmutató, valamint a Jelenkori Történelmi és Általános Politikai Részleg.

A képviselők a Vének Tanácsa egyik albizottságában fejthetik ki a könyvtár szolgáltatójaival kapcsolatos véleményüket.

C. Feladatkör

A Bundestag könyvtára elsősorban a képviselőket és a frakciókat szolgálja. Szolgáltatásait használhatják a legfelsőbb szövetségi kormányzat köztisztviselői, a nagykövetségek, az akkreditált sajtóügynökségek és a Bundestagnál hivatalosan bejegyzett lobbik munkatársai is. A könyvtárat a nagyközönség általában nem látogathatja, ha azonban a parlament nem ülészik, a kutatók engedéllyel használhatják, de nem kölcsönözhetnek.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Bundestag könyvtárának mintegy 90 munkatársa van, akik négy kategóriába tartoznak. 16-nak van egyetemi végzettsége, 30 munkatárs könyvtárosi vagy dokumentátori képzettséggel rendelkezik. Újabb 30 dolgozó alacsonyabb szintű könyvtári képesítésű, 15-en pedig kisegítő munkatársak, azaz adminisztrátorok, titkársági és fizikai dolgozók, például könyvkötők és raktárosok.

A könyvtárban négy osztály működik:

- Hivatalos Kiadványok és Különgyűjtemények
- Általános Gyűjtemény
- Osztályozás és Dokumentáció
- Tájékoztató és Olvasószolgálat

A legmagasabb képzettségű dolgozók végzik az anyag válogatását és osztályozását, valamint parlamenti kérésre ők készítik a témabibliográfiákat. A két alacsonyabb szakmai képesítésű csoport feladata a rendelés, a gyarapítás és a katalogizálás.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtárnak 1 200 000 kötetes állománya van, és az éves gyarapodás 30 000 kötet. A kurrens folyóirat-állomány 11 000 címet tartalmaz, amelyek közül hoz-

závetőleg 7000 hivatalos vagy félhivatalos jellegű. Az éves gyarapítási keret jelenleg 1,8 millió DEM (232 millió HUF).

A gyűjtőkör a politikai, jogi, gazdasági, társadalomtudományi és legújabb kori történelmi kiadványokra összpontosul, de számos más, ezekhez kapcsolódó témakörben is gyűjtenek anyagot, hogy a képviselőket a lehető legszerteágazóbb információval láthassák el. Bonnban nem működik háttérkönyvtár, a nemzeti könyvtár pedig Frankfurtban van.

A külföldi országok hivatalos kiadványai sorában megtalálható mintegy 140 ország hivatalos lapja, parlamenti dokumentumai, statisztikai és más hivatalos kiadványai elsősorban Európából és az Egyesült Államokból, valamint a gyűjtemény részét képezi több mint 200 kormányzati és nem kormányzati szervezet anyaga is. Az egyéb nem kereskedelmi terjesztésű kiadványok közül említést érdemelnek még a pártok, a szakszervezetek, az érdekcsoportok, a kutatóintézetek és a politikai témákkal foglalkozó tudományos társaságok dokumentumai. A könyvtár jelenleg mintegy 2000 ilyen németországi és külföldi intézménytől kap kiadványokat.

A gyűjtemények anyaga abban a katalógusban és adatbázisban kereshető vissza, amelyet osztott betűrendes katalógusként definiálhatunk és öt részre bomlik:

- cím szerinti katalógus;
- személynév-katalógus;
- testületi katalógus;
- földrajzi, illetve területi katalógus;
- tárgyszó-katalógus.

A katalogizálás és az osztályozás tezaurus segítségével történik. Az 1986 után megjelent kiadványok egy online adatbázisban is megtalálhatók. A keresés OPAC alapú és maguk a felhasználók is végezhetik.

Az olvasószolgálati ügyelet akár telefonon is tájékoztat azokban a kérdésekben, amelyek a könyvtár katalógusai, adatbázisai és gazdag kézikönyvtára alapján megválaszolhatók. A képviselőknek kérésre anyaggyűjtést is végeznek, és válogatott vagy témabibliográfiákat is készítenek.

1998 óta a képviselők a parlamenti intraneten keresztül is elérik a könyvtár adatbázisait. Tervezik a könyvtár adatbázisainak internetes hozzáférhetővé tételét is.

A felhasználók azonnal megkapják a kért anyagot. Az olvasóteremben körülbelül 9000 kötetes kézikönyvtár található, téma szerinti elhelyezésben.

A német Bundestag 1999-ben Berlinbe költözött, és a parlamenti üléseket 1999 szeptember elejétől a Reichstag épületében tartják. A tervek szerint a könyvtár, a tanulmánykészítő és a dokumentációs szolgálat új épületet kap, közvetlenül a Reichstag mellett, amely 2001 tavaszán készül el. Ily módon, alapítása óta először, a parlamenti könyvtár funkciójának megfelelő épületbe kerül.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár számítógépesítése 1986-ban kezdődött meg. A számítógépeket először a gyarapításban, a cím szerinti katalógus készítésében és az osztályozásban használták.

1998-ban, nagyszabású és alapos előkészítés után bevezették az ADIS/BMS elnevezésű, új és nagyon korszerű számítógépes könyvtári rendszert, amelyet a berlini aStec vállalat fejlesztett ki, és azóta minden könyvtári munka elektronikusan folyik. A szabadon hozzáférhető katalógusban a képviselők az intraneten keresztül kereshetnek a könyvtár állományában. A könyvtár arra készül, hogy katalógusait az interneten keresztül, sokkal szélesebb körben is elérhetővé tegye.

A könyvtárnak saját könyvkötő műhelye van.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A Bundestag könyvtárában nem működik kiterjedt kutatószolgálat. A parlamentben összesen 100 kutató dolgozik, közülük 16 a könyvtárban, 86 pedig a Referenz- és Kutatószolgálati Főigazgatóság kutató részlegeinél és a Parlamenti Kisegítő Osztályon. A kutatók elemzéseket, véleményeket, felméréseket és tanulmányokat készítenek, reformokat és megoldási ajánlásokat tesznek, alkotmányos kérdéseket összegeznek, különféle jogi és politikai rendszereket hasonlítanak össze, segítik a törvényhozás munkáját és esetenként elkészítik a törvényjavaslatok előzetes tervezetét; értékelést, összefoglalást, áttekintést, érveket és ellenérveket adnak, anyagot szolgáltatnak a vitákhoz, dokumentumokat gyűjtenek és anyagot szolgáltatnak a beszédíráshoz.

A jelentések többféle sorozatot alkotnak:

- átfogó tanulmányokhoz és elemzésekhez gyűjtött anyag;
- rövid tájékoztató (legfeljebb 30 oldalas háttéranyag egy-egy témához, igény szerint frissítve);
- aktuális terminológia (a vitákban gyakran használt kifejezések eredete és jelentése);
- aktuális bírósági határozatok (a politikai jelentőségű bírósági határozatok leírása és rövid ismertetése).

1996-ban 2749 írásos anyag készült, és 28 579 szóbeli tájékoztatás illetve személyes válaszadás történt.

H. Kiadványok

A könyvtár kéthavonta adja ki az új szerzemények listáját és egy figyelemfelhívó tájékoztatót.

Kéthetente jelenik meg a könyvtár annotált tájékoztatója az aktuálisan legérdekesebb új szerzeményekről, amelyeket a felsőfokú végzettségű munkatársak készítenek. A kiadványok a következő címeken jelennek meg: *Schnellinformation der Bibliothek* (A könyvtár gyors-tájékoztatója), *Neue Aufsätze in der Bibliothek* (Új folyóiratcikkek a könyvtárban) és *Neuerwerbungen der Bibliothek* (A könyvtár új szerzeményei, kéthavonta). A könyvtár ezen kívül időközönként bibliográfiákat is közread aktuális politikai kérdésekről.

I. Parlamenti archívum

A Parlamenti Archívum önálló osztály a Dokumentációs Igazgatóságon belül, és 32 munkatársa van. Gyűjti a parlamenti dokumentumokat és a Bundestag hivatalának iratait is. A Bundestag törvényjavaslatait egyenként feldolgozzák, akkor is, ha nem lesz belőlük törvény. A gyűjtemény jelenleg több mint 44 000 kötetes.

A Parlamenti Archívumnak hat különgyűjteménye is van:

- Archívum: valamennyi német parlament képviselőinek életrajza 1848-tól;
- Hangos archívum: a Bundestag és a Bundesversammlung minden ülésének hangfelvétele;
- Videofilm-archívum: A Bundestag plenáris üléseinek filmfelvétele 1994-től;
- Igazságügyi archívum: minden felsőfokú bíróság határozatainak gyűjteménye;
- Fotó- és Filmarchívum;
- Választásikampány-archívum: választási plakátok és más kampánydokumentumok.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A sajtódokumentáció külön részleg a Parlamenti Tájékoztató Igazgatóságon belül. Több mint kétszáz napilapra és majdnem háromszáz sajtószolgáltatásra fizetnek elő. A sajtókivágás-szolgáltatásba száz napilapot és 65 sajtószolgáltatást vonnak be.

A dokumentáció külön részlege a Tárgy- és Felszólalásmutató. Tárgymutatót és névmutatót készítenek a Bundestag üléseihez és nyomtatott dokumentumaihoz mind a Bundestag, mind a nyilvánosság részére. Munkájukat segíti az Adatfeldolgozó Csoport, amely a Központi Információs Technológiai Igazgatóság alegysége (ld. még a Németország – Bundesrat című részben).

Norvégia

Egykamarás parlament: Stortinget
Képviselők száma: 165

Stortingsbiblioteket

Stortinget
Karl Johansgt. 26.
N-0026 Oslo

Tel: +47-23-31-36-85
Fax: +47-23-31-38-59
E-mail: biblioteket@stortinget.no
Internet: www.stortinget.no
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* hétfőtől péntekig 8:30–18:00 vagy az ülés végéig
Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 9:00–15:00

A. Történet

A norvég parlament könyvtárát (*Stortingsbiblioteket*) 1871-ben alapították. A könyvek beszerzése a parlament számára azonban már 1818-ban, négy évvel a norvég parlament létrehozása után megkezdődött. Ezek a könyvek elsősorban norvég jogi szakkönyvek voltak, de később kézikönyveket, külföldi parlamenti dokumentumokat és folyóiratokat is szerzeményeztek. A könyvtárat kezdetben a háznagy vezette, majd 1887-ben önálló könyvtárigazgatót neveztek ki, és megalkották a könyvtár működési szabályzatát. A gyűjtemény fokozatosan bővült, elsősorban államtudományi, jogi és közgazdasági művekkel. A könyvtár főként a képviselőket és szakértőiket szolgálja, de használhatják a korábbi képviselők, a kormány és a minisztériumok is. A könyvtár eredetileg a parlament főépületében működött, de 1978-ban átköltözött egy szárnyépületbe, amelyet földalatti folyosó köt össze a főépülettel.

B. Felügyeleti szervek

Parlamenti ügyekben a Storting elnöksége (a Storting, a Lagting és az Odelsting 6 házelnöke) a legfőbb hatóság. Személyzeti ügyekben a főtitkár a legfelső vezető, aki egyben az elnökség titkára is. A szervezeti felépítés négy osztályra (Adminiszt-

ratív Ügyek, Általános Szolgáltatások, Információ és Dokumentáció, valamint Nemzetközi Osztály) és egy Alkotmányügyi Hivatalra oszlik.

C. Feladatkör

A könyvtár 1887. évi alapokmánya a könyvtár igazgatójának feladatává teszi az államtudományi, jogi és közgazdasági szakirodalom biztosítását. Az 1985 óta érvényes új szabályzat nem tartalmaz lényegi módosításokat, csak részletesebben fejti ki a feladatokat. A norvég parlament könyvtárának elsődleges feladata a képviselők és szakértők ellátása mindazzal az anyaggal és információval, amire szükségük van. Ennek során a könyvtárnak nemcsak az a feladata, hogy megválaszolja a kérdéseket, hanem az is, hogy elől járjon a tájékoztatásban, megpróbáljon elébe menni a szükségleteknek, és előre szolgáltatson dokumentumokat és nyújtson megfelelő szolgáltatásokat. A mai információáradatban és az információ elektronikus terjesztésének világában a könyvtárnak kalauzolni is kell a képviselőket és szakértőket ezen eszközök használatában. Röviden a könyvtár működésének lényege abban áll, hogy *a megfelelő információt nyújtsa a megfelelő személynek, a megfelelő időben.*

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtár az Információs és Dokumentációs Osztály hat részlegének egyike. A munkatársak száma 13, akik közül 9 szakképzett könyvtáros és 4 adminisztratív és technikai munkaerő.

E. Könyvtári szolgáltatások

A Norvég Parlamenti Könyvtár referenz- és tájékoztató központja elsősorban a Storting tagjait, a parlament és a frakciók munkatársait szolgálja.

A fő olvasói kör szinte korlátozás nélkül veheti igénybe a könyvtári szolgáltatásokat. A kézikönyvek és a legfrissebb folyóiratszámok kivételével minden könyvet és folyóiratot kikölcsönözhetnek, és szükség esetén a könyvtár más könyvtárraktól is beszerzi a kért dokumentumokat. Minden képviselő és szakértő saját számítógépéről is hozzáfér a könyvtár adatbázisaihoz és a könyvtár intranetes honlapjához. A könyvtár saját gyűjteményének és szolgálatainak igénybevétele mellett ezek a felhasználók fontos linkeket is találnak az internethez vagy a könyvtár által előfizetett külső adatbázisokhoz. A könyvtár tanfolyamokat tart és eligazításokat szervez a honlap és a külső adatbázisok használatáról.

Külső felhasználóknak kérvényezniük kell a könyvtár használatát. Ezek többnyire kutatók vagy diákok, de a könyvtár elvben mindenki számára nyitott, aki

olyan információt keres, ami máshol nem elérhető. A Norvég Parlamenti Könyvtár könyvtárközi kölcsönzésben is részt vesz.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

1987 óta minden könyv, jelentés stb. bekerül a könyvtár SIFT-Bibl adatbázisába. Ezt az adatbázist a parlament valamennyi számítógépéről el lehet érni, külső felhasználók azonban nem férnek hozzá. A retrospektív katalogizálás folyamatban van. A könyvtár 1996 és 1999 között fokozatosan fejlesztette ki saját honlapját az intraneten, megkönnyítve a hozzáférést a könyvtár gyűjteményéhez és szolgáltatásaihoz, valamint az interneten elérhető elektronikus információhoz és a könyvtár által előfizetett adatbázisokhoz.

Sajtókivágás-szolgáltatás

A könyvtár által készített sajtókivágásokat minden reggel kiosztják a képviselőknek. A szolgáltatás hét országos és öt vidéki napilapra terjed ki, és felváltva két-két könyvtáros végzi.

Rádió- és tévéműsorok felvétele

A könyvtár az 1970-es évek eleje óta nyújt rádió- és tévéműsor-felvételi szolgáltatást a képviselőknek. A műorszóró vállalatokkal kötött egyezményen alapuló szolgáltatás fokozatosan fejlődik, és ma már négy rádió- és négy televíziós csatorna műsorának meghallgatására vagy megnézésére kínál lehetőséget. Kérésre hangszalagra rögzítik a kívánt rádióműsort, a tévéműsor pedig megtekinthető a könyvtár „mediatek”-én vagy a képviselő hivatali szobájában lévő készüléken.

Főbb hírek

A felvett rádióműsorok alapján a főbb híreket minden reggel e-mailben küldik el egy meghatározott munkatársi körnek.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A kutatószolgálat nem a könyvtár része. 1999 októberében különálló kutató részleget állítottak fel, miután egy parlamenti bizottság megállapította, hogy a képviselőknek szakszerűbb támogatásra van szükségük. Érdemes megjegyezni, hogy a norvég politikai rendszerben régi és erős hagyománya van annak, hogy a kormány minden szükséges tájékoztatást megad a Stortingnek. Kisebbségi kormányzás és egyre több önálló parlamenti kezdeményezés közepette időszerűnek látszott a Storting saját kutatási tevékenységének erősítése.

A Kutatási Részleget öt, különféle egyetemi végzettségű (államtudomány, társadalomtudomány, jog) kutató alkotja. A részleget szükség esetén két költségvetési szakértő is segíti. A Kutatási Részleg közvetlenül a képviselőktől vagy a politikai szakértőktől és az állandó bizottságoktól kap kéréseket, amelyek alapján háttéranyagot és elemzést készít különféle témákban. Az állandó bizottságok vagy más testületek számára szóbeli tájékoztatást is nyújtanak.

Minden kérést rögzítenek, majd rendszeres üléseken szétosztják a kutatók között és megbeszélik őket. Minden kérést bizalmasan kezelnek, és az írásos anyagot csak a kérdezőnek juttatják el. A Kutatási Részleg igyekszik olyan tanulmányokat készíteni, amelyek nyilvánosan is terjeszthetők.

H. Kiadványok

A könyvtár egyik kiadványa, a *Stortingsbiblioteket: Presentasjon og veiledning* a gyűjteményekről és a szolgáltatásokról tájékoztat. Rendszeresen kiadják a rádió- és tévészigetelést ismertető *Mediateket: en kort presentasjon* című brosúrát is. Az éves jelentés *Årsberetning*, az évente tíz alkalommal közreadott új szerzemények listája pedig *Nytt fra Stortingsbiblioteket* címmel jelenik meg. Mindez az információ a könyvtár honlapján is olvasható.

I. Parlamenti archívum

A Parlamenti Archívum különálló részleg ugyanazon az osztályon belül, ahol a könyvtár is működik. A Parlamenti Archívum őrzi a parlamenti naplókat és irományokat, valamint az állandó bizottságok anyagát. Ők készítik a parlamenti dokumentumok nyomtatott mutatóit is. A Parlamenti Archívum kérésre bárki által látogatható.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A norvég parlamentnek van különálló Oktató és Tájékoztató Szolgálat. A szolgálat sokféle ismertető anyagot és brosúrát ad ki a norvég parlament történetéről, működéséről és a napirenden szereplő politikai kérdésekről. A nyilvánosság számára külön „tájékoztató sarkot” alakítottak ki, ahol bárki felteheti a kérdéseit, és a tájékoztató szolgálat feladata a csoportok parlamenti kalauzolása is.

Olaszország

Kétkamarás parlament felsőháza: Senato
Szenátorok száma: 315

Biblioteca del Senato

Palazzo Madama
00186 Roma

Tel: +39-066-7061
Fax: +39-066-706-3603
E-mail: s.bulgarelli@senato.it vagy r.giannella@senato.it
Internet: <http://www.parlamento.it>
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9:00–20:30 vagy az ülés végéig
szombaton: 9:00–13:00

A. Történet

A könyvtár 1848. május 8-án jött létre Torinóban. Fennállásának első éveiben mindössze néhány ezer kötettel rendelkezett. Állománya jelenleg mintegy 800 000 kötetes. A folyóiratok száma több mint 1000. A könyvtárban található a legteljesebb alapokmány-gyűjtemény, amely a középkortól a 18. századig tartalmazza a város-államok, vállalatok, egyesületek és helyi szervezetek statútumát. A könyvtár speciális gyűjtőköre a jog, a történelem és a politika, valamint a parlamenti munkához kapcsolódó számos más szakterület.

B. Felügyeleti szervek

A Szenátus tájékoztatása négy szervezeti egység feladata: a könyvtaré és a parlamenti kutatószolgálatot is nyújtó Servizio Studi, Servizio Affari Generali és a Servizio del Bilancio szolgálatoké. Minden más szolgálattal együtt ezek is a főtitkár felügyelete alá tartoznak. Az irányítás és a személyzeti munka egyes funkcióit a Házelnök Hivatala és az Adminisztrációs Iroda látja el.

A könyvtár tevékenységét a parlamenti ciklus kezdetén megválasztott, három szenátorból álló szakbizottság felügyeli.

C. Feladatkör

A könyvtárat elsősorban a szenátorok használhatják. Látogathatják még a képviselőház és a kormány tagjai, a parlamenti tisztviselők és a frakciók munkatársai is. A szenátorok ajánlásával megfelelő képesítéssel rendelkező diákok is tanulhatnak és kutathatnak a könyvtárban olyan anyagot, amely csak itt van meg.

Bibliográfiai tájékoztatást felhasználók és közintézmények kérhetnek. Kölcsönzési engedéllyel csak a szenátorok rendelkeznek.

A Servizio Studi szorosan együttműködik az állandó bizottságok titkárságával és rendelkezésükre bocsátja a parlamenti tevékenységükhöz szükséges dokumentumokat. A Servizio Studi tanácsadást is végez a törvényjavaslatokkal és más parlamenti kérdésekkel kapcsolatban. A Servizio Studi speciális kutatási feladat esetén külső segítséget is kérhet. Szolgáltatásait nemcsak a bizottságok, hanem a képviselőház, a frakciók és maguk a szenátorok is igénybe vehetik.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

Könyvtár. A Szenátus könyvtárának valamennyi munkatársa a Szenátus állandó alkalmazottja, és pályázat útján választják ki őket.

Servizio Studi, Servizio Affari Generali és Servizio del Bilancio. Ezeknek a szervezeti egységeknek a munkatársai is a Szenátus állandó alkalmazottjai és pályázat útján nyerik el állásukat. A szolgáltatokat igazgatók vezetik, akiket a Szenátus elnöke nevez ki, a Házelnöki Hivatallal való tárgyalást és a főtitkár javaslatát követően, figyelembe véve az Adminisztrációs Iroda véleményét is. (Az alábbi személyzeti adatok az 1998. évre vonatkoznak.)

A könyvtár a Szenátus 16 szervezeti egységének egyike, és három osztályra oszlik:

- Központi Osztály, amely a könyvtári költségvetési forrásokat is kezeli;
- a könyvek szerzeményezését és feldolgozását végző osztály;
- a folyóiratok és hivatalos kiadványok (törvényjavaslatok, előterjesztések, jelentések és általános dokumentáció) beszerzését és rendelését végző osztály.

28 munkatársa négy csoportba sorolható: szakképzett (2), titkár (3), asszisztens (13), adminisztrátor (8).

A Servizio Studi négy osztályból áll:

- Jogi, Történelmi és Politikai Kutatási Osztály;
- Pénzügyi és Gazdasági Kutatási Osztály;
- Társadalmi Kutatási Osztály;
- az aktuális ügyek dokumentációját és a jelentések nyomtatását végző osztály.

35 munkatársa négy kategóriába sorolható: szakképzett (9), titkár (8), asszisztens (12), adminisztrátor (6).

A Servizio Affari Generali három osztályán 51 munkatárs dolgozik:

- Archívum és Parlamenti Tájékoztató Osztály;
- Általános Ügyek Osztálya;
- Mindkét Ház Szervezeti Kapcsolati Osztálya.

Az irodák közül csak az Archívum és Parlamenti Tájékoztató Osztály nyújt tájékoztató szolgáltatást a szenátoroknak és a frakcióknak. Teljes körűen gyűjti és dolgozza fel a törvényeket és jogszabályokat, valamint a hivatalos lapot. Működteti a Szenátus könyvesboltját, amelynek hálózatán keresztül pénzért terjeszti a parlamenti és a szenátusi kiadványokat. Állandó kapcsolatot tart fenn a külső könyvkiadói körökkel, és munkatársai négy csoportba oszthatók:

- egyetemi diplomások, gyakran posztgraduális tanulmányokat is végeztek;
- középfokú képesítésű titkárok és dokumentátorok;
- asszisztensek;
- adminisztratív dolgozók.

A Servizio del Bilancio két osztályból áll:

- a jogszabályokhoz kapcsolódó költségvetési terheket és a hatályos pénzügyi szabályozásnak való megfelelést megállapító osztály;
- a jogszabályok hatását dokumentáló osztály.

10 munkatársa három csoportba sorolható: szakképzett (3), dokumentátor és titkár (3), asszisztens (4).

E. Könyvtári szolgáltatások

Finanszírozásának módjából és fejlődésének sajátosságaiból fakadóan a könyvtár két szakterületre specializálódott: a parlamenti és a történeti–jogi témákra. Kialakulásának időszakában (miután elfogadták, hogy a Szenátus székhelye Rómában legyen), a királyság szenátorai által végzett kutatómunka központja lett; a szenátorok szinte kivétel nélkül a magas műveltségű értelmiség köreiből kerültek ki. Ebben az időben általános gyűjtőkörű könyvtárként működött, amelynek egy-egy szakterületen (irodalom, történelem, olasz jog) jelentős gyűjteménye alakult ki, különös figyelemmel az európai kultúra fontos vonatkozásaira. Amikor a 20. század közepén a kiadványok száma jelentősen megnőtt és a Köztársaság Szenátusa új szerepet kapott, szelektívebb gyarapítási politika vált szükségessé. Ez egyrészt abban is tükröződik, hogy megmaradt a helyi történelemre és az olasz jogra való szakosodás, másrészt abban is, hogy a királyság időszakában a szokásosnál jóval nagyobb mértékben támogatták szolgáltatásokkal a parlamenti tevékenységet.

A könyvállomány 600 000 kötetes és évente 5500 kötetel gyarapszik. A könyvtár köteles példányt kap az állami szervek által kiadott vagy támogatott kiadványokból. Gyűjteményében 2500 olasz folyóirat (közülük 1000 kurrens), 400 olasz napilap (100 kurrens), 8000 térkép, 850 kézirat és 80 muzeális könyv, 2000 16. századi kiadvány és 2000 autogram is található.

A felhasználók köre kiterjed a szenátorokra (és szakértőikre), a Szenátus munkatársaira, a jogtörténészekre, valamint a középkori és újkori történelem kutatóira.

Az 1998-ig csupán hagyományos eszközökkel rendelkező kutatási segédletek a legutóbbi időkből sokrétűbbé és technikailag fejlettebbé váltak.

A szerző és tárgy szerinti cédulakatalógus részletes leírást ad a gyűjtemény könyveiről (a legrelevánsabb tárgykörökben), és válogatást ad a releváns folyóirat-cikkekből. 1994 júliusa óta a cédulakatalógus a számítógépes katalógushoz is csatlakozik (lásd *G* fejezetrész).

A könyvtár naponta közreadja az új szerzemények listáját (lásd *H* fejezetrész). A bibliográfiái tájékoztató szolgálat a saját feladatai mellett speciális kutatást is végez más szenátusi szolgálatokkal együttműködésben.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Könyvtár

- Belső szolgáltatás: helyi hálózat működik, amely csatlakozik a Szenátus központi rendszeréhez. A számítógépes katalógus 1994 júliusától tartalmazza az azóta beérkezett anyagot, 1998 óta pedig az intraneten is elérhető.
- Külső szolgáltatás: jelenleg azt az online válogatott folyóirat-adatbázist használják, amely a képviselőház RIVI adatbázisában található.

Servizio Studi

A szolgálat sokféle számítógépes terméket alkalmaz. A tények kiválogatása, a szövegszerkesztés, a szövegek és ábrák nyomtatása, a kiadványkészítés és archiválás mind kereskedelmi vagy speciálisan kialakított szoftverekkel történik. Információkeresésre különösen gyakran használják az adatbázisokat és az internetet. A szolgálat saját adatbázisokat is épít, amelyek közül az ARIANNA cikkadatbázis a legfontosabb. Egyes adatbázisokat, például azt, amelyik a Szenátus tevékenységét ismerteti, a belső hálózaton terjesztik a Szenátusnak.

Servizio Affari Generali

- Belső szolgáltatás: Az Archívum és Parlamenti Tájékoztató Osztály sokféle szolgáltatást használ az elektronikus adatkeresésre. Sok belső adatbázist vesz igénybe, amelyek közül néhány speciális kutatási igényeket szolgál (például a törvényjavaslatok parlamenti útját követő adatbázis, egy-egy szenátor tevékenységét ismertető adatbázis, vagy a törvények közigazgatási végrehajtásának adatbázisa).
- Külső szolgáltatás: A szolgálat összeköttetésben áll a legfontosabb külső – hazai és külföldi – elektronikus információforrásokkal is. Az internet használata széles körben elterjedt, és a szolgálat feladatai közé tartozik, hogy más szolgálatokkal együttműködve frissítse a Szenátus honlapját: www.Senato.it/Senato.

Servizio del Bilancio

- Belső szolgáltatás: A Szenátus mindennapi munkáját egy helyi hálózat segíti, amely a Szenátus információs rendszeréhez kapcsolódik. Ezt használják a belső dokumentációra is (elsősorban a költségvetési eljárás, a belső pénzügyi igények, az államháztartási dokumentumok és az üzleti szektornak juttatott állami átutalások vonatkozásában).
- Külső szolgáltatás: A Szenátus információs rendszerében elérhető adatokon kívül a szolgálat speciális linkeket is igénybe vesz az Államkincstári Minisztériumhoz és a Pénzügyminisztériumhoz.

G. Parlamenti kutatószolgálat

Servizio Studi

A szolgálat dokumentálja a parlament minden állandó bizottságának tevékenységét, azoknak a szakreferenseknek a segítségével, akik egy-egy témakör szakértői.

Emellett a szolgálat anyagot szolgáltat a parlament tevékenységével és a parlament érdeklődésére számot tartó témákkal kapcsolatosan. Az anyag a következő dokumentációs sorozatokból áll: kommentárok (*schede di lettera* – a törvényjavaslatok részletes kommentárja); dossziék (a vizsgált érvelés összefoglalása és megvitatása, gyakran összehasonlító formában); háttér-dokumentáció (egy-egy tényre vonatkozóan fellelhető anyagok gyűjteménye); tematikus bírálat (a folyóiratokban a vizsgált témáról megjelent cikkek válogatása); kiadott dokumentumok (a parlament által tárgyalt témákról külső intézmények által készített tanulmányok másolata); rövid jegyzetek (négyoldalas háttéranyag intézményi vagy parlamenti témáról). 1996 áprilisa és 1998 között ezekben a sorozatokban 350 kiadvány jelent meg.

Servizio Affari Generali

A *Servizio Affari Generali* Archívum és Parlamenti Tájékoztató Irodájának több mint 6000 kötetes parlamenti gyűjteménye 1848 óta tartalmazza a Szenátus és a Képviselőház dokumentumait, a parlamenti vizsgálatok anyagát és más szenátusi kiadványokat.

A parlamenti dokumentumokat az első köztársasági parlamenttől a 10. törvényhozási ciklusig mikrofilmre vették. A 11. törvényhozási ciklustól várható, hogy az anyagot optikai lemezre veszik.

A szolgálat ezen anyag alapján történeti kutatást is végez a szenátorok, a frakciók és a főtítkárnak engedélyével rendelkező külső felhasználók kérésére. Feldolgozza és terjeszti a nemzeti törvényhozással és végrehajtással kapcsolatos tényeket. Kérésre statisztikát is készít.

Servizio del Bilancio

A szolgálat (amely 1989-ben jött létre, az 1988-ban bevezetett költségvetési eljárási reform nyomán) szakértői elemzéseket készít a parlamenti keretek között javasolt

új törvényekből következő, megnövekedett kiadások (vagy csökkentett bevételek) becsült költségeiről (amelyek a törvény értelmében a kormányt terhelik). A szolgálat emellett a Költségvetési Bizottságon keresztül szakértői segítséget nyújt annak ellenőrzésében, hogy a költségvetési dokumentumok megfelelnek-e a számvizsgálati jogszabályoknak és a parlament gazdasági és pénzügyi programokra vonatkozó határozatainak. A szolgálat tevékenysége, amelyet a Költségvetési Bizottság (véleményező albizottsága) tervez, különös hangsúlyt fektet azoknak a bizottságoknak a támogatására (elsősorban az érintett munkatársakkal való együttműködés révén), amelyek a költségvetési dokumentumok ellenőrzését végzik, és megvizsgálják az ellenőrzés végeztével tett módosítások elfogadhatóságát.

Tevékenységeinek segítésére a szolgálat gyűjti a vonatkozó hivatalos pénzügyi dokumentumokat és más kiadványokat, valamint kapcsolatot tart fenn állami és magán kutatóintézetekkel, az államháztartással foglalkozó hivatalokkal és állami szervezetekkel.

A szolgálat három dokumentumsorozatot ad ki: kommentárok (a pénzügyi szabályozás becsült költségeinek elemzésére vonatkozóan); háttér-dokumentáció (a költségvetési folyamat módszertani vonatkozásaival kapcsolatosan); dokumentáció (más releváns államháztartási kérdésekről). Ezekben a sorozatokban évente 25–30 kiadvány jelenik meg. Mindezek mellett a szolgálat közvetlen és kötetlen válaszokat is ad a képviselőktől, a frakcióktól, a közigazgatási szervek vagy külső szervezetek munkatársaitól érkező kérdésekre.

H. Kiadványok

Könyvtár

A kiadványok a következők:

- *Új szerzemények lapja* (havonta);
- *Új szerzemények* (monográfiák ismertetése az intézmény számára aktuális témákban);
- *Kurrens folyóiratok katalógusa* (évente);
- *Kurrens napilapok katalógusa* (évente);
- *A könyvtár folyóirat-állományának mutatója* (a parlamenti tevékenységhez leginkább kapcsolódó periodikus kiadványok);
- *A szenátusi és a képviselőházi könyvtár kurrens folyóiratainak katalógusa*;
- *Katalógus a helyi önkormányzatok alkotmányainak gyűjteményéhez a középkortól a 18. századig* (1. köt. A-B, 1943–).

Servizio Affari Generali

Az Archívum és parlamenti tájékoztató osztály kiadványai a következők:

- *Összefoglaló jelentés a Szenátus munkájáról* (minden törvényhozási ciklus végén) tájékoztat a Szenátus összetételéről és tevékenységéről, jelenleg három

kötetből áll (Általános jelentés, A Bizottság tevékenysége, Tárgymutató); a kiadvány 1950 óta jelenik meg;

- *A könyvesbolt katalógusa* (évente);
- *A kiadványok általános katalógusa* (legutóbb 1997 januárjában jelent meg);
- *Szenátorok kézikönyve* (a törvényhozási ciklus elején).

Valamennyi felsorolt kiadvány megvásárolható a Szenátus könyvesboltjában.

Servizio Studi

Ez a szolgálat is publikál kiadványokat, részben tanulmányok és dokumentáció tárgyát képező témákról (a szolgálat dokumentációs jegyzetei), részben történeti vagy parlamenti témákról (híres szenátorok parlamenti beszédei).

I. Parlamenti archívum

A Királyság Szenátusának jegyzőkönyveit a Servizio Affari Generali gyűjteményének közelében raktározzák, különösen a Legfelsőbb Bíróság szerepében ülésező Szenátus munkájára vonatkozó dokumentumokat, az egykori királyi család jogállásáról szóló törvényeket, a titkos parlamenti ülések jegyzőkönyveit, a szenátorok személyes dokumentumait és más, különleges történeti értékkel bíró dokumentumokat. Az elvégzett történeti kutatások eredményei sok adatbázisban elérhetők akár online, az interneten is. Ehhez az anyaghoz a főtitkár engedélyével külső felhasználók is hozzáférhetnek.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Az Archívum és Parlamenti Tájékoztató Osztály a következő különleges szolgáltatásokat nyújtja a szenátoroknak, a testületeknek, a külső szervezeteknek és a nyilvánosságnak:

- Könyvek beszerzése (csak szenátoroknak) a Szenátus könyvesboltján keresztül: a szolgáltatás hétfőtől péntekig 9:00-tól 20:30-ig vagy az ülés végéig vehető igénybe, szombaton pedig 9:00-tól 13:00-ig.
- Tájékoztató szolgálat (szenátoroknak, frakcióknak és a nyilvánosságnak): szakképzett munkatársak adnak tájékoztatást (telefonon, levélben és e-mailben) a Szenátus tevékenységéről, törvényhozási programjáról és az országos törvényhozásról.

Az általános terjesztésre szánt anyag előfizetéssel vagy eseti postai megrendeléssel vásárolható meg.

Olaszország

Kétkamarás parlament alsóháza: Camera dei Deputati
Képviselők száma: 630

Bibliotecario

Camera dei Deputati
Via del Seminario
00100 Roma

Tel: +39-066-7601
Telex: 886520
E-mail: bib_segretaria@camera.it
Internet: www.camera.it
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9:30–19:30
szombaton: 9:30–12:30

A. Történet

A képviselőház könyvtárát Torinóban hozták létre, 1848-ban. 1865-ben Firenzébe, majd 1871-ben Rómába költözött, a Montecitorio-palotába. 1986-ban a helyhiány leküzdésére a képviselőháznak a Via del Seminario álló épületébe került át, ahol tágas olvasótermek, olvasószolgálati és konzultációs helyiségek állnak rendelkezésre.

B. Felügyeleti szervek

A könyvtár felügyeleti szerve a képviselőház elnöke. A gyakorlati teendőket a Dokumentációt Felügyelő Bizottság (*Comitato per la vigilanza sull'attività di documentazione*) látja el, amelynek a tagjai egyrészt képviselők, másrészt a dokumentációs szolgálatok vezetői. A bizottság titkára a könyvtár igazgatója.

C. Feladatkör

A képviselőház könyvtárának célja, hogy beszerezze és hozzáférhetővé tegye a parlamenti dokumentációhoz szükséges anyagokat. Bibliográfiai, törvényhozási és

jogi kutatást is végeznek. Különös figyelmet fordítanak a jog-összehasonlításra. A könyvtár 1988 decembere óta nyilvános, rendszeresen tart kulturális rendezvényeket (konferenciákat, szemináriumokat és kiállításokat) is.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A könyvtárnak 80 munkatársa van, akik közül 14 vezető, 31 tájékoztató könyvtáros és 35 titkár, akik a következő területeken dolgoznak:

- gyarapítás: a könyvtárba vétel, ajándék vagy csere útján, illetve köteles példányként beérkező kiadványok szerzeményezése és nyilvántartása;
- címléírás és osztályozás: monográfiák és folyóiratok címléírása és osztályozása, a folyóiratcikkek osztályozásával együtt;
- adatbázis-építés: a parlamenti és törvényhozási tevékenységgel összefüggő adatbázisok építése;
- dokumentáció és információ: dokumentáció, tájékoztatás és kutatás, kölcsönzés és fénymásolás;
- állományvédelem: a könyvtár állományának leltározása, karbantartása és védelme.

E. Könyvtári szolgáltatások

A mintegy egymilliós könyvtári állomány igen sokféle területet ölel fel, amelyek közül a legfontosabbak a társadalomtudományok, a történelem és a parlament tevékenysége. Különös jelentőségük van a tudományos és kutatóintézetek kiadványainak, a külföldi alkotmánygyűjteménynek, a nemzetközi, regionális és országos szervezetek dokumentumainak. A könyvtár mintegy 5000 folyóirattal rendelkezik, amelyek közül 2150, 350 napilapja közül pedig 100 kurrens; az állomány mikrofilmeket és CD-ket is tartalmaz. Bibliográfiai kutatásokra az alábbi katalógusok használhatók:

- az 1848–1955 közti időszakra: szerző és cím szerinti cédulakatalógus, szak-katalógus (1939-ig kézzel írt nyilvántartás, 1955-ig pedig cédulakatalógus), bibliográfiai cédulakatalógus;
- az 1956–1983 közti időszakra: betűrendes cédulakatalógus;
- 1979-től minden bibliográfiai adat elérhető online;
- 1989 óta online periodika archívum (RIVI);
- 1983 óta a nem hivatalos parlamenti anyag online archívuma (LEGO).

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár számítógépesítése 1984-ben kezdődött el, és ma már valamennyi könyvtári funkció integrált rendszerben működik. A visszakereséshez online adat-

bázisok állnak rendelkezésre, amelyek részben a képviselőház belső adatbázisai, részben más testületekéi.

A könyvtár havonta kétszer készíti el az új szerzemények listáját tárgykörönként, vagy személyre szabottan, a képviselők kérése szerint. Dokumentumkézbesítési szolgáltatás is van.

G. Parlamenti kutatószolgálat

Kutatószolgálatot és dokumentációs tevékenységet több szolgálat (*Servizio*) is folytat a Házelnöki Hivatal fent említett Dokumentációs Bizottságának általános égisze alatt. A könyvtár mellett a kutatással megbízott osztályok a következők:

- Servizio studi (Tanulmánykészítő Szolgálat): A szolgálatot az 1970-es években hozták létre és 45 diplomás munkatársa van, elsősorban jogászok. A kutatószolgálatok közül ez működik a legnagyobb személyi állománnyal, és ennek van a legtöbb munkája, mégpedig igen szerteágazó területeken. Háttéranyagot szolgáltat minden parlamenthez benyújtott törvényjavaslathoz (amely a szolgálat kommentárját és a dokumentációt tartalmazza), valamint a bizottságokat érdeklő, konkrét kérdésekhez, és tanulmányokat készít a képviselőház Házelnöki Hivatalának, a frakcióknak vagy egyes képviselőknek. A kutatószolgálat egyik munkatársa részt vesz a bizottsági üléseken, hogy elébe mehessen azok kéréseinek. Jól mutatja a szolgálat által végzett munka mennyiségét, hogy például 1998 februárjában 65 dokumentációs anyagot készítettek el és mintegy 100 kérdésre válaszoltak. A Servizio studi hat osztályra bomlik, amelyek mindegyike két vagy több szakbizottságot szolgál ki. Az osztályok a következők: (a) Intézmények (alkotmányos és belső ügyek, igazságügy); (b) Nemzetközi ügyek (külügy és honvédelem); (c) Gazdaság és termelés (mezőgazdaság, ipar és munkaügy); (d) Állami pénzügyek (adózás és költségvetés); (e) Környezetvédelem, szállítás és közmunkák; (f) Társadalmi és kulturális ügyek. Minden osztály teljes felelősséggel tartozik a tevékenységéért és a kiadott anyagért. Minden osztály megőrzi az elkészült anyagokat.
- A Servizio rapport comunitari ed internazionali (Közösségi és Nemzetközi Tájékoztató Szolgálat) elsősorban az Európai Közösség szervezeteinek belső üléseiről tájékoztat, összefoglaló jelentéseket és dokumentációt készít a képviselőknek és szakértőiknek az Európai Parlament üléseiről, az Európa Tanács, a NATO, a Nyugat-Európai Unió és más nemzetközi szervezetek közgyűléséről. Más parlamenteknek, európai és nemzetközi szervezeteknek is nyújt tájékoztató és dokumentációs szolgáltatást.
- A Servizio del bilancio dello Stato (Állami Költségvetési Szolgálat) dolgozatokat és részletes elemzéseket készít a törvényjavaslatok és -módosítások költségkihatásairól, valamint prognózisokat ad az állami kiadások alakulásáról, szakterületenként (oktatás, igazságszolgáltatás, honvédelem stb.).

- Servizio informazione parlamento (Parlamenti Tájékoztató Szolgálat): lásd **J** fejezet rész.

H. Kiadványok

Bibliográfiai sorozatával a könyvtár is részt vesz a képviselőház kiadói tevékenységében. A következő kiadványokat belső terjesztésre publikálja:

- Új szerzemények;
- Külföldi jog;
- Összehasonlító jogi anyag;
- Tételes gyűjtemény;
- Bibliográfiai tájékoztató;
- Összehasonlító mutatók;
- Bibliográfiai dokumentációs anyag.

I. Parlamenti archívum

A korábbi törvényhozási ciklusok jegyzőkönyveit és más anyagát a Történeti Archívum Hivatal őrzi; ez a független intézmény szorosan együttműködik más országos és nemzetközi történeti intézményekkel és archívumokkal.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Servizio informazione parlamento: Tájékoztató a parlament tevékenységéről, a felhasználás módjától függően, két csatornán keresztül.

A képviselőknek, a volt képviselőknek, a képviselőház munkatársainak, újságíróknak, alkotmányos testületeknek és a miniszterek szakértőinek nyújtott tájékoztatást elsősorban a Montecitorio-palotában működő, speciális tájékoztató és referenszhivatal látja el, amelyhez személyesen, telefonon vagy faxon is fordulhatnak a parlament tevékenységére, a képviselőkre, belső vagy külső adatbázisok vagy nyomtatott anyag használatát igénylő törvényhozási kutatásokra vonatkozó kérdésekkel.

A nyilvánosság, ezen belül a kormányzervek és más állami intézmények, egyetemek és kutatóintézetek részére parlamenti információs könyvesbolt és tájékoztató központ áll rendelkezésre, ahol belső adatbázisokban és nyomtatott dokumentációban (tanulmányok) lehet keresni. A szolgálatot zöld szám hívásával (8000–12955) vagy más belső telefonvonalakon (066–760–3715; 066–760–9437), levélben, faxon (066–781–326) vagy személyesen is fel lehet keresni.

A szolgálat nyomtatott formában is őrzi a parlamenti anyagot, és azt hozzáférhetővé teszi képviselők vagy más érdeklődők számára. Rómában könyvesboltja van ezen kiadványok árusítására.

A könyvtár valamennyi épületében számos monitoron követhetők a képviselőház, a parlament és a bizottságok ülései, és a *Televideo* tájékoztató tévéműsorban rövid összefoglaló is elhangzik a történekről.

A közvetlen tájékoztatásra zöld (azaz ingyenes) telefonvonal áll rendelkezésre. Nemrég a szolgálat internetes honlapja is megnyílt.

Portugália

Egykamarás parlament: Assembleia da República
Képviselők száma: 230

Biblioteca da Assembleia da República

Palácio de São Bento
P-1249-068 Lisboa Codex

Tel: +351-21-397-62-89
Fax: +351-21-391-74-47
E-mail: bib@centro.parlamento.pt
Internet: www.parlamento.pt
Nyitva tartás: *Ülésnapokon: 9:00-tól az ülés végéig*
Parlamenti szünetben: 9:00-18:00

A. Történet

1820-ban, az alkotmányos rend bevezetésével Portugáliában a *Cortes* (Parlament) liberális képviselőinek egyre nagyobb információs igényük támadt. 1836-ban Passos Manuel rendelettel létrehozta a Cortes könyvtárát, amely már a kezdeti időkben jelentős gyűjteményeket kapott, elsősorban az akkoriban megszüntetett szerzetesrendek könyvtáraiból.

1836 és 1974 között a portugál parlament és könyvtára sorsát a politikai hányattatások és a demokrácia hiánya határozták meg. Különböző időszakokban több sikertelen kísérlet is történt a helyzet megváltoztatására.

A legutóbbi időkben, a köztársasági parlament törvényhozói szerepének megnövekedésével és a demokratikus rend visszaállításával a végrehajtó hatalom demokratikus ellenőrzése nagyban megnövelte a könyvtárra nehezedő terheket, és ezzel a korszerűsítés igényét is.

B. Felügyeleti szervek

A Dokumentációs és Információs Igazgatóság közvetlenül a főtitkár alá tartozik és négy szolgáltatásból áll:

- Könyvtár;
- Történeti és Parlamenti Archívum;

- Törvényhozási és Parlamenti Információs Részleg;
- Kiadói Részleg.

A parlament köztisztviselő munkatársait pályázaton választják ki. A főtitkár ajánlásokat tesz, az Adminisztrációs Tanács tanácsot ad, a kinevezés pedig az elnök feladata. A szolgálatok vezetőit az elnök nevezi ki, az Adminisztrációs Tanáccsal való konzultációt követően.

C. Feladatkör

A parlamenti könyvtárat a képviselők, a kormánytagok, a parlament munkatársai és a frakciók szakértői használhatják. A parlamenten kívüli felhasználók az olvasóteremben kaphatnak parlamenti tájékoztatást.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A parlamenti könyvtár 21 munkatársat foglalkoztat, akik a szerzeményezés, a katalogizálás és osztályozás, a bibliográfiai és sajtóadatbázisok építése, valamint a tájékoztatás területén dolgoznak. A könyvtáron belül megalakult az Európai Tájékoztatási Részleg, amely az Európai Közösségektől rendszeresen megkapott anyagot dolgozza fel és teszi hozzáférhetővé. Az Európai Tájékoztatási Részleg mintegy összekötő kapocsként szolgál az Európai Parlamenthez, lehetővé téve, hogy a képviselők jobban tájékozódjanak a közösségi ügyekről.

A könyvtár munkatársai a következő tág csoportokba sorolhatók:

- felsőfokú végzettségűek, gyakran szakirányú posztgraduális szakképesítéssel (5 fő);
- középfokú, főként könyvtárosi képzettségűek (5 fő);
- adminisztratív, titkársági és kisegítő személyzet (9 fő).

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtárnak kezdetben 7500 kötetes állománya volt. Alapítása után száz évvel már 23 000 kötettel rendelkezett – jelentős portugál parlamenti gyűjteménnyel.

1974 óta nagy mennyiségű naprakész anyag gyűlt össze a parlamentet foglalkoztató valamennyi témában (jog, politika, gazdaság, tudomány és technológia, szociális kérdések, közigazgatás, statisztika stb.).

Jelenleg a könyvtárnak több mint 150 000 kötetes állománya van:

- monográfia – 64 000 kötet;
- periodika – 2500 féle;
- portugál törvényhozás és törvénytár;
- hivatalos lap és portugál parlamenti kiadványok;
- portugál állami költségvetés a 19. század kezdetétől;

- EK Official Journal 1985-től;
- országos napilapok.

A visszakeresést 1989-ig nyomtatott katalógus, attól kezdve a könyvtár adatbázisai segítik.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár számítógépesítése 1989-ben kezdődött meg a gyarapítás, a periodika-nyilvántartás és a katalogizálás munkafolyamataival. Az adattárolás és visszakeresés a Portugáliában kifejlesztett *DOCUMENTA* rendszerrel történt.

1999-ben vezették be az Aleph 500 integrált könyvtári rendszert internetes és intranetes interfésszel. A katalógus ma 50 000 bibliográfiai rekordot tartalmaz és 2500 periodikus kiadványt tart nyilván.

Az intraneten online sajtóadatbázis (portugál lapok), a portugál hivatalos lap és a könyvtár kiadványai is megtalálhatók.

A könyvtárról szóló tájékoztató a www.parlamento.pt címen lesz elérhető.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A parlament működését szabályozó törvény létrehozott egy Parlamenti Kutatószolgálatot. A szolgálat közvetlenül a házelnök alá tartozik, és szerkezetét a később meghatározandó kutatási területek szerint tervezik kialakítani.

H. Kiadványok

A parlamenti kiadványok tervezése és támogatása a Kiadói Részleg feladata.

A könyvtár az intraneten a következő kiadványokat teszi közzé:

- folyóiratcikkek rövid összefoglalása;
- Európai Tájékoztató Füzet – az Európai Tájékoztatói Részleg havi füzeté a közösségi dokumentumok bibliográfiai adataival és az EK tevékenységének ismertetésével;
- tájékoztató anyagok a parlamentben tárgyalt témákról.

I. Parlamenti archívum

A parlament kéziratos és nyomtatott dokumentumait, valamint adminisztratív anyagát a különálló Történeti és Parlamenti Archívum őrzi. A parlamenti dokumentumok 1820-tól állnak rendelkezésre.

Az archívumot külön engedéllyel kutatók és a nagyközönség is használhatja. A dokumentumok másolhatók.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Törvényhozási és Parlamenti Tájékoztató Osztály feladata a hazai és a külföldi parlamenti tevékenységgel kapcsolatos tájékoztatás. Az osztály integrált rendszert állított fel a törvényhozási folyamattal és a petíciókkal kapcsolatos, valamint az intraneten és interneten elérhető információ kezelésére. Az osztálynak saját kiadványai is vannak törvényhozási és a parlamentben tárgyalt témákról.

Spanyolország

Kétkamarás parlament felsőháza: Senado
Szenátorok száma: 259

Dirección de Estudios y Documentación
Plaza de la Marina Española 8
E-28071 Madrid

Tel: +34-91-538-14-60 vagy +34-91-538-14-61
Fax: +34-91-538-16-59
E-mail: dired@senado.es
Internet: www.senado.es
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* keddtől csütörtökig 9:00-tól az ülés végéig
Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 9:00–14:00 és 16:00–18:00

Bevezetés

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság feladata az általa felügyelt osztályok munkájának – elsősorban a parlamenti tevékenységgel összefüggő tanulmánykészítő és kutatómunkájának – igazgatása, támogatása, megszervezése, összehangolása és elosztása. Az igazgatóságnak be kell szereznie a képviselőház által kiadott valamennyi dokumentumot és kiadványt, valamint meg kell oldania minden hatáskörébe tartozó kérdést és a főtitkártól kapott eseti feladatokat is. Feladatai közé tartozik továbbá a jogi és technikai tanácsadás, főként a parlament tevékenységi körébe tartozó témákban. Az igazgatósághoz tartoznak az alábbi szervezeti egységek is: Tanulmányok, Közösségi Ügyek, Könyvtár, Dokumentáció, Archívum és Kiadványok Osztálya és az Autonóm Körzetek Dokumentációs Szolgálat.

A tanulmányi és dokumentációs igazgató egyben a tanulmányi és dokumentációs tevékenység tanácsadója is. A főtitkár közvetítésével a képviselőházat alkotó testületeknek nyújt tanácsadást. Az igazgató felel a szenátorok azon egyéni kérdéseinek megválaszolásáért is, amelyek a munkájukkal összefüggő adatokra, jelentésekre és más tájékoztatásra vonatkoznak.

A. Történet

A spanyol felsőházat 1834-ben hozták létre, és 1923-ig állt fenn. Ebben az időszakban működött egy felsőházi könyvtár is, amely vétellel és a szenátorok adományából gyarapította az állományát. Ennek következtében a Szenátus könyvtára értékes parlamenti és más dokumentumgyűjteménnyel rendelkezett, amelyben ösnyomtatványok is voltak.

A felsőházat 1977-ben hozták létre újra, amikor Spanyolország visszatért a demokratikus, kétkamarás parlamenti rendszerhez. Ettől kezdve szervezték újjá a könyvtár és az archívum szolgáltatásait, továbbá új tájékoztató szolgálatok létesültek.

Néhány évvel később, a Parlamenti Hivatal felállításakor hozták létre a Szenátus főtitkárságának nyolc igazgatóságát, köztük a Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságot (a hivatalvezetés 1982. december 21-én kelt határozatával).

Az igazgatóság feladata, hogy tanulmányokat és dokumentációt készítsen a szenátorok és a Szenátus testületei számára, valamint a Szenátus nevében más intézmények számára; a munkát az alábbi osztályok között osztják el: Tanulmányok Osztálya, Könyvtári Osztály, Dokumentációs Osztály (országos és külföldi), Európai Unió Tanulmányok Osztálya, az Autonóm Körzetek Dokumentációs Szolgálat és a Kiadványok Osztálya.

B. Felügyeleti szervek

A spanyol Szenátus főtitkárságának szervezete a következőképpen épül fel:

- Főtitkár;
- Főtitkár-helyettes;
- Technikai és Parlamenti Tanácsadó Igazgatóság;
- Bizottsági Igazgatóság;
- Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság;
- Interparlamentáris Kapcsolatok Igazgatósága;
- Belső Ügyek Igazgatósága;
- Gazdasági Igazgatóság.

A munkatársak valamennyien a hivatalvezetés fennhatósága alá tartozó köztisztviselők (a hivatalvezetés a házelnökből és két helyetteséből, valamint a négy titkárból áll), bár a mindennapi igazgatási feladatokat a főtitkár látja el.

A munkatársakat pályázaton választják ki, és különféle csoportokba sorolják őket: osztályvezetők, akiknek jogi végzettséggel kell rendelkezniük; könyvtárosok, akiknek elsősorban történelem, filozófia, politológia stb. szakos egyetemi diplomával kell rendelkezniük; szaktanácsadók, akiknek szintén egyetemi, rendszerint újságírói, közgazdasági, mérnöki stb. végzettség szükséges; gyorsírók; képzett titkársági dolgozók; középfokú titkársági dolgozók és kisegítők. Valamennyien mindkét kamara közös alkalmazottjai, és mindkettőben dolgozhatnak.

Ahogy korábban említettük, a Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság a Szenátus főtitkársága nyolc igazgatóságának egyike. A szervezeti felépítés ábrája megtalálható a Szenátus honlapján.

C. Feladatkör

Az igazgatóság alapvetően kétféle szolgáltatást nyújt a Szenátus tagjainak és testületeinek, köztük a hivatalvezetésnek, a frakciók szóvivői testületének, az állandó és szakkbizottságoknak és más jelentésvető testületeknek: tanulmányok készítése és információs–dokumentációs tájékoztatás írásos anyag (könyvek vagy más periodikus és nem periodikus kiadványok) formájában, valamint jogi, gazdasági vagy pénzügyi tanácsadás (az államot vagy az autonóm körzeteket érintő) spanyol jog, az összehasonlító és európai jog tárgykörében, továbbá a törvényjavaslatok vagy más parlamenti intézkedés várható gazdasági és pénzügyi hatását illetően. Ezen kívül tájékoztatást és dokumentációs szolgáltatást nyújt a vezető tisztségviselőknek (a bizottságok titkárságvezetőinek) és a frakciók munkatársainak. Az igazgatóság más intézmények számára is készít tanulmányokat és tájékoztató anyagokat a Szenátusról.

A Szenátus könyvtára alapvetően a szenátorokat szolgálja, de amikor nincs plenáris ülés, külön engedéllyel a parlamenti kutatószemélyzet is használhatja. A dokumentumokat az olvasóteremben lehet olvasni, vagy ki lehet kölcsönözni a kizárólag szenátoroknak és parlamenti munkatársaknak nyújtott kölcsönző szolgáltatás keretében. Könyvtárközi kölcsönzés is lehetséges a Library of Congress-szel valamint a főbb politikai és kulturális szervezetek könyvtáraival.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságnak jelenleg 53 munkatársa van, akik a következőképpen oszlanak meg:

- Titkárság: 1 vezető (igazgató), 2 adminisztrátor, 2 kézbesítő
- Tanulmányok Osztálya: 1 vezető, 1 gazdasági tanácsadó és két adminisztrátor
- Európai Unió Tanulmányok Osztálya: 1 vezető (osztályvezető), 2 könyvtáros (egyikük az európai dokumentáció felelőse), 2 adminisztrátor
- Könyvtári Osztály: 5 könyvtáros (egyikük osztályvezetői beosztásban), 1 menedzser, 5 adminisztrátor, 3 kézbesítő
- Archívum: 2 könyvtáros (egyikük osztályvezetői beosztásban), 2 adminisztrátor, 2 kézbesítő
- Dokumentációs Osztály: 4 könyvtáros (egyikük osztályvezetői beosztásban), 4 adminisztrátor, 1 kézbesítő
- Kiadványi Osztály: 1 menedzser, 2 adminisztrátor, 4 kézbesítő

- Autonóm Körzetek Dokumentációs Osztálya: 1 könyvtáros (szolgálatvezető), 3 adminisztrátor

Rajtuk kívül 12 ösztöndíjas segíti az igazgatóság dokumentációs részlegeit.

E. Könyvtári szolgáltatások

Történet

A Szenátus könyvtárát 1837-ben hozták létre, három évvel azután, hogy Spanyolországban bevezették a kétkamarás parlamenti rendszert. A könyvtár a Szenátus palotájában, a 16. században épült, régi Doña María de Aragón kolostorban kapott helyet. Üléstermében (amelyet az eredetileg El Greco díszítette kápolnában rendeztek be) tartották meg az első spanyol alkotmányos parlamenti (Cortes) ülést, 1814-ben.

A könyvtár története két időszakra tagolható:

1. *időszak 1837–1923.* Ebben az időszakban gyűjtötték össze a legrégebbi és legértékesebb anyagot: ösnyomtatványokat, 16. századi könyveket, képeket és metszeteket, kottákat, térképeket, valamint a parlamenti és törvényhozási kiadványok teljes sorozatát. A könyvtári munka szervezése a Könyvtár Fejlesztését és Megőrzését célzó Bizottság kezében volt.

2. *időszak 1977-től napjainkig.* Az 1923-tól felfüggesztett ülések mintegy fél évszázada után, 1977-ben új korszak kezdődött a könyvtár életében. Továbbra is ugyanabban az épületben működött, és folytatta mindazoknak a könyveknek, folyóiratoknak, törvénytaraknak és más dokumentumoknak a beszerzését, amelyek a parlament munkájához szükségesek. A kezdeti lépéseket egy három szenátorból álló Könyvtári Albizottság irányította.

1977 óta körülbelül 120 752 könyv és brosúra gyarapította az állományt, a parlamentet leginkább foglalkoztató, alábbi témakörökben: jog, gazdaság, statisztika, oktatás, honvédelem, tudomány és technológia, valamint gyűjtötték a spanyol és a nemzetközi jogi és törvényhozási anyagot és a nemzetközi szervezetek kiadványait is.

A könyvtár 1810 óta teljes mindkét kamara parlamenti dokumentumainak gyűjteménye.

A könyvtár állományát mintegy 235 000 monográfia és 1500 féle folyóirat alkotja, a következő megoszlásban:

- 1837 és 1923 között 130 000 monográfia került az állományba sokféle témában: a jogi, politikai, közgazdaságtudományi, filozófiai és történelmi művek mellett megtalálhatók közöttük a kor kiemelkedő kulturális alkotásai is.
- 1977-től kezdve további 120 752 művel gyarapodott az állomány.

A könyvtár CATA adatbázisa jelenleg 67 233 rekordot tartalmaz. Az adatbázis online is elérhető és a „könyvtári szerzeményezési űrlap” kinyomtatható.

A könyvtár a következő szolgáltatásokat nyújtja:

- bibliográfiai tájékoztatás a szenátorok, a Szenátus munkatársai és a kutatók számára;
- bibliográfiák összeállítása dokumentációs anyagokhoz;
- kölcsönzés;
- másolás.

Az igazgatóság többi részlege hasonló szolgáltatásokat nyújt a maga dokumentumaiból.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A Szenátus könyvtára 1992-ben kezdte meg a számítógépesítést a könyvtári munka racionalizálása, a tájékoztatás javítása és a könyvtárban tárolt információ minél sokoldalúbb terjesztése érdekében.

Az igények megfogalmazása és a létező rendszerek áttekintését követően a Baratz Services of Telecommunication S. A. által kifejlesztett ABSYS rendszerre esett a választás. A rendszer IBM UNIX szerveren, AIX 4.2-es operációs rendszerben működik. A visszakeresés Hewlett Packard PC-ken MSDOS 6.s operációs rendszerben, Windows 3.1-el történik. Az UNIX rendszert használó munkafolyamatok X-terminál emulációval, a VISIONWARE Ltd. XVISION szoftverjével folynak.

A számítógépesítés fokozatosan ment végbe. A katalogizálás jelenleg az országos IBERMARC szabályzat szerint történik, az osztályozás pedig az EUROVOC tezaurusz és a Szenátus saját fejlesztésű tárgyszavai segítségével folyik.

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság által készített adatbázisok és számítógépes információforrások a következők:

- *Jogi tanulmányok adatbázisa:* 636 jogi tanulmány a spanyol alkotmány és a Szenátus házsabályának cikkei szerint osztályozva, tartalomjegyzékkel (saját igazgatójuk irányításával);
- *A Szenátus Hivatala határozatainak és döntéseinek adatbázisa:* mintegy 9300 rekord a spanyol alkotmány és a Szenátus házsabályának cikkei szerint osztályozva, tartalomjegyzékkel (saját igazgatójuk irányításával);
- *Alkotmánybíróági ítéletek és határozatok adatbázisa:* körülbelül 1400 rekord a spanyol alkotmány és a Szenátus házsabályának cikkei szerint osztályozva, tartalomjegyzékkel (saját igazgatójuk irányításával);
- *CALEX adatbázis:* 87 969 rekord az autonóm körzetek törvényhozásából, az alkotmánybírósnak az autonóm körzetekre vonatkozó 1364 jegyzőkönyve és mintegy 500 ítélete (saját igazgatójuk és az Autonóm Körzetek Dokumentációs Szolgálatának irányításával);
- *ALCA adatbázis:* 6925 rekord az autonóm körzetek parlamentjeinek tevékenységi köréből (az Autonóm Körzetek Dokumentációs Szolgálatának irányításával);
- *ARTI adatbázis:* 41 406 folyóiratcikk (a Dokumentációs Osztály irányításával);
- *COPA adatbázis:* az Európa Tanács dokumentációja (a Dokumentációs Osztály irányításával);

- *OPAC adatbázis*: 67 233 bibliográfiai hivatkozás (a Könyvtári Osztály irányításával);
- *CARE adatbázis*: 1370 tudományos folyóirat adatai (a Dokumentációs Osztály irányításával).

A fenti adatbázisok mellett megemlíthető még a GELABERT adatbázis, amely a Technikai és Parlamenti Tanácsadó Igazgatóság irányításával készül, és a Szenátus valamennyi tevékenységéről tájékoztat. Az adatbázisban megtalálhatók a Szenátus hivatalos kiadványai: a Szenátus közlönye, valamint a plenáris és a bizottsági ülések naplója.

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság részlegeiből más, külső adatbázisok is elérhetők, köztük az *ARGO* (a képviselőház parlamenti tevékenysége); az *INDILEX* (a hivatalos közlöny készítői által összeállított spanyol törvényhozási anyag) és más jogi és bibliográfiai adatbázisok, amelyeket az Oktatási és Tudományos Minisztérium, valamint más minisztériumok és kulturális intézmények készítenek.

A Szenátus adatbázisaihoz a szenátorok és a parlament munkatársai férhetnek hozzá. Külső felhasználók azon előfizetési előírások szerint használhatják őket, amelyeket a Szenátus hivatala a Szenátus nyilvános adatbázisainak külső hozzáférhetőségéről 1992. január 21-én elfogadott.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A Szenátus kutató- és tanulmányozószolgálatát a Szenátus alkalmazásában álló szakképzett tanácsadó munkatársak látják el. Amikor a Szenátus testülete tanulmányt rendel, az igazgató eldönti, hogy azt melyik részleg készítse el. A tanulmányokat rendszerint az igazgatóság, a Tanulmányok Osztálya vagy az Európai Unió Osztály írja meg.

A szenátorok és a Szenátus testületei számára készített, általában alkotmányjogi, parlamenti jogi, jog-összehasonlító vagy közigazgatási jogi tárgyú tanulmányok mellett a Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság kutatási tevékenységébe tartozik még:

- törvényjavaslatokhoz vagy monográfiákhoz kapcsolódó dokumentáció készítése (az elmúlt 10 évben 94); valamint
- felmérések és jelentések készítése (az elmúlt 10 évben 202).

Ezen kívül a Szenátus más igazgatóságai is készítenek különféle tanulmányokat.

H. Kiadványok

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság feladata a Szenátus hivatalos kiadványainak (a hivatalos lap valamennyi sorozatának, a plenáris és a bizottsági ülések naplójának) és nem hivatalos kiadványainak (könyvek) kiadása is.

Mindezek mellett ez az igazgatóság adja ki a következő tájékoztató hírleveleket:

- Törvényhozási hírlevél (havonta) (a Tanulmányok Osztálya készíti);
- A legújabb szerzemények hírlevele (kéthavonta) (a Könyvtári Osztály készíti);
- Bibliográfiai szerzemények hírlevele (évente) (a Könyvtári Osztály készíti);
- Az autonóm körzetek parlamenti tevékenységének hírlevele (havonta) (az Autonóm Körzetek Dokumentációs Szolgálat készíti);
- Hetilapok tartalomjegyzék hírlevele (havonta) (a Dokumentációs Osztály készíti);
- Válogatott folyóiratcikkek hírlevele (havonta) (a Dokumentációs Osztály készíti);
- COM dokumentumok hírlevele (az Európai Unió Osztály készíti);
- CES dokumentumok hírlevele (az Európai Unió Osztály készíti);
- DOCE tájékoztató hírlevél (az Európai Unió Osztály készíti);
- EU sajtóhírlevél (az Európai Unió Osztály készíti);
- Az Európai Parlament határozatainak hírlevele (az Európai Unió Osztály készíti);
- A Régiók Bizottsága jelentéseinek hírlevele (az Európai Unió Osztály készíti).

A fenti hírleveleket a szenátorok, a frakciók és a parlament hivatali szervei kapják meg.

I. Parlamenti archívum

Az archívum annak a hét részlegnek az egyike, amelyek a Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságot alkotják. Gyűjteménye 1834-től tartalmazza a dokumentumokat, és két részre tagolódik: a Történeti Archívum őrzi az 1834 és 1923 közötti anyagot (a Szenátus feloszlásáig), a Modern Archívum pedig 1977-től napjainkig. A dokumentumok sokféle hordozón jelennek meg (nyomtatásban, mikrofilmen, szkennelve stb.).

Az archívumban valamennyi anyag megtalálható, amely a Szenátus története során, mindkét parlamenti funkciójával (törvényhozás, ellenőrzés) kapcsolatos vagy adminisztratív témákban (személyzet, elszámolások, könyvtár stb.) keletkezett. Különösen jelentős a szenátorokról szóló terjedelmes dokumentáció. A szenátorok hozzáférhetnek a Történeti Archívum anyagához, és a könnyebb eligazodást számítógépes tájékoztatás segíti. Az archívumot a szabályok betartásával, a Szenátus által kiadott kutatási engedéllyel rendelkezők is használhatják.

A dokumentumokat az archívum olvasótermében lehet tanulmányozni, és ha állaguk lehetővé teszi, másolni is.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Dokumentációs Részleg

A Szenátus dokumentációs részlege a könyvtár szolgáltatásaitól függetlenül kezdte meg működését 1984-ben. Elsősorban a szenátorokat és a Szenátus munkatársait szolgálja, de fogad kérdéseket más közintézményektől is.

A Szenátus hivatalának döntése értelmében a szenátorok és a Szenátus testületei az igazgatóságon keresztül dokumentációt kérhetnek a parlamenti munkájukkal kapcsolatosan. Ugyanerre jogosultak a bizottságok és más parlamenti testületek is. A kérések sokféle témát és dokumentumfajtaát ölelnek fel, de a Dokumentációs Részleg általában a spanyol és a külföldi törvényhozás és jogtudomány tárgykörére szakosodik. A részleg készít dokumentációt a parlament elé terjesztett törvényjavaslatokról, a hatályos spanyol jogról, az alkalmazható parlamenti precedensekről, összehasonlító jogról és alkotmányjogról, valamint bibliográfiákat állít össze a kért témákban. A részleg nemcsak törvényjavaslatokhoz, hanem monográfiákhoz vagy más dokumentációkhoz is készít háttéranyagot.

Európai Közösségi Osztály

Az Európai Közösségi osztályt 1986-ban állították fel. Feladatai közé tartozik a közösségi dokumentáció elkészítése és közösségi dokumentáció szolgáltatása a törvényjavaslatokhoz. A szenátorok vagy a bizottsági tagok kérésére dokumentációt adnak a közösségi jogi vagy más közösségi témákban. A gyűjtemény 450 kötetnyi joganyaggal, kézikönyvekkel és monográfiákkal rendelkezik. Az osztály munkája számítógépen folyik.

Az Autonóm Közösségek Dokumentációs Szolgálata

A részleget 1991-ben hozták létre a Dokumentációs Osztályon belül, hogy legyen egy speciális részleg, amely a spanyol állam és a spanyol Szenátus területi felosztásának megfelelően épül fel.

A szolgálat kezeli a 17 autonóm körzetből és a 2 autonóm városból érkező dokumentumokat, köztük a kormányzatok hivatalos közlönyét, a parlamentek hivatalos lapját és üléseinek naplóját.

1992-ben a CALEX adatbázis karbantartása is az új szolgálathoz került át, majd a szolgálat új adatbázist hozott létre ALCA néven (ismertetését lásd fent, az F fejezettrészben).

A szolgálat jelenlegi feladata az autonóm körzetekre vonatkozó tájékoztatás a szenátoroknak és a parlament hivatali szervezete különféle egységeinek, valamint egyre több külső, állami vagy autonóm körzeti szintű felhasználónak.

Spanyolország

Kétkamarás parlament alsóháza: Congreso de los Diputados
Képviselők száma: 350

Dirección de Estudios y Documentación del Congreso de los Diputados
C/Floridablanca s/n
E-28014 Madrid

Tel: +34-91-390-62-64
Fax: +34-91-429-49-79
E-mail: biblio@congreso.es
Internet: <http://www.congreso.es>
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9:00–21:00

A. Történet

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság a főtitkárságnak a könyvtári és archívumi teendőkkel, a sorozati kiadványok gyűjtésével és megőrzésével, valamint a képviselők és a képviselőház testületeinek tájékoztatásával, valamint jogi (és gazdasági) tanácsadással megbízott szervezete, amelynek eredete a spanyol történelem első modern parlamenti üléséig nyúlik vissza.

A könyvtár története Cádizban kezdődött, a 19. század elején, amikor gyakorlatilag ez a város volt az egyetlen az Ibériai-félszigeten, amely nem állt a napóleoni hadsereg megszállása alatt. 1812-ben, a „Cádizi Alkotmányt” elfogadó és Spanyolországban alkotmányos rendet bevezető „Cádizi Parlament” egyik első intézkedése a könyvtár felállítása volt – hivatali szervezeten belül. 1841-ben, hét évvel azután, hogy a parlament kétkamarássá vált, a könyvtár a Cortes képviselőházának könyvtára lett: „Biblioteca del Congreso de los Diputados”. A felsőháznak („Senado”) saját könyvtára volt (lásd az előző fejezetben).

1983 elején, a parlament konszolidációjának és feladatai megnövekedésének következtében, valamint Spanyolországban a demokratikus parlamenti rendhez való visszatérése nyomán a főtitkárságon alapvető változások következtek be mind szervezeti, mind személyzeti vonatkozásban. A főtitkárság addig főként a könyvtárból és az archívumból állt, és csak kevés, közvetlenül a parlamenti bizottságokhoz tartozó munkatársat foglalkoztatott. Ekkor azonban létrejött a Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság szervezeti alapegysége, amely hét részlegből áll. Ezek közé tartozik a könyvtár és az archívum is.

B. Felügyeleti szervek

A képviselőház valamennyi munkatársa a (házelnök, négy alelnöke és a négy titkár alkotta) hivatalvezetés fennhatósága alá tartozik, de a mindennapi irányítási és adminisztratív teendőket a főtitkár látja el.

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság a képviselőház hivatali szervezete hét egységének egyike, és a következő hat osztályból áll: Tanulmányok, Összehasonlító jogi tanulmányok, Dokumentáció, Könyvtár, Archivum és Kiadványok Osztálya.

C. Feladatkör

Az igazgatóság kétféle alapvető szolgáltatást nyújt a képviselőknek, a képviselőház testületeinek, köztük a hivatalvezetésnek, a frakciók szóvivői testületének és az állandó bizottságoknak:

- tájékoztatás nyomtatott dokumentumok, könyvek vagy más periodikus és nem periodikus kiadványok formájában, valamint jogi, gazdasági és pénzügyi tanácsadás a spanyol vagy az összehasonlító jog valamely vonatkozásáról vagy precedenséről, illetve a beterjesztett törvényjavaslatok vagy más indítványok várható gazdasági és pénzügyi hatásáról;
- információs és dokumentációs szolgáltatás a képviselőház és a frakciók munkatársainak.

A könyvtárat és az archívumot azok a külső látogatók is használhatják, akik kutatásaikhoz máshol nem, vagy csak nehezen találnak anyagot.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A munkatársakat pályázaton választják ki, és különféle csoportokba osztják őket: a *vezetők*nek jogi diploma szükséges; a *könyvtárosok*nak egyetemi végzettséggel kell rendelkezniük, akárcsak a *szaktanácsadók*nak; további csoportokba tartoznak a *szakképzett titkársági dolgozók*, a *titkársági dolgozók* és a *kisegítők*. Egy-egy csoporton belül mindenki egyforma parlamenti „rangban” van, tehát a parlament mindkét kamarájában dolgozhat.

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságnak összesen 63 munkatársa van, akik a következőképpen oszlanak meg a hat osztályon:

- Tanulmányok: 1 osztályvezető, 1 szaktanácsadó, 2 titkár;
- Összehasonlító Jogi Tanulmányok: 1 osztályvezető, 1 titkár;
- Dokumentáció: 7 könyvtáros, egyikük osztályvezető, 9 titkár, 4 kisegítő;
- Könyvtár: 6 könyvtáros, egyikük osztályvezető, 6 titkár, 4 kisegítő;
- Archivum: 4 könyvtáros, egyikük osztályvezető, 4 titkár, 2 kisegítő;

- Kiadványok: 1 szakképzett titkársági dolgozó és egyben osztályvezető, 2 titkár, 7 kisegítő, akik valamennyi parlamenti kiadvány „belső” és „külső” terjesztését végzik.

Végül az igazgatónak is van egy személyi titkára.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár állománya mintegy 100 000 kötet, és főként parlamenti, politikai és jogi dokumentumokból áll (bár gyorsan növekszik a modern spanyol szépirodalmi gyűjtemény is). Külön említést érdemelnek a könyvtárban található régi kéziratok, ösnyomtatványok és számos 16. és 17. századi könyv. Jelentős a 19. századi brosrák és rölapok gyűjteménye is. Ezek és más dokumentumok elengedhetlenné teszik a képviselőház könyvtárának használatát a spanyol politika és parlament történetének beható tanulmányozásakor.

Az állományhoz a LEO adatbázis biztosít hozzáférést. Egyes állományrészekhez azonban olykor a szerző és tárgy szerint rendezett cédulakatalógust, vagy a korai nyomtatott katalógusokat kell igénybe venni.

Ami a dokumentációt illeti, a Dokumentációs Osztálynak két fő feladata van: egyrészt gyűjti azokat a nyomtatott anyagokat, amelyekre az állandó bizottságoknak a törvényhozó munkához szükségük van, másrészt a képviselők kérésére közvetlen dokumentációs segítséget nyújt.

Ezen feladatok ellátásához az osztály mintegy 1500 féle periodikával rendelkezik (a *TAURUS* és a *PUPE* adatbázisokon keresztül), amelyeknek a felét kurrens folyóiratok, a többi pedig azok a parlamenti kiadványok, spanyol és külföldi törvényhozási, jogi, gazdasági és politikai dokumentumok teszik ki, amelyeket rendszeresen megkapnak a főbb nyugat-európai, köztük az EK országok és az Egyesült Államok parlamentjétől (vagy ritkábban azok kormányától). A könyvtár számos nemzetközi szervezet, például az Európa Tanács, a Nyugat-Európai Unió, az ENSZ, az OECD stb. kiadványait is megkapja.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső szolgáltatások

Az *ARGO* adatbázis a parlament tevékenységéről tájékoztat; 1986 júliusában, a 3. parlamenti ciklus elején kezdték építeni, és az EUROVOC teaurusz tárgyszavait használja. 1977 óta a teljes parlamenti anyagot tartalmazza. A törvényhozási információ bevitelének feladatán főként a Technikai és Parlamenti Tanácsadó Igazgatóság és a Bizottsági Igazgatóság osztozik.

Az adatbázissal kapcsolatos munkában az archívum is részt vesz, és tárgyszavait átvéve biztosítja az archívumban megtalálható fájlok és dokumentumok visszakereshetőségét.

További adatbázisok:

- LEO (könyvek);
- TAURUS (folyóiratcikkek);
- PUPE (folyóiratok);
- EURO (Európa Tanács);
- DIPUTADOS (spanyol képviselők történeti adattára).

A képviselőháznak 1997 óta van internetes honlapja (www.congreso.es), amelyen a 6. törvényhozási ciklus parlamenti dokumentumainak teljes szövege megtalálható.

Külső szolgáltatások

Az igazgatóság kapcsolódik az interneten elérhető adatbázisokhoz, köztük az IBERLEX-hez (spanyol törvényhozás). Jelenleg további jogi, statisztikai és bibliográfiai adatbázisokhoz is van online kapcsolódás. Ezek közül a legfontosabbak a CALEX és az ALCA (mindkettő a spanyol autonóm körzetekről, azaz a régiókról) és a GELABERT (a Szenátusi ARGO megfelelője). Az Eurobases rendszeren keresztül elérhetők az Európai Unió adatbázisai is (CELEX, EPOQUE, EUROSTAT stb.).

Végül számos offline (CD) adatbázis is rendelkezésre áll, például bibliográfiai és jogi adatbázisok, hírek, lexikonok stb.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A kutatószolgálat a Tanulmányok Osztályához tartozik és közvetlen, állandó támogatást kap a Dokumentációs Osztálytól. Az európai közösségi joggal összefüggő és az összehasonlító jogi kérdésekkel kapcsolatos kutatást azonban az Összehasonlító Jogi Tanulmányok Osztálya végzi. A Tanulmányok Osztályán 20 engedélyezett kutatói állás van.

A kutatások zömét az állandó bizottságok és a főtitkárság számára végzik saját kérésre, vagy a hivatalvezetés vagy valamely más igazgatóság megrendelésére, a tájékoztatást pedig főként a képviselők és a frakciók veszik igénybe. A kutatószolgálat „kommentárokat” vagy „zöld könyveket” készít a törvényjavaslatokhoz vagy a parlament elé kerülő más előterjesztésekhez. Egyre többen rendelnek összehasonlítást más országokkal, különösen az EU-tagországokkal.

H. Kiadványok

A tömörség kedvéért csak a hivatalos kiadványokra szorítkozunk, vagyis azokra, amelyek a házszabály 95. cikke értelmében jelennek meg:

- *Boletín Oficial de las Cortes Generales, Sección Congreso de los Diputados* – a törvényjavaslatok, módosító javaslatok, szakértői és bizottsági meghallgatások és nem-törvényhozási indítványok teljes szövegével;
- *Diario de Sesiones de las Cortes, Sección Congreso de los Diputados* – a plenáris ülések, az eseti bizottságok és a képviselőház állandó bizottságai üléseinek naplója, a viták gépiratával.

A képviselőház számos periodikus és nem periodikus kiadványt is megjelentet, sokféle témában: a *Memoria de la Legislatura* például egy-egy parlamenti ciklus statisztikai áttekintése, de vannak alkotmányjogi, parlamenti és összehasonlító jogi monográfiák, valamint megemlíthető az alkotmányos esetjogi hírlevél, a *Boletín de Jurisprudencia Constitucional* is.

I. Parlamenti archívum

A levéltári gyűjteményt az 1810. évi Cádizi Parlament alapította meg. Alapvető jellemzője, hogy a dokumentumok a parlament tulajdonában maradnak, és nem kerülnek át a Központi Levéltárba, ahogy a kormányhivatalok dokumentációja.

Az archívum feladata a parlamenti munka valamennyi irata eredeti példányának és az adminisztratív iratok (fizetési kimutatások, nyugták, számlák, revizori jelentések stb.) megőrzése. Az archívum 6 részlegre oszlik: Történeti, Parlamenti Dokumentáció, Adminisztratív és Gazdasági Dokumentáció, Könyvek, Aprónyomtatványok, Hang- és Filmfelvételek Részlege. A legnagyobb a parlamenti részleg, amely ma már olyan anyagokat is őriz, mint a plenáris ülések elektronikus szavazási eredményei stb.

Jelenleg folyik az az új program, amely a képviselők adatainak gondozását célozza: az új képviselők adatainak bevitelét, az elhunytak vagy újra nem választottakénak törlését, az alkotmányos eskük szövegét, a frakciók változásait, a hivatali szervezet és a bizottságok tisztségviselőit stb. Az adatbázis az egykori képviselők adatait is tartalmazza 1810 óta.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság a következő szolgáltatásokat nyújtja:

- Könyvek kölcsönzése: képviselőknek és a parlament munkatársainak, valamint más közintézmények könyvtárainak.
- Tájékoztatás a legújabb szerzeményekről: a havonta kiadott *Boletín de Sumarios* című hírlevélben, amely az előfizetett folyóiratok legfrissebb számainak tartalomjegyzékét közli. Az új könyvszerzeményekről a könyvtár intranetes honlapja ad felvilágosítást.
- Hozzáférés az adatbázisokhoz: a parlamentben, képviselőknek és szakértőiknek az irodájukból vagy a könyvtárból. Az adatbázisokat a hivatalvezetés engedélyével külső felhasználók is elérhetik.

- Képviselői tájékoztatás: a Dokumentációs Osztály szolgáltatása, amely jelentheti eseti dokumentációs anyag összeállítását vagy általános tájékoztatást. A kérdésekről nyilvántartást vezetnek, és feldolgozzák őket későbbi felhasználásra.
- Háttéranyagok: spanyol és összehasonlító jogi (európai közösségi jogi) sorozatok olyan témákról, amelyekről törvényjavaslatot nyújtottak be a parlamentnek. Az utóbbi időben gazdasági dokumentációt és válogatott bibliográfiát is tartalmaz. Terjedelmük 500-tól 2000 oldalig változik.
- Jelentés az Európai Parlament plenáris üléseiről: a havi brosúra (csak belső terjesztésre, azaz képviselőknek és szenátoroknak) összefoglalja az Európai Parlament legutóbbi ülésének döntéseit, és közli a következő ülés napirend-tervezetét.
- Az ülések hangfelvétele: a képviselők az archívumból kikérhetik a plenáris és a bizottsági ülések hangfelvételét. Azoknak az üléseknek és megbeszéléseknek a gépírási szövege is rendelkezésre áll, amelyeket nem tesznek közzé a naplóban (*Diario de Sesiones*).
- Szolgáltatások Spanyolország politikai és parlamenti történetét kutató szakértőknek: a szolgáltatást a könyvtár és az archívum nyújtja.

Svájc

Kétkamarás parlament: Bundesversammlung / Assemblée fédérale / Assemblea federale
Képviselők száma: Ständerat 46 Nationalrat 200

Documentation Centre

Federal Assembly
Parliament Building
CH-3003 Bern

Tel: +41-31-322-97-44

Fax: +41-31-322-82-97

E-mail: doc@pd.admin.ch

Internet: www.parliament.ch

Nyitva tartás: *Ülésnapokon: 7:30-tól az ülések végéig*

Parlamentii szünetben: 8:30-12:00 és 14:00-17:00

A. Történet

A parlamenti szolgáltatásokat az 1988. október 5-én, ebben a témában hozott szövetségi rendelet átszervezte. Az 1968-ban létrehozott dokumentációs szolgálat új formában folytatja a tevékenységét. Az új központ feladata a dokumentációs és a kutatószolgálat ellátása az alábbi három, szakterületek szerint felállított munkacsoport segítségével:

- tudományok, oktatás, kultúra, szállítás, tömegtájékoztatás, politikai intézményrendszer, jog, alkotmányos reform;
- külpolitika, külkereskedelem, Európa-politika, biztonságpolitika, középületek;
- társadalombiztosítás, egészségügy, környezetvédelem, területfejlesztés, energia, adók, gazdaság.

B. Felügyeleti szervek

A Dokumentációs Központ közvetlenül a Parlamenti Szolgáltatások vezetősége alá tartozik, amely a Szövetségi Gyűlés főtitkárából és két helyetteséből áll. A Parlamenti Szolgáltatásokat a hat képviselőből álló Igazgatási Bizottság felügyeli.

A parlament és a szövetségi közigazgatás központi könyvtárának felügyeleti szerve – néhány parlamenti előjogtól eltekintve – a Szövetségi Kancellária (kormányfőtitkárság).

C. Feladatkör

A Dokumentációs Központ fő feladatai a következők:

- tájékoztatást nyújt, dokumentumokat szerez be és elemez a képviselők, a frakciók, más parlamenti szolgálatok és egyéb jogosult felhasználók számára;
- őrzi, rendszerezi és osztályozza a Szövetségi Gyűlés és testületeinek dokumentumait, valamint más, elsősorban szövetségi kormányzati dokumentumokat;
- tárgymutatót vezet a tárgyalat kérdésekről, mutatót készít a vitákhoz és a parlamenti eljárásokhoz, valamint számítógépes adatbázist épít;
- tudományos alapon feldolgozza a dokumentumokat, és az eredményt hozzáférhetővé teszi a képviselők számára;
- segíti a bizottságok különféle osztályainak dokumentációs munkáját;
- együttműködik svájci és külföldi dokumentációs és kutatószolgálatokkal.

Feladatai ellátásában saját állománya és adatbázisai mellett a szövetségi kormányzat könyvtárait és dokumentációs szolgálatait is igénybe veszi.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Dokumentációs Központnak jelenleg 10,8 állandó munkatársa van. A személyi állomány megoszlása a következő: 1 igazgató, 4 tudományos szakértő; 2 munkatárs a könyvtárban és az archívumban; 2 munkatárs sajtó- és folyóiratszemlézésre; 2 titkár.

E. Könyvtári szolgáltatások

A Dokumentációs Központ és a Szövetségi Gyűlés évente mintegy 3000 kérdést kap. Az általános érdeklődésre számot tartó dokumentumokról rendszeresen tájékoztatnak és kölcsönzik őket.

A Dokumentációs Központtal együttműködő három munkacsoport (lásd fent, az A fejezet részben) tájékoztatást nyújt és válaszol a képviselők kérdéseire (csak a bizottsági munkával kapcsolatosan).

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár feladata a könyvtári adatbázis és a tezaurusz működtetése és frissítése.

G. —

H. Kiadványok

A Dokumentációs Központ tájékoztató kiadványokat készít a parlament elé kerülő témákról, és sajtó-összefoglalókat valamint dokumentációt állít össze az egy-egy témában elhangzott parlamenti viták kivonataiból.

A Parlament és a Szövetségi Kormányzat Központi könyvtára heti hírlevelet ad ki az új szerzemények bibliográfiai adataival.

I. Parlamenti archívum

Az Országos Levéltár részeként működik.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Tájékoztató és Közönségkapcsolati Szolgálat rendszeresen beszámol a parlament és testületei tevékenységéről, és tájékoztató anyagokat készít a nyilvánosságnak.

Svédország

Egykamarás parlament: Riksdagen
Képviselők száma: 349

Riksdagsbiblioteket

S-100 12 Stockholm

Tel: +46-8-786-40-00
Fax: +46-8-786-58-70
E-mail: biblioteket@riksdage.se
Internet: <http://www.riksdagen.se>
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 8:00–17:00
A nyilvánosság számára: hétfő, szerdán és pénteken 10:00–15:00
Kedden 13:00–18:00
Júliusban zárva.

Bevezetés

A könyvtári, archívumi és kutatószolgálat, valamint az EU Információs Központ működtetése a Riksdag hivatali szervezetébe tartozó Tájékoztatásszervezési Egység feladata. A Riksdag munkájáról a Tájékoztatási Osztály ad információt.

A. Történet

A svéd Riksdag 1847-ben határozott könyvtár létesítéséről. A négy rend 1850-ben fogadta el és írta alá „A Riksdag archívumának kezelését és használatát szabályozó alapokmány”-t. A Riksdag archívuma, amelyből később a könyvtár lett, 1851. január 4-én kezdte meg a működését.

A könyvtár fő feladata kezdetben a Riksdag képviselőinek és szakértőiknek, valamint a parlamenti bizottságoknak és testületeknek a szolgálata volt. A 19. század végén a kormányhivatalok tagjai is engedélyt kaptak a szolgáltatások igénybe vételére. Az évek során szoros kapcsolat alakult ki a minisztériumi könyvtárakkal, amelyek mind a parlamenti könyvtár környékén működnek. Mivel a könyvtár gyűjteménye sok tekintetben egyedülálló az országban, ésszerű lépésként a kutatóknak is engedélyzték a használatát. Végül 1918-ban hivatalosan is megnyitották

a kutatók és a végzős hallgatók előtt. A szabályt kezdettől fogva tágran értelmezték, úgyhogy a könyvtár gyakorlatilag nyilvánosnak tekinthető. Részt vesz a svéd egyetemi könyvtárak, sokféle szakkönyvtár és közkönyvtár együttműködésében is. A könyvtár tehát parlamenti könyvtár, de más felhasználói csoportokat is szolgál.

A Riksdag képviselőinek nyújtott, a munkájukhoz közvetlenül kapcsolódó tájékoztatás megkönnyítésére 1955-ben kutatószolgálat létesült. A kutatószolgálatot 1961-ben leválasztották a könyvtárról és a Riksdag Hivatalának egyik részlegévé tették. A könyvtár 1977-ben lett a hivatal része. 1997-ben a könyvtár és a kutatószolgálat újra egyesült a hivatal négy szervezeti egységének egyike, a tájékoztatósszervezés keretei között.

B. Felügyeleti szervek

A ház és a bizottságok saját titkársággal rendelkeznek, amelyek munkatársai megtervezik és előkészítik a munkafolyamatokat, a találkozókat és a döntéshozatalt. A ház hivatalvezetője gondoskodik a parlament munkájának zökkenőmentes lebonyolításáról és arról, hogy a Riksdag az alaptörvénynek és más előírásoknak megfelelően működjön.

A ház hivatalvezetője, a főtitkár felelős a Riksdag adminisztratív ügyeinek irányításáért és összehangolásáért is. A hivatal gondoskodik a képviselők megfelelő munkakörülményeiről és arról, hogy megkapják a szükséges szolgáltatásokat. Ennek érdekében 500, sokféle képesítésű munkatársat foglalkoztatnak. A hivatal vezetőségi testületének elnöki teendőit a házelnök látja el. A Riksdag irányítása legfelső szinten ennek a testületnek a feladata.

C. Feladatkör

A Riksdag könyvtára tájékoztatást és könyvtári szolgáltatásokat nyújt a képviselőknek és a Riksdagban dolgozó munkatársaknak a parlamenti munkával kapcsolatosan. A könyvtár a Riksdag közelében álló épületben működik, és a képviselők és szakértők előtt éjjel-nappal nyitva áll. A főépület klubtermében kialakított könyvtárat csak a képviselők használhatják. Az elektronikus könyvtárat a képviselők és szakértők a Riksdagban lévő irodájukból és otthonról is elérhetik.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Tájékoztatósszervezési Egységnek 87 munkatársa van. Élén a könyvtárvezető áll, akit 3 igazgató segít az alábbi munkaterületeken:

Könyvtár

A Könyvtári osztálynak négy részlege van:

- katalogizálás és gyarapítás;
- tájékoztatás és kölcsönzés;
- a Riksdag archívuma;
- a Riksdag dokumentumainak osztályozása.

Kutatószolgálat

Témafelelősök kutatószolgáltatása a képviselőknek az alábbi öt szekcióban:

- Költségvetési Hivatali Szekció;
- Belügyi és Jogi Szekció;
- Gazdasági Szekció;
- Szállítási és Közlekedési Szekció;
- Szociálpolitikai és Oktatási Szekció.

EU Információs Központ

A központ munkájának középpontjában a nagyközönség EU-val kapcsolatos kérdéseinek megválaszolása áll.

E. Könyvtári szolgáltatások

A Svéd Parlamenti Könyvtár az egyik legnagyobb svédországi társadalomtudományi és jogi szakkönyvtár, amely 40 munkatársat foglalkoztat. Alapfeladata a Riksdag képviselőinek és szakértőinek szolgálata, de a nagyközönség is használhatja. A Riksdag könyvtárában található Svédország leggazdagabb társadalomtudományi könyvgyűjteménye. Állományát mintegy 700 000 könyv és 3000 féle folyóirat alkotja, amelyből 2000 kurrens. Az éves gyarapodás körülbelül 10 000 kötet. A könyvtár feladatai közé tartozik, hogy megfelelő háttéranyagot szolgáltatson a parlamenti döntéshozatalhoz. Célja, hogy teljes körűen gyűjtse a svéd jogi és államtudományi kiadványokat, de nagy figyelmet fordít más országok társadalmi helyzetének elemzésére is. Fontos gyűjtőköri területe még a svéd történelem, a legújabb kori világtörténelem, a nemzetközi politika, valamint a híres politikusok életrajzai és emlékiratai. A svéd irodalom gyarapítása mellett számos idegen nyelven is vásárolnak anyagot.

A könyvtár feladata, hogy magas színvonalú szolgáltatást nyújtson a Riksdag képviselőinek és szakértőinek és hogy felkeltse a nyilvánosság érdeklődését a politikai témák iránt, illetve ezen a téren gyarapítsa ismereteiket.

A Riksdag képviselői és szakértői számára a könyvtár 24 órás hozzáférést biztosít a híradatbázishoz és a Hermes online katalógushoz. A képviselők és a szakértők a nap 24 órájában használhatják a könyvtár olvasótermét is, ahol szabadpolcon találhatóak a kézikönyvek, a könyvújdonságok és a folyóiratok. Nyitva tartási időben a munkatársak referenzkérdésekre válaszolnak, kereséseket végeznek, szakirodal-

mat, folyóiratcikkekét szolgáltatnak stb. Az évi 40 000 referenzkérdés körülbelül 40%-a a képviselőktől és szakértőiktől, 60%-a pedig a nagyközönségtől jön.

A könyvtár pedagógiai feladatot is ellát. A könyvtárosok tanfolyamokon tanítják meg a képviselőknek és szakértőiknek az internetes keresést (kezdő és haladó tanfolyam is indul). A tanfolyamon csoportosan vagy egyénileg is részt lehet venni. A könyvtár Hermes adatbázisa interneten is elérhető, és a könyvtár munkatársai ehhez kapcsolódó képzést is végeznek.

A Riksdag könyvtára évente kétszer háromnapos tanfolyamot tart a svéd könyvtárak munkatársainak. A képzés célja annak a közvetítő szerepnek a jobb elsajátítása, amelyet a könyvtárosok a nagyközönséggel való kapcsolattartásban játszanak. A programban szerepel a parlament és a bizottságok munkájának megismertetése és a keresés a nyomtatott és a digitális formátumú hivatalos dokumentumokban. Az előadók között vannak képviselők, a parlament és a bizottságok tisztségviselői, valamint a Riksdag könyvtárának könyvtárosai.

Az EU Információs Központ

Az EU Információs Központnak 12 munkatársa van. A központ feladata a nyilvánosság folyamatos tájékoztatása az Európai Unióról és Svédországról mint EU-tagállamról. A munka lényegét a nyilvánosság által, az EU-ról feltett kérdések megválaszolása teszi ki. A központ ezen kívül tájékoztató anyagokat is készít és terjeszt. A tájékoztatás alapvető tényekre és aktuális kérdésekre irányul. Az EU Információs Központ által adott tájékoztatásnak pártatlannak kell lennie, ahogy azt a parlamenti irányelvek minden tájékoztató tevékenység esetén előírják.

A nyilvánosság többféle módon is kapcsolatba léphet az EU Információs Központtal. Leggyakrabban a Riksdag honlapját keresik fel, illetve sokan telefonálnak. A telefonos szolgálat hétköznapokon négy órán át érhető el. Tájékoztató anyag rendelhető azonban a 24 órás üzenetrögzítő szolgálaton keresztül is. Svédországból a hívás ingyenes. Egyre több kérdés érkezik faxon és e-mailben is. A kérdések postán is elküldhetők. Az EU Információs Központ által készített tájékoztató anyag többnyire nyomtatott és elektronikus formában is rendelkezésre áll. A terv az, hogy minden információ hozzáférhető legyen a honlapon. Az anyag egy része angolul is olvasható.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A könyvtár elektronikus könyvtári szolgáltatását a képviselők és a szakértők a Riksdag intranetjén érhetik el. Elsőként a hírszolgáltatás indult meg 1992-ben, majd a szolgáltatások köre fokozatosan bővült.

Sok svéd és nemzetközi hírügynökség terjeszti távirati híreit az intraneten. Minden jelentős svéd napilap és néhány nemzetközi lap teljes szöveggel olvasható. Az anyagot elektronikusan archiválják és egy évig őrzik. Az ennél régebbi anyag egy másik adatbázisban áll rendelkezésre. A hálózaton sok elektronikus folyóirat is megtalálható, és van elektronikus sajtószemle, valamint rádió- és televíziószemle

is. A könyvtár sokféle tény- és jogi adatbázist szolgáltat a belső hálózaton. A képviselők és a szakértők személyre szóló, automatikus SDI-szolgáltatást kaphatnak. Megrendelhetik az őket érdeklő témát, és a találatok elektronikus levél formájában, minden órában, minden nap, vagy minden héten megjelennek a számítógépükön.

A könyvtár katalógusa, a Hermes az interneten is elérhető. Ez azt jelenti, hogy a képviselők és a nyilvánosság számítógépről kereshetnek és rendelhetnek meg könyveket. A kölcsönzések megújítása is lehetséges online.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A Riksdag kutatószolgálat 1955 óta működik. Összesen 35 kutatót foglalkoztat, akik között témaszakértők és asszisztensek is vannak. A kutatószolgálat minden területre kiterjed. A szolgálat a felhasználó egyéni igényei szerint alakítja a kutatást és a választ, azaz a kért tartalmat meghatározott formában és időben nyújtja. A kutatószolgálat kutatásokat, elemzéseket és számításokat végez, majd tényszerű és háttéranyagot szolgáltat. Csaknem minden kutatást egyéni megrendelésre végeznek, de az aktuális kérdésekről InfoPM formában is folyik kutatás.

A kutatószolgálat évente mintegy 3000 változó összetettségű kérést kap. Egy-egy parlamenti ülészakorán a Riksdag képviselőinek csaknem 90%-a igénybe veszi a kutatószolgálatot. Tíz felkérés közül kilenc képviselőktől és a pártok titkárságától érkezik. Az egyes pártoktól kapott felkérések nagyjából a képviselői helyek számának megfelelően oszlanak meg, de az ellenzéki pártok részesedése némileg nagyobb. A felkérések 3–4%-a külföldi parlamentektől érkezik.

A kutatószolgálat munkájának és vizsgálatainak objektívnek, szakmailag helytállóknak és megalapozottnak kell lenniük, az eredményeket pedig tömör és könnyen hozzáférhető formában kell közölniük. Mindig a kutatás megrendelője határozza meg, hogy az eredményeket hogyan, mikor és milyen formában kéri. A kutatószolgálat az év minden napján, a nap 24 órájában fogadja a faxon és e-mailben feladott kutatási megrendeléseket. A telefon a nyitva tartási időben hívható, és minden kérdéssel kutatók foglalkoznak. Megrendelések természetesen postán vagy a kutatók személyes felkeresése által is adhatók. Az utóbbi időben az a tendencia figyelhető meg, hogy a kérdések egyre átfogóbbak és összetettebbek. A kérések egyre nagyobb arányban igényelnek elemzést, összehasonlító tanulmányt és költségvetési számításokat.

H. Kiadványok

Könyvtár

- Tvåkamarsriksdagen 1867–1970 (a kétkamarás Riksdag képviselőinek életrajza)
- Enkamarsriksdagen 1971–1993/94 (az egykamarás Riksdag képviselőinek életrajza)

- Fakta om folkvalda 1982-től (a mindenkori képviselők életrajza)
- Ståndsprotokollen (a négy rend üléseinek naplója)
- Riksdagens register (a Riksdag dokumentumainak mutatója)
- Alexanderson, Bengt; Riksdagsbiblioteket 1851–1996 (a könyvtár története)
- Grönberg, L.: The Library of the Swedish Parliament 1851–1980 (a könyvtár története)

Kutatószolgálat

- InfoPM-ek egyes témákról

EU Információs Központ

- tájékoztató füzetek *Svédország az EU-ban* címmel, 20 füzetből álló sorozat az EU alapvető tényeiről
- brosúrák és más kiadványok, például *A parlament és az EU-ügyek* címmel
- elektronikus információ (a parlament honlapján) az alábbi címeken
www.riksdagen.se
www.riksdagen/bibl/index.htm (könyvtár)
www.riksdagen/eu/index.htm (EU Információs Központ)

I. Parlamenti archívum

A svéd Riksdag archívumát 1851-ben hozták létre, és ma a Riksdag könyvtárának egyik részlege. Az archívum őrzi, teszi hozzáférhetővé és állítja ki a Riksdag és valamennyi adminisztratív testületének archívumi anyagát. Az archívum feladatai közé tartozik a mindenkori és az egykori képviselők életrajzáinak nyilvántartása is. Külön program keretében írják le és adják ki a négyrendi Riksdag történeti naplóanyagát.

A gyűjteményben megtalálhatók a négyrendi Riksdag (1435–1866), a kétkamarás rendszer (1867–1970) és a mai egykamarás rendszer idejéből származó dokumentumok. Az 1971-et megelőző időszak dokumentumai néhány kivételtől eltekintve a Nemzeti Levéltárban vannak. Az archívum állománya a Riksdaghoz kapcsolódó, de attól független szervezetek dokumentumait, valamint egykori képviselők és tisztviselők által adományozott archívumi magángyűjtemények anyagát is felöleli. A dokumentumok mutatói és jegyzékei a könyvtárban találhatóak, mind nyomtatott formában, mind adatbázisokban. A Nemzeti Levéltárban őrzött dokumentumokról külön CD-n és a Nemzeti Levéltár honlapján lehet tájékozódni.

A képarchívum mintegy 8000 képviselő arcképét tartalmazza, a kétkamarás rendszer idejétől napjainkig. Egy másik gazdag gyűjtemény a Riksdag mindennapi életét szemléltető fényképtár. Külön gyűjtemény őrzi a parlament épületének díszítésére benyújtott művészeti pályázatokat. Érdekes gyűjtemény az a fényképtár, amely a nők politikai jogokért folytatott küzdelmét szemlélteti a 19. és a 20. század fordulóján, Svédországban és a világon.

Az elmúlt évek során az archívum folyamatosan vásárolt régi és új politikai karikatúrákat és képregényeket is.

Az építészeti tervrajzok gyűjteményében megtalálhatók a Riksdag épületeinek eredeti tervrajzai a 19. század végétől. A Riksdag épületeihez kapcsolódó számos pályamű is az állomány része. A teljes gyűjteményben való keresést mutatók és adatbázisok segítik.

Az archívum hangfelvételeket is őriz a parlamenti ülésekről (1966-tól), valamint a bizottsági meghallgatásokról (1988-tól). A plenáris ülésekről 1991 óta videofelvételek is készülnek.

Az archívum évente kiállításokat rendez a gyűjtemények anyagából. A kiállításokat a Riksdagot bemutató idegenvezetés során a nagyközönségnek is megmutatják.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

A Riksdag hivatalvezetése által elfogadott tájékoztatási irányelvek értelmében a tájékoztatásnak pártatlannak kell lennie, és kiegészítésként kell szolgálnia a pártok politikai információjához. Alapvető cél, hogy a nyilvánosság hozzáférjen a parlamenti és a hivatalos dokumentumokhoz, és hogy a tájékoztatás növelje az emberek érdeklődését és ismereteit a Riksdag tevékenységével kapcsolatosan.

A Tájékoztatási Osztály, amelynek 40 munkatársa van, külső és belső tájékoztatást is nyújt, és közvetlenül a Riksdag főtitkára alá tartozik.

Szolgáltatások a média számára

A Riksdag minden újságíró számára nyitva áll, és a házban a média mintegy 50 képviselőjének van irodája. A Riksdag épületében „sajtótársalgó” és sajtópáholy is található. Sok újságíró, főleg a megyei és a helyi lapok tudósítói tartanak igényt bizonyos szolgáltatásokra, kérnek háttéradatokat és statisztikákat vagy tájékoztatást az aktuális vitákról és a Riksdag képviselőiről. Évente több mint 6000 telefonos kérdés érkezik a média részéről. A tájékoztató szolgálat munkájának része az évi mintegy 200 hírlevél elkészítése, a heti beszámoló a parlament napirendjéről, valamint a fax és az e-mail tájékoztatás is. A médiának külön telefonos szolgáltatást tartanak fenn – az újságírók egy telefonszám felhívásával belehallgathatnak az ülésteremben folyó vitába. A televíziós csatornák gyakran használják fel a plenáris ülések filmfelvételeit. Ez az anyag is ingyenesen áll rendelkezésükre.

Telefonos tájékoztatás

Szakképzett tájékoztató könyvtárosok évente több mint 25 000 telefonon feltett kérdésre válaszolnak, amelyek a nagyközönség, egyes szervezetek, hatóságok, szakszervezetek, érdekcsoportok és a média részéről érkeznek. Egyre több kérdést tesznek fel faxon és e-mailben is. A kérdések többnyire a Riksdagra és szerepére, a parlamenti munkára, a napirenden lévő ügyekre, a határozatokra, a plenáris ülések szavazati eredményeire és hasonlókra vonatkoznak. A nagyközönség két tájékoz-

atató telefonszámot is ingyenesen hívhat. Az egyik számon személyesen tehetik fel kérdéseiket egy munkatársnak, a másikon üzenetrögzítő fogadja a kérdést, és a választ faxon küldik meg.

A szolgáltatásokat, valamint az aktuális parlamenti viták és bizottsági meghallgatások híreit rendszeresen reklámozzák a médiában.

Az Információs Központ

A nagyközönség bármikor bemehet az ülésterem karzatára, és hallgathatja a plenáris ülések vitáit. A látogatók a Riksdag épületétől csak egy saroknyira kialakított Információs Központban, nagyképernyős televízió is követhetik az üléseken történeteket. Az emberek itt tájékoztatást is kérhetnek, olvashatják és megvásárolhatják a parlamenti dokumentumokat és más hivatalos kiadványokat, valamint a nyomtatott és az elektronikus tájékoztató anyagokat. A központban rendelkezésre álló multimédiás állomásokon a látogatók CD-n is olvashatnak referenzanyagokat. Az interneten felkereshetik a Riksdag honlapját, és kötetlen találkozókön beszélgethetnek a politikusokkal. Rendszeresen a különféle témákról rendezett szemináriumok, előadások és kiállítások.

Látogatások és oktatási tevékenység

A Riksdag rendezvényei évente mintegy 100 000 látogatót vonzanak. A rendezvények a parlamenti idegenvezetéstől a tanulmányi látogatásokon és oktatási programokon át a tanároknak szervezett tanfolyamokig és szemináriumokig terjednek. Télen hétfőként van svéd és angol nyelvű idegenvezetés. Nyáron hétköznap indulnak a csoportok, júliusban és augusztusban svéd, angol és német nyelvű, augusztusban pedig francia idegenvezetéssel is. Hetente többször is egész iskolai osztályokat fogadnak tanulmányi látogatáson (előre egyeztetett időpontban). A 16 évesnél idősebb diákok részt vehetnek azon az órán, amelyet egy bizottsági tárgyalótermet idéző teremben tartanak. Olykor videofilmet láthatnak a Riksdag munkájáról, és gyakran találkozhatnak és beszélgethetnek egy-egy képviselővel. Hasonló programokat kisebbeknek, felnőtt diákoknak és más csoportoknak is szerveznek. A programok mindig a csoport sajátos igényeihez alkalmazkodnak. Minden csoport belátogathat a nyilvánosság számára fenntartott karzatra.

Évente körülbelül 80 gyakornok dolgozik együtt néhány hétig egy-egy képviselővel, hogy megismerkedjen a Riksdag munkájával. A parlament minden második évben nyílt napot rendez, amikor látogatók ezrei néznek körül a Riksdagban, találkoznak a képviselőkkel, vesznek részt beszélgetéseken és látogatnak el az ülésekre.

Egy alkalommal megrendezték az „Ifjúsági parlamentet” az ország minden részéből érkező fiataloknak. Az eseményt rendszeressé kívánják tenni. Évente egyszer a svéd diákok versenyen vehetnek részt, és néhány osztály ellátogathat a svéd fővárosba és a Riksdagba.

Kiadványok és kiállítások

A középiskolák felsőbb osztályos tanulói számára többféle tananyag, brosrák, tény-ismertető, videofilmek és CD-k készülnek. Kisebb gyermekeknek képregény formájában magyarázzák meg a Riksdag szerepét és működését. A különféle szinteken tanító tanárok számára is kiadnak oktatási segédleteket a demokratikus társadalmi rendszer bemutatásához és tanításához.

A nagyközönség is sokféle tájékoztató anyagból válogathat. Az éves jelentés például részletesen beszámol a parlamentben megvitatott témákról és a döntésekről. Éves jelentés készül a hivatal tevékenységéről is, a Riksdag képviselőinek életrajza pedig könyv formájában jelenik meg.

A Riksdagról, szerepéről és történetéről rendezett kiállítások is hozzájárulnak a nyilvánosság vagy egyes csoportok, például könyvtárosok, diákok és tanárok tájékoztatásához.

Elektronikus tájékoztatás

A Riksdag honlapját naponta mintegy háromezren keresik fel. A nagyközönség és a szakemberek itt juthatnak hatékony és naprakész információhoz a parlament döntéseiről. A honlapot naponta frissítik, hogy a parlamenti tevékenységnek mindig a legújabb hírei és dokumentumai szerepeljenek rajta, például bizottsági jelentések, naplók, a kormány törvényjavaslatai és a képviselők egyéni indítványai. A honlapon a tanárok és diákok igényei szerint kialakított, pedagógiai formában olvasható a Riksdag története, szervezetének leírása és a törvényhozás menete. Az interneten megtalálható a képviselők bemutatása és e-mail címe, ami megkönnyíti a kapcsolatfelvételt. A honlapról elérhetők a Riksdag adatbázisai a legutóbbi tíz év parlamenti dokumentumaival. A honlapon kérdések és megrendelések is feladhatók. A tájékoztatás egy része angolul is olvasható. A pártoknak és egyes képviselőknek saját honlapjuk van, amelyek linkekkel kapcsolódnak a Riksdag honlapjához.

Törökország

Egykamarás parlament: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Képviselők száma: 550

T.B.M.M. Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü
(A Török Nagy Nemzetgyűlés Könyvtára és Dokumentációs Központja)
06543 Ankara

Tel: +90-312-420-6835
Fax: +90-312-420-7548
E-mail: library@tbmm.gov.tr
Internet: <http://www.tbmm.gov.tr>
Nyitva tartás: *Ülésnapokon:* 9:00-tól az ülés végéig (keddtől csütörtökig)
Parlamenti szünetben: hétfőtől péntekig 9:00–18:00
szombaton és vasárnap 10:00–16:00

A. Történet

Az első alkotmányos monarchia kikiáltását követően az első török parlament 1877-ben ült össze. Az eredeti parlamenti épület sajnálatos módon olyan súlyosan megsérült egy tűzvészben, hogy máig sem tudni, volt-e könyvtára, vagy sem.

Az 1908-ban létrejött, második alkotmányos monarchia esetében azonban biztosan tudható, hogy rendelkezett könyvtárral, mivel sok, ebben az időszakban lepecsételt dokumentum került a jelenlegi parlamenti könyvtár állományába, és a Képviselőház 1916. évi Hárszabálya is kimondja, hogy a könyvtár a hivatali szervezet egyik szolgáltató egysége.

Törökország Nagy Nemzetgyűlése 1920. április 23-án alakult meg, a könyvtár pedig öt hónappal később, 1920. szeptember 28-án nyílt meg hivatalosan.

B. Felügyeleti szervek

A Dokumentációs Központ a Főtitkárság egyik szervezeti egysége, és igazgatójának a főtitkár a közvetlen felettese. 1920 és 1980 között képviselőkből álló Könyvtári Bizottság működött, amelynek a könyvtár igazgatója volt a titkára. 1970-ben könyvtári törvényt fogadtak el, amely kibővítette a könyvtár tájékoztató szolgál-

tatásait. 1983-ban, a Dokumentációs Központot is magába foglaló főtítkárság szervezeti felépítéséről hozott törvény értelmében hatályon kívül helyezték a könyvtári törvényt, a Könyvtári Bizottságot pedig feloszlatták. A Könyvtári Bizottság feladatait attól fogva egy háromtagú igazgatóság vette át, amelyet a parlament elnöke, a főtítkár, vagy az illetékes főtítkárhelyettes, illetve osztályvezető és a központ igazgatója alkot.

Időközben új nemzetgyűlési házszabályt fogadtak el. Ismét Könyvtári Bizottságot állítottak fel a török parlament elnöke által kiválasztott egyik alelnök vezetésével. A bizottság tagjai között van a házelnök által kiválasztott másik alelnök, egy a Számvizsgáló Bizottság által, a bizottság tagjai közül kiválasztott képviselő, a főtítkár és a Dokumentációs Központ igazgatója.

C. Feladatkör

A könyvtár és a Dokumentációs Központ elsősorban a képviselőket és a parlament munkatársait szolgálja.

A Dokumentációs Központot bizonyos korlátok között használhatják kormánytisztviselők, tudósok és a nagyközönség is, ha a keresett információ más könyvtárban nem található meg. Nekik előzetes, írásos engedéllyel kell rendelkezniük a házelnök titkárságától, amelyet a Dokumentációs Központ igazgatójának ajánlására adnak ki.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Dokumentációs Központ négy osztályra tagozódik: könyvtár és olvasószolgálat, kutatószolgálat, dokumentáció, mikrofilmtár. 2000 augusztusában 80 munkatársa volt, közülük 1 igazgató; 2 igazgatóhelyettes; 4 osztályvezető; 20 szakértő; 2 szakértői asszisztens; 1 kutató (szerződéses); 1 tanácsadó; 1 fordító; 27 adminisztrátor; 6 adatrögzítő; 1 titkárnő, gépíró; valamint 14 időszakos alkalmazott. Ebből egyetemi végzettségű 47, egyetemet végez 7, középfokú végzettségű 26. A diplomás könyvtárosok száma 21.

E. Könyvtári szolgáltatások

Gyűjtemény

A könyvtár állományában 245 000 kötet könyv és 50 000 folyóirat van; a kurrens előfizetések száma 1000. A könyvtár válogatva kap köteles példányt a török kiadványokból, és az országban a legteljesebb jogi, történelmi és politikai témájú gyűjteménnyel rendelkezik. Az állomány zárt raktárakban van elhelyezve. Különgyűjteményként kezelik a parlamenti dokumentumokat, a hivatalos kiadványokat, a nemzetközi szervezetek anyagait stb.

Olvasószolgálatok

A hagyományos olvasószolgálatot könyvtárosok látják el. A részletesebb kutatást igénylő képviselőket a kutatószolgálathoz irányítják. A szolgáltatások a következők:

- kölcsönzés;
- fénymásolás (képviseleknek ingyenes);
- mikrofilm és microfiche-leolvasó, nyomtató és másoló;
- SDI-szolgáltatás.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Belső szolgáltatások

A Dokumentációs Központnak saját számítógépes rendszere van: a PARENSIS (parlamenti információs rendszer) fokozatosan bővül. Jelenleg kilenc belső adatbázis érhető el:

- KUTBAN (könyvtári katalógus);
- DOKBAN (napilap- és folyóirat-adatbázis);
- KABBAN (a kabinet adatbázisa);
- MILBAN (a képviselők adatbázisa);
- BIOBAN (életrajzi adatbázis);
- TUTBAN (parlamenti viták adatbázisa);
- LIDBAN (vezetők adatbázisa);
- PARBAN (pártok adatbázisa).

Külső szolgáltatások

A Dokumentációs Központ az interneten keresztül külső adatbázisokat is elér.

A DOKBAN és a KUTBAN kivételével a török parlament valamennyi dokumentuma hozzáférhető a világhálón. Jelenleg folyik a mind a kilenc adatbázis internetes elérhetőségét biztosító, középtávú program végrehajtása. A KUTBAN adatbázis hamarosan elérhető lesz az interneten.

G. Parlamenti kutatószolgálat

A szolgálat elsődleges feladata a képviselők számára végzett kutatás, és ebben szorosan együttműködik az olvasószolgálattal.

A kutatószolgálat három fő szakrészlegre tagozódik:

- gazdasági ügyek;
- nemzetközi ügyek;
- belügyek.

A Dokumentációs Osztály fő feladata a napilapok, a parlamenti naplók és a folyóiratok feldolgozása, mutatók és kivonatok készítése a felhasználóknak.

H. Kiadványok

A könyvtár kiadványai:

- periodikus kiadványok összesített listája;
- témabibliográfiák;
- jogi forrásművek.

A kutatószolgálat kiadványai:

- *Bilgi* (információ) – a Dokumentációs Központ negyedéves folyóirata;
- könyvek egyes témákról;
- sokszorosított kutatási jelentések.

I. Parlamenti archívum

A parlamenti archívum a főtitkárság felügyelete alá tartozik.

Kétféle archívumi anyagot gyűjtenek:

- képviselők személyi anyaga;
- a parlamenti munka során keletkezett dokumentumok.

J. —

NEMZETKÖZI PARLAMENTI TESTÜLETEK



Európa Tanács

Képviselők száma: 301 (és 301 helyettes)

INFODOC (Dokumentációs Információs Részleg)

Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg CEDEX

Tel: +33-3-8841-3240

Fax: +33-3-8841-3223

E-mail: point_i@coe.int

Internet: www.coe.int

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9:00–12:00 és 14:00–17:30

A nyilvánosságnak bejelentkezés szükséges és pénteken zárva.

Ülésnapokon: hétfőtől csütörtökig 9:00–19:00

pénteken 9:00–17:30

A nyitva tartási idő a Vedovato Könyvtáron kívül minden szolgáltatásra vonatkozik; ez a könyvtár csak 9:00 és 12:00 között tart nyitva (kivéve ülésnapokon).

A. Történet

Az Európa Tanács (Council of Europe) politikai szervezet, amelyet 1949. május 5-én 10 európai ország alakított meg azzal a céllal, hogy elősegítsék a tagállamok fokozottabb integrációját. Ma 43 európai ország a tagja.

A szervezet elsődleges célja a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság támogatása a tagállamokban, és közös válaszok kidolgozása a politikai, társadalmi, kulturális és jogi kihívásokra. 1989 óta tagjai közé fogadta a legtöbb kelet- és közép-európai országot, és támogatta őket a politikai, jogi és közigazgatási reformok végrehajtásában és megszilárdításában.

Az Európa Tanács állandó székhelye a franciaországi Strasbourg. Alapszabálya értelmében két fő szerve van: a Miniszterek Bizottsága, amely a 43 tagállam külügyminisztereiből áll, és a Parlamenti Közgyűlés, amelyben a 43 tagállam nemzeti parlamentjeinek küldöttei foglalnak helyet. Az Európai Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa a tagállamok helyi és regionális önkormányzatait képviseli.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága hivatott elbírálni azokat az Emberi Jogok Európai Egyezményének megsértésére vonatkozó panaszokat, amelyeket magán-emberek, testületek vagy más tagállamok nyújtanak be valamely állam ellen.

Az Európa Tanács Könyvtára 1950-ben jött létre. Az egy-egy részleg szakkönyvtárától való megkülönböztetés érdekében Központi Könyvtárnak nevezett intézmény könyvtári és dokumentációs feladatokat is ellát. 1977-ben új helyre, a Palais de l'Europe épületébe költözött. Néhány átmeneti év elteltével az ET Kommunikációs és Kutatási Igazgatóságának része lett. A Dokumentációs Információs Részleget azzal a céllal állították fel, hogy megvalósítson egy modern tájékoztató szolgálatot, azaz a kellő időben szolgáltatssa a kellő információt.

B. Felügyeleti szervek

Az INFODOC az Európa Tanács Titkárságának, azon belül pedig a Kommunikációs és Kutatási Igazgatóságnak a része. Költségvetését a Titkárság általános költségvetéséből finanszírozzák.

C. Feladatkör

Az INFODOC feladata a következő:

- a lehető legjobb hozzáférést biztosítani az Európa Tanács intézményi felhasználóinak a hivatalos munkájukhoz szükséges külső és belső dokumentációs információhoz;
- a nyilvánosság minél alaposabb tájékoztatása az Európa Tanács céljairól és tevékenységéről azáltal, hogy hozzáférést biztosít az ET által nyújtott információhoz.

A könyvtár elsősorban a titkárság tagjait, az állandó képviselőket és a Parlamenti Közgyűlés tagjait szolgálja. Az Európa Tanács által készített tájékoztató dokumentumokat a szakértők és a nagyközönség is olvashatják.

A legfontosabb témaköröket az intézményi felhasználókkal egyeztetve, azok igényei szerint alakítják ki, és a prioritások az Európa Tanács tevékenységének hangsúlyaival együtt változnak. Fontos megjegyezni, hogy az ET által kiadott és a róla szóló kiadványok kivételével a könyvtár nem törekszik arra, hogy az ET érdeklődési területeinek teljes körű dokumentációját összegyűjtse. Az alábbiakban azon témakörök listáját közöljük, amelyekből az elkövetkező években várhatóan a legtöbb kérdés érkezik:

- Európa-politika (összehasonlító politika, politikai magatartás, nemzetközi kapcsolatok, politikai filozófia, egyenlőség és demokrácia, a tagállamok politikai rendszere, helyi önkormányzatok, politikusok életrajza, pluralista demokrácia stb.);

- jog (európai jogi együttműködés, a tagállamok jogrendje, bűnmegelőzés és büntetőjog, a korrupció megfékezése);
- média/kommunikáció;
- szociális és gazdasági kérdések (csak munkaügy, foglalkoztatás, nők, öregek és fiatalok, gazdasági és szociális mutatók és statisztikák);
- egészségügy/bioetika;
- kulturális örökség;
- a tagállamok nyelvei (csak szótárak).

Az oktatás, a környezetvédelem, az emberi jogok és az ifjúság esetében külön szakközpontok alakultak, és a Központi Könyvtár csak általános referenzskézi-könyvekkel rendelkezik.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A jelenlegi szervezeti felépítés a következő:

- INFODOC szolgáltatások az Európa Tanácsról (pl. információs pontok, archívumok, adatbázis-keresés és dokumentum-osztályozás);
- általános könyvtári szolgáltatások;
- szakközpontok (pl. az Európai Oktatási Dokumentációs Központ, a Vedovato Könyvtár vagy a Naturopa Központ).

A fentiekén kívül más, az INFODOC-tól független, szakosodott információs szolgáltatások is igénybe vehetők, például az Emberi Jogi Információs Központ és Könyvtár, az Európai Ifjúsági Központ stb. segítségével.

Az INFODOC átszervezés alatt áll. A tervek szerint az Európa Tanács könyvtári és dokumentációs–információs tevékenységét a különböző igazgatóságok/szolgálatok egymással együttműködő részlegeinek vagy központjainak hálózata látja majd el, közös technikai háttér-infrastruktúrára támaszkodva.

A személyi állomány 27 fős.

E. Könyvtári/INFODOC szolgáltatások

Általános információs szolgálat (1 pont)

Válaszol az általános jellegű kérdésekre és elosztó központként működik az ET igazgatóságai között, amennyiben a speciálisabb kérdéseket átadja az illetékes igazgatóságnak. A kérdéseket postán, faxon, telefonon, írásban vagy szóban, számos nyelven fel lehet tenni, a válaszokat pedig elsősorban franciául vagy angolul adják meg, de esetenként oroszul, lengyelül, görögül, bolgár stb. nyelven is.

A nagyközönség alapvetően a két hivatalos nyelven férhet hozzá az Európa Tanács tájékoztató füzetéhez, a füzetek egy része azonban oroszul, németül, olaszul, spanyolul, lengyelül és más tagállamok nyelvén is hozzáférhető.

Az Európa Tanács dokumentumgyűjteménye

Az ET gyűjteménye általános érdeklődésre számot tartó dokumentumokat, egyezményeket és a szervezet által elfogadott más okmányokat tartalmaz.

A CERES II adatbázis

Az INFODOC 1989 óta építi a CERES (Európa Tanácsi Visszakereső Rendszer) adatbázist, amelyben ma körülbelül 190 000 rekord van. 2000 eleje óta Unicorn szoftverrel működik.

Az Európa Tanács archívuma

Az Európa Tanács dokumentumainak teljes gyűjteménye 1949 óta.

Általános könyvtári szolgáltatások

A Központi Könyvtár számos külső információs forráshoz nyújt helyben igénybe vehető hozzáférést az intézményi felhasználóknak. A nagyközönség csak előzetes bejelentés után használhatja a szolgáltatást.

Olvasószolgálati pult

Segít a látogatóknak a könyvtár gyűjteményének és szolgáltatásainak hatékony használatában.

Gyűjtemények

- általános kézikönyvtár (lexikonok, szótárak stb.)
- a tagállamok hivatalos közlönyei
- jogi anyag
- nemzetközi szervezetek dokumentumai és kiadványai (pl. ENSZ, EU és OECD)
- napilapok
- folyóiratok

Kölcsönzés

Csak az Európa Tanács munkatársainak.

Könyvtárközi kölcsönzés

A francia hálózat és a British Library dokumentumszolgáltatásának igénybevételel sürgős és nehezen beszerezhető műveket ad kölcsön.

Témafigyelő szolgáltatás

Csak belső munkatársaknak.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A CERES adatbázis

A CERES (Európa Tanácsi Visszakereső Rendszer) bibliográfiai adatbázist 1989-ben kezdték építeni mint a könyvtár számítógépes katalógusát. Mára mintegy 190 000 rekordot vittek be az Európa Tanács egyezményeinek, kiadványainak, dokumentumainak, folyóiratcikkeinek stb. részletes leírásával. Az osztályozás alapja jelenleg az OECD Makrotezaurusán alapuló Ceres tezaurusz.

Az adatbázis a világhálón is elérhető a <http://lms.pride-coe.net/uhtbin/webcat> címen.

PRIDE

Az Európa Tanács jelenleg nagyszabású, és az egész ET-re kiterjedő program megvalósításán dolgozik a dokumentumok elektronikus előállítására és terjesztésére érdekében; a program elnevezése PRIDE (az Elektronikus Információ- és Dokumentumkészítés és Visszakeresés angol rövidítése). A programnak három fő szolgáltatási területe van:

- kérésre azonnali dokumentumnyomtatás internet szolgáltatásként az intézményi szerzőknek;
- az egész Európa Tanácsot átfogó digitális könyvtár, amely tartalmazza a PRIDE rendszeren belül készített és nyomtatott valamennyi dokumentum teljes szövegét és bibliográfiai leírását;
- fejlett terjesztési szolgáltatás.

Külső adatbázisok

Intézményi felhasználók számára szakképzett keresés olyan külső adatbázisokban, mint az *FT Profile*, a *L'Europénne de donnés*, a *Dialog*, a *Blaise*, a *CELEX*, az *Epoque*, a *SCAD*, a *QUID 98*, az *OLIS* és az *UN ODS*.

Különgyűjtemények

- Vedovato Könyvtár: a Giuseppe Vedovato olasz tudós és képviselő adományából származó, mintegy 29 000 könyv és folyóirat értékes kiegészítő információforrás az Európa-politikáról és diplomáciáról; a könyvtár nyilvános.
- Európai Oktatási Dokumentációs Központ: az 1964-ben felállított központ gyűjteményében 25 000 kötet könyv és 300 féle folyóirat található oktatással kapcsolatos, köztük kulturális, pszichológiai és szociológiai témákról, és teljes körűen gyűjti az Európa Tanács Oktatási, Kulturális és Sport Igazgatóságának kiadványait.
- Naturopa Könyvtár: az 1967 óta működő könyvtárban mintegy 5000 könyv és 250 féle folyóirat található környezetvédelmi témákban, elsősorban az állat- és növényvilág és a tájvédelem területén, valamint gyűjti a környezetvédelmi tárgyú többoldalú nemzetközi egyezményeket is.

G. Kutatószolgálat

A bibliográfiai és dokumentumkeresés kivételével az INFODOC számos nemzetközi testület tevékenységében vesz részt.

EUROLIB

1988-ban létrehozott könyvtári együttműködési csoport, amely az európai intézmények megfelelő együttműködésének elősegítését célozza. Internetcím: http://europa.eu.int/comm/libraries/eurolib/eurolib_en.htm.

EINIRAS

Az EINIRAS betűszó a Nemzetközi Kapcsolatok és Területi Tanulmányok Európai Információs Hálózatának angol rövidítését takarja. Az EINIRAS az Európa Tanács technikai és pénzügyi támogatásával programot hajt végre egy nemzetközi kapcsolatokkal és területi tanulmányokkal foglalkozó páneurópai adatbázis (EDN: EINIRAS adatbázis-hálózat) kialakítására.

<http://libnet.pride-coe.net/edn>; <http://www.isn.ethz.ch/einiras>

ECPRD

Parlamenti Kutatások és Dokumentáció Európai Központja
www.ecprd.org

H. Kiadványok

Az Európa Tanács szervezetén belül külön egység foglalkozik az ET kereskedelmi kiadványainak terjesztésével. Az éves katalógus és az online megrendelőlap az alábbi címen érhető el: <http://book.coe.fr>

I. Parlamenti archívum

Az archívum őrzi az Európa Tanács dokumentumainak teljes gyűjteményét. Az állományt az Európa Tanács testületei által kidolgozott archiválási és osztályozási szabályok szerint dolgozzák fel.

Az Európa Tanács történeti dokumentumai mintegy 3000 folyóméternyi tesznek ki, és a teljes nyilvánosság rendelkezésére állnak.

Az archívumban őrzött parlamenti közgyűlési dokumentumok típusai:

(a) a parlamenti ülések dokumentumai:

- jegyzőkönyvek;
- naplók;
- irományok (munkadokumentumok);

- ideiglenes dokumentumok (hírlevelek, résztvevők listája, napirendek stb.);

(b) elfogadott okmányok:

- ajánlások;
- határozatok;
- vélemények;

(c) bizottsági dokumentumok

(d) egyéb:

- konferenciák, kerekasztal-megbeszélések zárodokumentumai;
- évkönyvek;
- életrajzok.

A dokumentumok nyelve általában angol vagy francia, ritkábban olasz, német vagy orosz.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Az Európa Tanács információs irodái

Az Európa Tanács információs irodáit 1991-ben hozták létre a Miniszteri Bizottság 452. ülésén, 1991 februárjában hozott határozata nyomán. Az irodák a titkárság által alapított információs részlegek felállítására és működtetésére vonatkozó általános irányelvek alapján létesültek.

Az Európa Tanács információs irodáinak státusát szabályozó, a Miniszteri Bizottság által 1999. július 28-án hozott (99)9 sz. Határozat megerősítette az akkor még információs és dokumentációs központoknak nevezett irodák szerepét az Európa Tanács ismertségének fokozásában.

1991 óta 20 információs irodát állítottak fel, így a hálózat már kiterjed az új kelet- és közép-európai tagállamok többségére.

A Parlamenti Közgyűlés honlapján – <http://stars.coe.fr> – a következő információk olvashatók:

- legfrissebb hírek (sajtóközlemények, ülések napirendje, ügyek);
- a Parlamenti Közgyűlés munkája (plenáris és bizottsági ülések), a közgyűlés szerkezete;
- válogatott parlamenti dokumentumok (közgyűlési jelentések, elfogadott okmányok, keresőprogram);
- *The Europeans* online folyóirat.

További hasznos honlapok, ahol információ található az Európa Tanácsról:

- az Európa Tanács ismertetése, tevékenysége és portál más Európa Tanácsi honlapokhoz: www.coe.int
- Miniszterek Bizottsága: www.coe.fr/com
- Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa: www.coe.fr/cplre

- Emberi Jogok Európai Bírósága: www.echr.coe.int
- Emberi jogok esetjoga – teljes szövegű adatbázis: HUDOC www.dhcour.coe.fr/hudoc
- Európai Egyezmények: www.conventions.coe.int/treaty
- alkotmányjogi adatbázis: www.venice.coe.int
- dokumentációs információ: <http://info.coe.fr>

Európai Parlament

Brüsszel/Luxemburg

Képviselők száma: 626

Parliamentary Documentation Centre
Directorate of Parliamentary Documentation
and International Cooperation
Directorate-General for Research
European Parliament
Rue Wiertz
Spinelli Building
B-1047 Brussels

Tel: +32-2-284-8100
Fax: +32-2-230-6581
E-mail: sbacklund@europarl.eu.int
Internet: www.europarl.eu.int
Nyitva tartás: hétfőtől csütörtökig 8:30–18:00
pénteken 8:30–13:00

Parliamentary Documentation Centre
Directorate of Parliamentary Documentation
and International Cooperation
Directorate-General for Research
European Parliament
Plateau de Kirchberg
Schuman Building
L-2929 Luxembourg

Tel: +352-4300(1)
Fax: +352-437-260
E-mail: sbacklund@europarl.eu.int
Internet: www.europarl.eu.int
Nyitva tartás: hétfőtől csütörtökig 8:30–17:30
pénteken 8:30–13:00

A. Történet

Az Európai Parlament (European Parliament) könyvtára 1953-ban jött létre, az Európai Parlamenti Közgyűlés elődjének, a Szén- és Acélközösség Közös Gyűlésének keretei között. Az Európai Parlamenti Közgyűlés 1958-ban alakult meg, és 1962 márciusától viseli az Európai Parlament nevet. A könyvtár többszöri költözködés után, 1973-ban a luxemburgi Schuman-épület földszintjén kapott helyet. 1976-ban fiókkönyvtárat nyitott az Európai Parlament brüsszeli székhelyén is.

A parlamenti könyvtárakkal szemben a jövőben támasztott igények és a technológiai fejlődés következtében történt változások alapos elemzését követően nagyszabású korszerűsítési program kezdődött. A programot, amely teljes körű, nyomtatott és digitális parlamenti dokumentációs központ kialakítását célozta, összehangolták az Európai Parlament alkotmányos szerepének változásaival és az új brüsszeli parlamenti épületnek az 1990-es évek elején megkezdett tervezési munkáival is. Az épület helyet ad a parlamenti bizottságok, delegációk és speciális szakcsoportok üléseinek.

A Parlamenti Dokumentációs Központot is magába foglaló új székházat 1998 januárjában nyitották meg, és az Európai Parlament dokumentációs kutatási tevékenységének központja lett.

A központ állandó fiókot működtet Luxemburgban, az Európai Parlament Titkárságának székhelyén. A parlament formális részüléseinek idején a központ 1999 januárjában megnyitott mini fiókja is működik a franciaországi Strasbourgban.

B. Felügyeleti szervek

A Parlamenti Dokumentációs Központ a Kutatási Főigazgatóság (DG IV) része, és ennek Parlamenti Dokumentációs és Nemzetközi Együttműködési Igazgatósága alá tartozik.

A Parlamenti Dokumentációs Központ és a kutatási részlegek között szoros kapcsolat van. A kutatási részlegek, amelyek többsége Luxemburgban működik, elsősorban rövid és középtávú kutatásokat végeznek a Tudományos és Műszaki Lehetőségeket Felmérő Részleg (STOA) éves kutatási programjának és éves munkaprogramjának keretei között, amelyeket az Európai Parlament vezetősége hagy jóvá. A központ a jövőben kibővített dokumentációs információs forrásokkal tervezi ellátni a kutatási részlegeket. Ugyanakkor, szükség esetén a központ munkatársai is felhívhatják a kutatási részlegek témazakértőit, hogy tájékoztatással és elemzéssel segítsék a képviselők kérdéseinek megválaszolását. A kutatási részlegek néhány munkatársa Brüsszelben dolgozik, a központ épületének legfelső emeletén.

A „Felhasználói Fórum” segítségével a központ rendszeresen tájékozódik a felhasználóknak a kiadványok és szolgáltatások hasznosságáról alkotott véleményéről. A központ tevékenységét érintő, stratégiai fontosságú kérdésekről a vezetőséggel is egyeztetnek. A technikai és logisztikai kérdéseket a Quaestorok Kollégiuma vitatja meg; ennek a testületnek a feladata az európai parlamenti képviselők technikai és logisztikai igényeinek kielégítése.

Az Európai Parlament Titkársága valamennyi munkatársának a főtítkárra feleltetése. A quaestorok a házelnökből és tizennégy helyetteséből álló vezetőségnek tartoznak beszámolóval.

C. Feladatkör

A Parlamenti Dokumentációs Központ kizárólag az Európai Parlament képviselőit, titkárságának és frakcióinak munkatársait szolgálja. A központot azonban bizonyos feltételek mellett külső kutatók és diákok is használhatják. A nagyközönség részéről érkező kérdésekkel a Tájékoztatási és Közönségszolgálati Főigazgatóság foglalkozik.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Parlamenti Dokumentációs Központ (PDK) összesen 50 munkatársat foglalkoztat, akiknek két harmada Brüsszelben, egyharmada pedig Luxemburgban dolgozik. A személyi állomány 4 csoportba sorolható: *vezetők* (A-csoport), akik irányítási feladatokat látnak el; *szakszemélyzet* (B-csoport), akik könyvtárosi, dokumentátori, tájékoztatói és könyvtári informatikai feladatokat végeznek. A PDK legtöbb munkatársa ebbe a csoportba tartozik, azaz szakképzett könyvtáros és dokumentátor, aki a kutatási részlegekkel szorosan együttműködve dolgozik és segíti a szervezet törvényhozási munkáját; *adminisztratív dolgozók* (C és D-csoport), akik technikai és adminisztratív munkát végeznek.

A PDK két országban működik, mégis egyetlen egységet alkot, ugyanakkor a brüsszeli fiók inkább az aktuális kérdésekkel foglalkozik, a luxemburgi pedig a történeti jellegűekkel. A munkát nem földrajzi, hanem funkcionális alapon és a szakképzettség figyelembevételével osztják meg. A felhasználók személyesen is bemehetnek a PDK-ba, vagy egy központi címen, online érhetik el a szolgáltatásokat. A központosított munkafolyamat-ellenőrző rendszer folyamatosan követi a tevékenységet és a méri a hatékonyságot.

E. Könyvtári szolgáltatások

A PDK-nak összesen 165 000 kötetes könyvállománya van és mintegy 3600 folyóiratra, évkönyvre és más referenzanyagra fizet elő, az Európai Unió valamennyi (jelenleg 11) hivatalos nyelvén.

A PDK a LORIS kliensszerver könyvtári rendszerrel működik, amelyen katalógizálási, folyóirat-kölcsönzési és szerzeményezési modul van. Az adatbázis Z39.50-es protokollú és a MARC21-es formátumot támogatja. A PEARL online katalógus a DG IV honlapján keresztül a parlamenti intranetre kapcsolt valamennyi számítógépről elérhető. A rendszerhez az Európai Parlament mindhárom munkahelyéről, Brüsszelből, Luxemburgból és Strasbourgból is lehet csatlakozni. A dokumentumok válogatását, szerzeményezését, tárgyszavazását és osztályozását a könyvtárosok végzik (nyelvi megosztásban). A tárgyszavazás az EUROVOC tezaurusz alapján, az osztályozás és a helyrajzi szám képzése pedig egy házi rendszer szerint történik.

A PDK feladata a parlamenti törvényhozással és általában az európai politikával kapcsolatos kérdések megválaszolása. A dokumentátorok sokféle külső és belső adatbázist és más elérhető információs forrást használnak. A PDK munkatársai bibliográfiákat, folyóiratcikk-listákat és válogatásokat készítenek, másolatot szolgáltatnak a hivatalos dokumentumokról és könyveket kölcsönöznek a könyvtár saját állományából illetve könyvtárközi kölcsönzés útján.

A mikrofilmtár tartalmazza az Official Journal számait, a bizottsági dokumentumokat, az Eurostat táblázatokat stb., valamint a fontosabb európai napilapok mikrofilmes változatát.

A hagyományos könyvtári és dokumentációs szolgáltatásokon kívül (olvasóterem, olvasószolgálat stb.) a PDK egyre gyakrabban nyújt online, valamint megrendelésre készülő termékeket és szolgáltatásokat.

A részülések idején két dokumentátor dolgozik a strasbourgi PDK-ban, hogy kielégítse a képviselők sürgős dokumentációs és elemzési igényeit.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

A PDK olvasótermében tágas számítógépterem is található, ahol a felhasználók számos PC-n érhetik el a különböző parlamentek és EU-intézmények adatbázisait, bizonyos CD-eket és az internetet. Ugyanitt előfizetős adatbázisok is hozzáférhetők. A PDK-nak az ülésteremmel azonos emeleten is vannak termei, ahol a szolgáltatások igénybe vehetők. A folyóirat-olvasó teremben a tagállamok napilapjai állnak rendelkezésre.

A PDK az egyik legfőbb gazdája annak a honlapnak, amely az Európai Parlament belső hálózatán érhető el, és online hozzáférést biztosít a PDK minden szolgáltatásához és termékéhez.

G. Kutatószolgálat

Az Európai Parlament vezető testületei, a vezetőség vagy az Elnöki Konferencia minden évben kutatási programot készít, amelyet a Kutatási Főigazgatóság (DG IV) 30 A-kategóriás kutatója valósít meg. A program szorosan kapcsolódik az Európai Parlament törvényhozó munkájához. A DG IV számos rövidebb elemzést és háttérdokumentumot is összeállít. A Tudományos és Műszaki Lehetőségeket Felmérő Részleg (STOA) évente kb. 25 tanulmányt állít elő.

A kutatószolgálat a parlamenti jelentéstevők munkájának támogatásában szorosan együttműködik a Bizottsági Főigazgatóság illetékes munkatársaival. Előkészítő dokumentáció készül az Európai Bizottság által benyújtott minden törvényjavaslathoz és a képviselők politikai tevékenységéhez. A DG IV online kiadványa, az EU politikájának minden vonatkozásáról beszámoló *Fact Sheets* két és félévente nyomtatott formában is megjelenik.

H. Kiadványok

Rendszeresen közzéteszik az új szerzemények listáját, valamint az „Európai Parlamenti bibliográfiát”. A Kutatási Főigazgatóság katalógust ad ki az elkészült tanulmányokról, a STOA kutatási anyagairól és az infocsomagokról. A tanulmányok önálló kiadványként, több nyelven is megjelennek.

I. Parlamenti archívum

Az Európai Parlament archívuma Luxemburgban működik, és mintegy 3 kilométernyi parlamenti dokumentumot őriz. Évente körülbelül 250 000 másolatot készít nyomtatott és mikrofilm formátumú dokumentumokról. Jelenleg is folyik az a nagyszabású modernizációs program, amely az archívum teljes anyagának digitalizálását és online hozzáférhetőségét célozza. Szoros együttműködést terveznek kialakítani a PDK-val, a parlamenti dokumentumok elérésének megkönnyítésére és a szervezet jobb átláthatóságára. A szolgálat munkakapcsolatban áll az EU firenzei történelmi archívumával is.

J. Egyéb parlamenti tájékoztató szolgáltatások

Az Európai Parlament működteti az EuroParl szervert az interneten (www.europarl.eu.int), amelynek tartalmát a különböző főigazgatóságok szolgáltatják, és egyebek mellett sok parlamenti dokumentumot, sajtóközleményt és kutatási tanulmányt, valamint alapvető információt közöl az Európai Parlamentről.

A Nyugat-Európai Unió Parlamenti Közgyűlése

Képviselők száma: 115

Office of the Clerk

43, Avenue du President Wilson
F-75575 Paris CEDEX 16

Tel: +33-1-5367-2200
Fax: +33-1-5367-2201
E-mail: assembly@weu.int
Internet: www.weu.int/assembly

Bevezetés

A Nyugat-Európai Unió (NYEU – angolul: Assembly of Western European Union) Parlamenti Közgyűlése a NYEU Tanácsának parlamenti megfelelője. Székhelye Párizs, és ez az egyetlen parlamenti közgyűlés Európában, amely biztonsági és védelmi kérdésekkel foglalkozik. Az 1955. július 5-én megtartott alakuló ülése óta fontos vitafórumot biztosít, amelyen az európai politikai vezetők – például a francia elnök, a külügy- és védelmi miniszterek – rendszeres eszmecsere folytathatnak a NYEU 28 nyugat- és kelet-európai tagállamának nemzeti parlamenti képviselőivel.

Az 1980-as évek közepe óta a NYEU dinamikusán újjáéledt mint Európa biztonsági szervezete. A nukleáris és hagyományos fegyverek leszerelésének új lehetőségei és az Egyesült Államok Európa védelmében vállalt szerepének gyengülése nyomán a nyugat-európai országok magukhoz ragadták a kezdeményezést az európai biztonság és védelem területén játszott szerepük megerősítésében. A NYEU Tanácsa fokozta tevékenységét és az új szellem lelkes követőkre talált a tagállamok kormányai körében, ami kifejezésre is került az 1987. évi Hágai Fórumon.

A NYEU átalakulása 1991-ben, a Maastrichti Szerződésbe foglalt új biztonságpolitikai intézkedésekben csúcsondott ki. Az Európai Unió mint a nemzetközi élet új szereplője, Közös Kül- és Biztonságpolitikával (CFSP) egészítette ki politikai irányelveit, amelyek addig csak a közös piacra és a külkereskedelemre összpontosultak. A NYEU az EU védelmi szervezete lett, és azt a szerepet kapta, hogy hídként szolgáljon a NATO és az EU között. Kulcsfontosságot kapott az Európai Biztonsági és Védelmi Kezdeményezés (ESDI) új fogalmának kiteljesítésében is.

Ugyanezt a szellemet tükrözték a brüsszeli NATO-csúcson (1994) és a berlini Miniszteri Találkozón (1996) elfogadott dokumentumok is. Azzal a céllal, hogy a NYEU nyitott szervezetté váljon, és minél teljesebben tudja betölteni alapvető fontosságú szerepét, sok új tagállamot vettek fel, és a NYEU operációs szerepét új, katonai elemmel egészítették ki.

2000. március 21-én, a Lisszabonban megtartott rendkívüli ülésén a NYEU Parlamenti Közgyűlése elfogadta a Lisszaboni Kezdeményezést az „Európai biztonság és védelem parlamenti vonatkozásairól”, és az új brüsszeli testületek példáját követve Időközi Biztonsági és Védelmi Fórummá alakult át.

A NYEU Közgyűlésének jelenleg 193 parlamenti képviselője és körülbelül ugyanennyi helyettes képviselője van a 28 NYEU tagállamból. Közülük 115-en (és ugyanennyi helyettesük) a Brüsszeli Szerződés módosítását aláíró, tíz alapító tagállamot képviselik (Belgium, Franciaország, Görögország, Hollandia, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália és Spanyolország) és teljes jogkörrel rendelkeznek.

További 18 ország képviselői gyakorlatilag szintén teljes jogkörrel rendelkeznek, csak szavazati joguk korlátozott: ezek a hat társult tagország (Csehország, Izland, Lengyelország, Magyarország, Norvégia és Törökország), a hét társult partner ország (Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Szlovákia, Szlovénia és Románia) és az öt megfigyelői státusú ország (Ausztria, Dánia, Finnország, Írország és Svédország) képviselői.

Szervezeti felépítés

A NYEU Házelnöki Hivatalának szervezetét hét állandó bizottság (Védelmi Bizottság, Politikai Bizottság, Műszaki és Légterügyi Bizottság, Költségvetési és Igazgatási Bizottság, Eljárési Szabályzati Bizottság, Előjogok Bizottsága és Parlamenti és Közönségkapcsolati Bizottság), a Költségvetési és Igazgatási Szolgálat, a Sajtó- és Közönségkapcsolati Szolgálat, a Fordító- és Kiadószolgálat, a Dokumentációs Részleg és a Kutatószolgálat alkotja.

Dokumentáció

A NYEU dokumentumai a szervezet két hivatalos nyelvén, angolul és franciául jelennek meg.

A bizottságok jelentései hozzáférhetők a közgyűlés ülései előtt, az elfogadott okmányok, a naplók és a viták hivatalos jegyzőkönyve pedig az ülések után. A más nyelven elhangzó felszólalásokat először angolul és franciául összefoglalják, majd teljes szövegeket lefordítják az ülések teljes szövegét tartalmazó, kétkötetes hivatalos kiadványhoz, amelynek első kötete a közgyűlési dokumentumokat, a második pedig az elfogadott okmányokat, a naplót és a hivatalos jegyzőkönyvet tartalmazza.

Ugyanezeket a dokumentumokat adják ki a rendkívüli ülésekhez és azokhoz a konferenciákhoz kapcsolódóan is, amelyeket a NYEU az érdeklődési körébe tartozó nemzetközi témákról rendez.

A Dokumentációs Szolgálat kiadványa a főbb európai és más nemzetközi szervezeteknek, valamint a NYEU-tagállamok kormányainak és parlamentjeinek külügyi és védelmi tevékenységét tekinti át.

Mindezek a kiadványok kérésre rendelkezésre állnak vagy megtalálhatók a fejlődésben jelzett internetes címen.

A közgyűlés további tájékoztató dokumentumai:

- „Index”: a közgyűlés elnökeinek és alelnökeinek mutatója, a közgyűlés és a NYEU bizottságainak irományai és más dokumentumai a kezdetektől;
- tájékoztató füzet a NYEU történetéről, szervezetéről, fejlődéséről, céljairól és tevékenységéről, amelyet az Házelnöki Hivatal frissít;
- *Information Letter of the Assembly*: a sajtótanácsos rendszeres kiadványa, amely beszámol a közgyűlés tevékenységéről, valamint sajtóközleményeket és a fontosabb rendezvények hivatalos nyilatkozatait tartalmazza.

Mindezek a kiadványok a nagyközönség számára is rendelkezésre állnak a Dokumentációs Szolgálatnál.

Kizárólag a NYEU Közgyűlés tagjainak tájékoztatását szolgálja azonban az a *Newsletter*, amelyet a kutatószolgálat ad ki, és közleményeket, cikkeket, a közgyűlés elnökével és képviselőivel készült interjúkat, valamint kiemelt témákról szóló cikkeket és tanulmányokat közöl.

Kutatószolgálat

A Kutatási Részleget 1986 júliusában állították fel, és a következő feladatokat látja el:

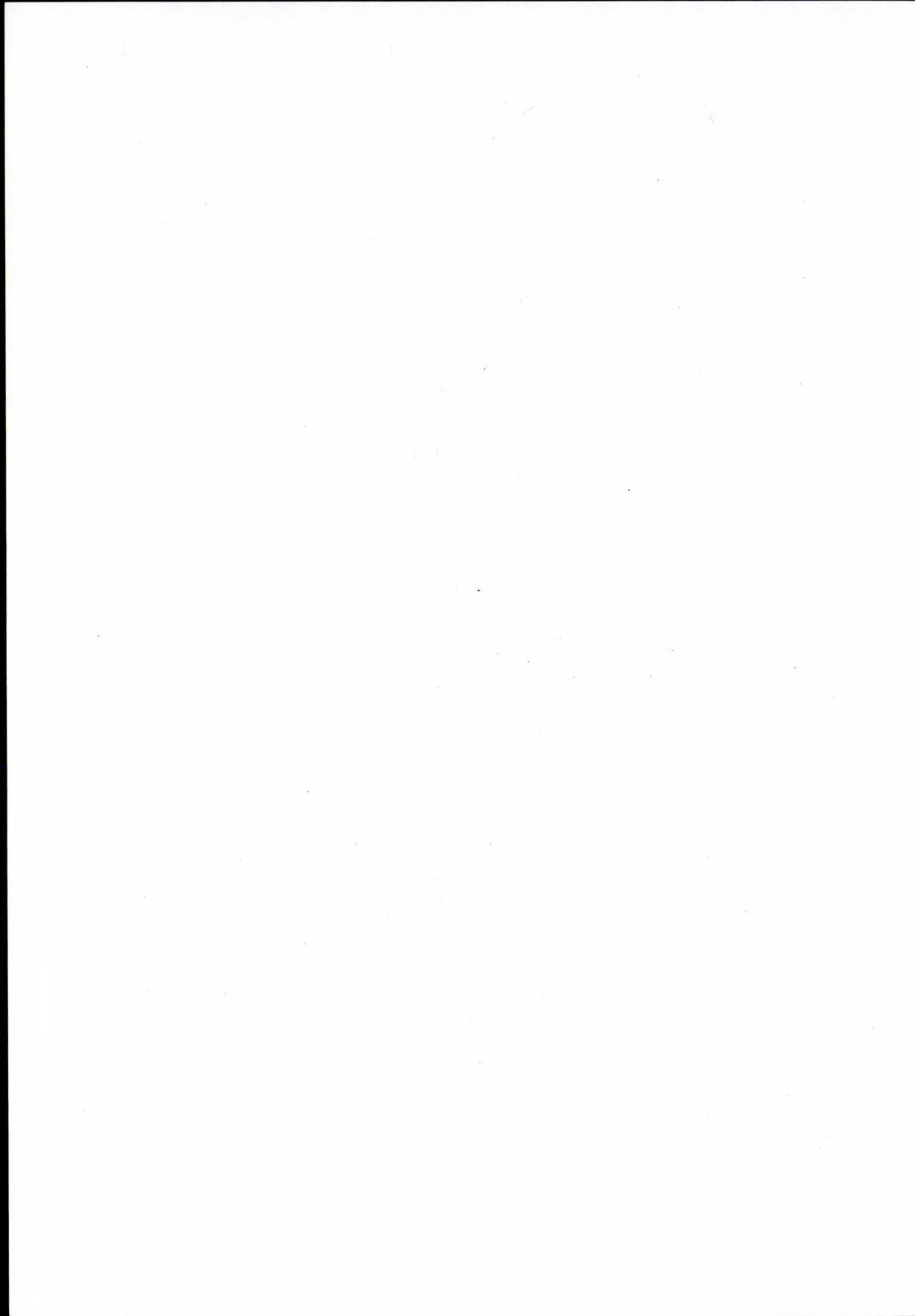
- tanulmánykészítés a házelnök, a házelnök helyettese és a Bizottsági Szolgálat kérésére;
- a bizottsági jelentésekhez kapcsolódó dokumentációkutatás;
- a NYEU Közgyűlés tagjait tájékoztató belső hírlevél kiadása.

Archívum

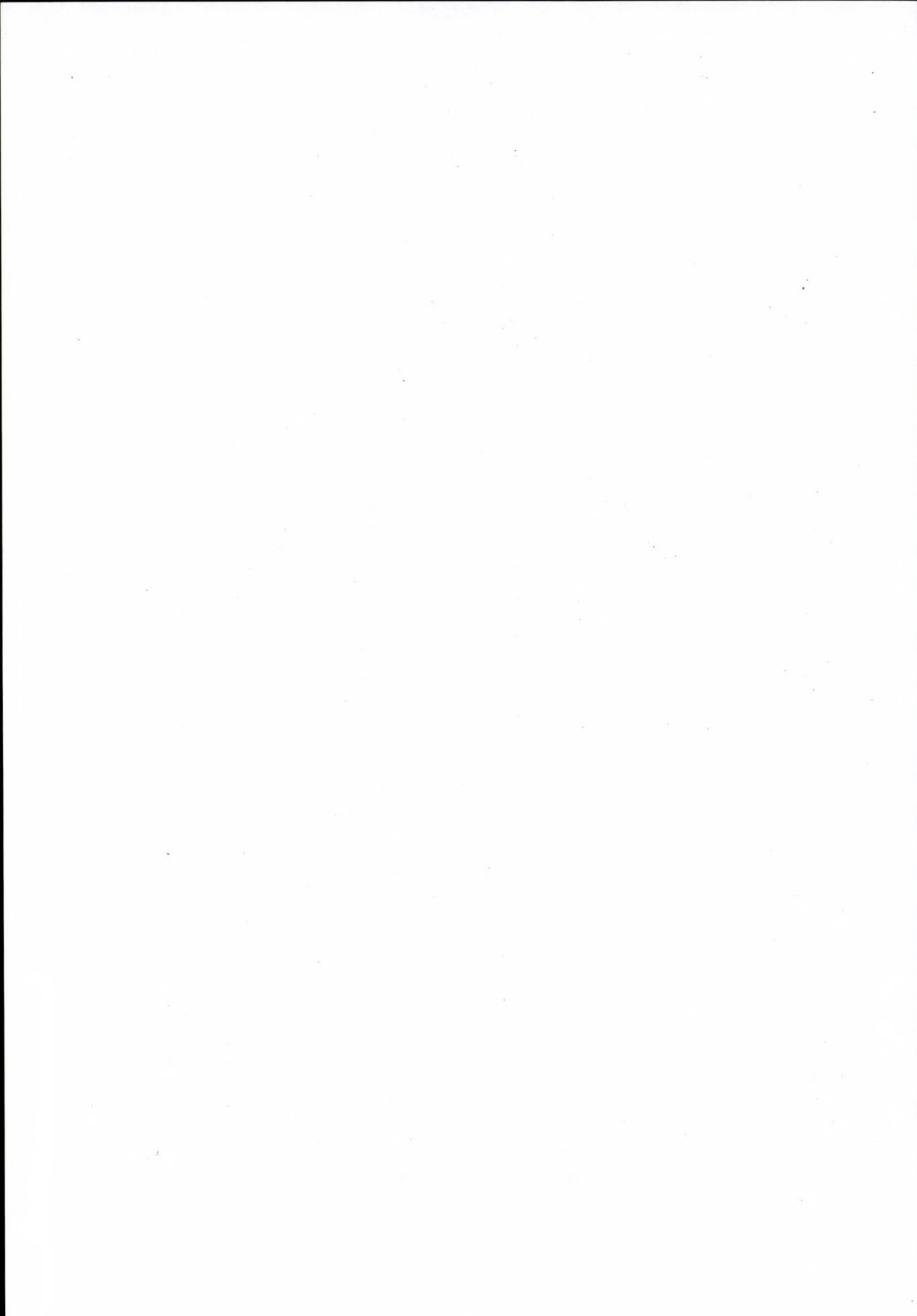
A közgyűlés archívumát a Postai és Archívumi Részleg kezeli. A Közgyűlés Eljárási Szabályzata 21. cikkének 4. bekezdése kimondja, hogy az ülések jegyzőkönyvét nyomtatott formában meg kell őrizni a közgyűlés archívumában. Az archívumban valamennyi hivatalos közgyűlési dokumentum megtalálható, köztük a bizottsági irományok és jegyzőkönyvek, valamint a levelezés is. A nyomtatásban is kiadott hivatalos dokumentumok kivételével az archívum anyaga nem nyilvános.

Egyéb tájékoztató szolgáltatások

A Sajtó- és Közönségkapcsolati Részleg adja ki a közgyűlés számára fontos témájú sajtócikkek gyűjteményét és az *Information Letter of the Assembly* című hírlevelet (lásd feljebb).



FÜGGELÉK



IFLA Headquarters

PO Box 95312
2509 CH The Hague

Tel: +31-70-314-0884
Fax: +31-70-383-4827
E-mail: IFLA@ifla.org
Internet: www.ifla.org/VII/s3/sparll (Section)

Bevezetés

A Könyvtáros Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége (IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions) a legjelentősebb nemzetközi szervezet, amely a könyvtárak, a tájékoztató szolgálatok és felhasználók érdekeit képviseli és egyben a könyvtári és a tájékoztató szakma globális szószólójának tekinthető. Az IFLA független, nem kormányzati, non-profit nemzetközi szervezet. Célja, hogy

- elősegítse a könyvtári és a tájékoztató szolgáltatások magas színvonalú ellátását;
- széles körben megismertesse a jó könyvtári és tájékoztató szolgáltatások értékeit;
- az egész világon képviselje tagjai érdekeit.

Szervezeti felépítés

Az IFLA vezetőségének szervezete átalakítás alatt áll. A szervezet alapokmányának a tervek szerint 2001 elejére hatályossá váló változtatásairól most tárgyalnak a tagok. Az IFLA legfőbb irányító testülete jelenleg a Tagok Tanácsa, amely az elnököt és a Végrehajtó Bizottság tagjait választja. Az IFLA általános elvi irányvonalának kialakítása, a szövetség vezetése, finanszírozása és nemzetközi kapcsolatainak bonyolítása a Végrehajtó Bizottság feladata. A tervezést a Szakmai Vezetőség igazgatja, amely egyben az IFLA szakmai tevékenységének irányítója is. Ez a munka jelenleg öt központi program, 8 osztály, 35 szekció, 10 kerekasztal és 10 vitacsoport keretei között folyik.

Kiadványok

Az IFLA számos kiadványt jelentet meg (felsorolásuk megtalálható a szövetség honlapján), köztük az évente hatszor kiadott *IFLA Journal*-t. A folyóirat valamennyi számának tartalomjegyzéke és a cikkek kivonata is olvasható az interneten.

Az IFLA Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekciója

Szervezeti felépítés

A szekciók elsődleges fontosságú szerepet játszanak az IFLA munkájában egy-egy könyvtár- vagy tájékoztatószolgálat-típus, könyvtár- vagy informatikatudományi terület vagy egy-egy régió vonatkozásában. A Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekció feladata, hogy az IFLA általános célkitűzéseit a törvényhozási könyvtárak, nemzetállamok esetén a nemzeti parlamentek, föderatív államok esetén pedig mind a nemzeti, mind a regionális parlamentek sajátos viszonyaira alkalmazza.

Mindegyik IFLA szekciónak van Állandó Bizottsága, amely két évente választja meg a szekció tisztségviselőit (az elnököt és a titkárt), valamint az Állandó Bizottság tagjait. A két évre választott elnök és titkár további két éves időszakra újrapasztható. A szekciók információs koordinátorral is rendelkeznek. A szekciók tisztségviselőinek neve és címe a szekciók honlapján olvasható (lásd „Standing Committee”).

A szekciók elnökének és titkárának feladata, hogy az Állandó Bizottság segítségével elkészítsék és végrehajtsák a két éves akciótervet, benyújtsák a kívánt dokumentációt az IFLA vezetőségének, a központ munkatársaival közösen megszervezzék a szekcióüléseket az IFLA éves konferenciáin, megrendezzék a parlamenti könyvtárak éves konferenciáját, évente kétszer megszerkesszék és kiadják a szekció-hírlevelét és szerkesszék a szekció honlapját.

A Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekció alighanem egyedülálló szervezeti egység az IFLA keretein belül, mivel ahogy a neve is mutatja, a könyvtárinál jóval szélesebb területet ölel fel. Az országok törvényhozási testületeinek sokféle információra van szükségük képviselőik minél hatékonyabb törvénykezési és választópolgáraik érdekeit képviselő munkájának támogatására. Néhány országban a kutatószolgálat a parlamenti könyvtárban működik, máshol önálló kutatási egység áll a törvényhozás rendelkezésére. Azonban attól függetlenül, hogy ez a kapcsolat formális vagy nem, céljuk minden esetben a képviselő ellátása a szükséges információval. A 20. század utolsó évtizedében a Parlamenti Könyvtári és Kutatószolgálati Szekció nemcsak a nevének megváltoztatásával is jelzett nyitással felelt

meg a kutatószolgálati és a könyvtári szakma jobb kommunikációja és együttműködése iránti igénynek, hanem azzal is, hogy speciális munkaülések és találkozók megrendezésével hozzájárult a két egymásra utalt terület szakemberei közti jobb megértéshez és szorosabb kapcsolatokhoz.

Elektronikus szolgáltatások

A szekciónak elemi érdeke az elektronikus kommunikáció használata a résztvevő könyvtárak hatékonyabb kommunikációja, valamint a fejlődő törvényhozási könyvtárak támogatása érdekében, hogy minél költséghatékonyabb módon tudják ellátni a képviselőket naprakész és megbízható információval. A szekció által fenntartott Listserv-szolgáltatás és honlap kiegészíti egymást, amennyiben a Listserv-üzenetek gyakran a honlapon megtalálható információra utalnak. A szekció felkarolta a fejlődő törvényhozási könyvtárak internet-hozzáféréseinek ügyét, elsősorban a szovjet utódállamokban és az afrikai országokban. Az internetes információszolgáltatás ugyanis jóval költséghatékonyabb módszer, mint a nyomtatott anyag terjesztése, amely sokszor már megérkezésekor idejétmúlttá válik, és nem nyújt az igényeknek megfelelő információt a címzettnak. További előnye, hogy új szakmai készséget is fejleszt.

Kiadványok

- *Newsletter*: Évente kétszer kiadott hírlevél, amelyet megküldenek a szekció tagjainak és közlésnek a honlapon.
- *World Directory of Parliamentary Libraries*: A világ parlamenti könyvtárainak a német Bundestag által készített, online repertórium, amely a www.bundestag.de/datbk/library/wd.htm címen olvasható és két korábbi, szintén a Bundestag kiadásában megjelent, nyomtatott kiadványt helyettesít: a *World Directory of National Parliamentary Libraries*-t és a *World Directory of Parliamentary Libraries of Federated States and Autonomous Regions*-t.
- *Guidelines for Legislative Libraries*: Dermot Englefield (ed.), Saur 1993, IFLA Publications series No. 64. ISBN 3-598-21792-7. A törvényhozási könyvtárak számára készült irányelveket tartalmazó könyvet az alábbi öt nyelven is kiadták, olykor kiegészítésekkel:

Spanyol (*Lineamientos para bibliotecas legislativas*. Editor: Kohl, Ernst (ed.), traducción a cargo de Dulce María Liahut Baldomar. La Haya: Secretariado de la IFLA, 1997, IFLA Professional Report No. 53. ISBN 90-70916-63-0, ISSN 0168-1931);

Francia (*Guide pratique a l'usage des bibliothèques législatives*. Par Dermot Englefield. Rédigé par Ernst Kohl. Traduit par Guy Arcahmabault. 1997, IFLA Professional Report No. 51. ISBN 90-70916-61-4);

Német (*Leitfaden für Parlamentsbibliotheken: mit einem Anhang über die wissenschaftlichen Fachdienste von Parlamenten*. Bearbeitet und hrsg. Von Ernst Kohl, Internationaler Verbund der bibliothekarischen Vereine und Institutionen. – Bonn. Deutscher Bundestag. Wissenschaftliche Dienste, 1997. – ISBN 3-89372-016-2);

Arab (Szerk. Ernst Kohl, kiad. 1997-ben a King Fahd National Library of Saudi Arabia);

Orosz (Kiad. 1990-ben a Duma).

- *Parliamentary Libraries and Information Services of Asia and the Pacific: Papers prepared for the 62. IFLA Conference, Beijing, China, August 25–31, 1996*. Edited by Rob Brian under the auspices of the Section for Library and Research Services. (Saur 1997. IFLA Publications series No. 83. ISBN 3-598-21808-7).
- *Parliamentary Libraries and Research Services in Central and Eastern Europe: Building More Effective Legislatures*. Edited by William H. Robinson and Raymond Castellum. (Saur 1997. IFLA Publications series No. 87. ISBN 3-598-21813-3).

Interparlamentáris Unió

Tagok száma: 138 (és 5 társult tag)

The Library

Inter-Parliamentary Union
Place du Petit-Saconnex
Case Postale 438
1211 Geneva 19

Tel: +41-22-919-4150
Fax: +41-22-919-4160
E-mail: postbox@mail.ipu.org
Internet: www.ipu.org
Nyitva tartás: 9:00–12:30 és 14:30–17:30

A. Történet

Az 1965-ben felállított könyvtár annak a Képviselési Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Programnak a keretei között működik, amelyet 1991-ig a Parlamenti Dokumentáció Nemzetközi Központjának neveztek, és szerves része az 1889-ben létrehozott, genfi székhelyű Interparlamentáris Unió (IPU – angolul: Inter-Parliamentary Union) Titkárságának.

A szakkönyvtár állománya mintegy 9500 kötet könyvet és tanulmányt, valamint 165 folyóirat több mint 32 000 cikket tartalmazza, más politológiai, parlamenti és alkotmányos témájú dokumentumokkal együtt.

A dokumentációs részlegben alkotmányokat, választójogi törvényeket és parlamenti házszabályokat, valamint a parlamentekkel vagy a parlamenti életről kapcsolatos törvényeket és egyéb anyagokat őriznek. A dokumentumokat rendszeresen frissítik.

B. Felügyeleti szervek

A Képviselési Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program az Interparlamentáris Unió Titkárságának egyik szervezeti egysége. Tevékenysége és költségvetése az Unió munkaprogramjának és költségvetésének része, amelyet a vezető testületek hagynak jóvá.

C. Feladatkör

Az Interparlamentáris Unió egyik alapokmányban meghatározott célja, hogy „hozzájárjon a képviseleti intézmények tevékenységének jobb megismeréséhez, erősítse és fejlessze működési feltételeiket”. A Képviseleti Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program jelentős szerepet vállal ennek a célkitűzésnek a megvalósításában a következőkkel:

- rendszeresen gyűjti és terjeszti a nemzeti parlamentek szervezetére és munkamódszereire, valamint a képviselők jogállására vonatkozó információt;
- ösztönzi a parlamentek összehasonlító tanulmányozását, különös tekintettel sajátosságaikra, gondjaikra és ezek gyakorlati megoldására;
- támogatja a parlamenteket – különösen a fejlődő országokét és az új demokráciáikét – munkájuk jobb megszervezésében és infrastruktúrájuk fejlesztésében.

D. Személyi állomány és szervezeti felépítés

A Képviseleti Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Programnak 6 munkatársa van (1 vezető, 1 könyvtáros, 1 kutató, 1 kutatóasszisztens, 1 kutató és adatbázis-felelős és 1 titkár), akiket a főtítkár nevez ki, ugyanúgy, ahogy a titkárság többi munkatársát.

E. Könyvtári szolgáltatások

A könyvtár gyűjteményében könyvek, folyóiratok, cikkek és más parlamenti, alkotmányjogi, a nemzeti parlamentek szervezetére és munkamódszereire, valamint képviselők jogállására vonatkozó anyag található. Az állomány a gyűjtőköri anyag rendszeres szerzeményezése nyomán folyamatosan bővül. A gyarapodáshoz ajándékkötetek és a néhány szervezettel fennálló folyóiratcsere is hozzájárul. A parlamentekre vonatkozó anyag gyűjtésének elősegítésére a Képviseleti Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program mintegy 140 országban tart fenn összekötői hálózatot. Az anyagot mindenféle nyelven gyűjtik, bár előnyben részesítik az Interparlamentáris Unió két hivatalos nyelvén, az angolul és franciául kiadott dokumentumokat.

A könyvtár nem kölcsönöz anyagot, de szívesen látja azokat a felhasználókat, akik a székházban kívánják tanulmányozni a dokumentumokat.

F. Elektronikus és különleges szolgáltatások

Az Interparlamentáris Unió 1994-ben hozta létre a PARLINE (parlamentek online) adatbázist. A jelenleg működő öt modul a parlamentekről, a választási rendszerek-

ről, a legfrissebb törvényhozási választások eredményeiről, a parlamentek vezető tisztségviselőiről és a parlamenti mandátumokról tartalmaz információt. Az adatbázist fokozatosan bővítik további modulokkal. A PARLINE idővel egyetemes kutató és tájékoztató eszközzé fejlődhet, amely különféle szinteken szolgáltat adatokat a világ parlamentjeinek szerepéről, szervezetéről és működéséről. A PARLINE az interneten is elérhető az Interparlamentáris Unió címén: [http:// www.ipu.org](http://www.ipu.org). Létrehozásának évében a PARLINE mellett egy másik adatbázis is készült, a PARLIT (parlamenti irodalom). Ebben az adatbázisban minden, 1992 óta bevitt bibliográfiai rekord benne van. Az Interparlamentáris Unió honlapján kiválasztható a PARLIT is, amelynek segítségével könnyen és gyorsan lehet keresni a parlamenti szakirodalomban.

2000 márciusában az Interparlamentáris Unió egy harmadik adatbázist is elindított: a Nők a politikában adatbázis szintén hozzáférhető az interneten. Ez az eszköz hatékony információkeresést tesz lehetővé a nők politikai életben való részvételének különféle vonatkozásairól.

A Képviselői Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program rendszeres nemzetközi és regionális találkozók, szemináriumok és szimpóziumokat rendez az Interparlamentáris Uniót foglalkoztató, aktuális parlamenti kérdésekről. Ezek a találkozók képviselők, parlamenti tisztségviselők, vezető köztisztviselők, tudósok és a téma szakértői vesznek részt. A program feladatai közé tartozik az Interparlamentáris Unió parlamenti műszaki együttműködési programjának végrehajtása is. Ez utóbbi program célja, hogy támogassa a parlamenteket alkotmányos funkcióik hatékonyabb ellátásában. Jelenleg néhány ország parlamentjében kezdődtek, folynak vagy állnak ellenőrzés alatt ilyen irányú projektek. A programhoz tartozó projektek anyagi támogatását olyan intézmények vállalták, mint az ENSZ Fejlesztési Programja (United Nations Development Programme), az Európai Bizottság és sok más kormányzati fejlesztési együttműködési szervezet, valamint parlament.

G. Kutatószolgálat

A könyvtár a lehető legkimerítőbb választ igyekszik megadni a világ minden tájáról érkező, tájékoztatást vagy bibliográfiát igénylő kérésekre, valamint ösztönzi a diákokat és a köztisztviselőket szolgáltatásai használatára.

H. Kiadványok

A Képviselői Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program feldolgozza a gyűjteményében meglévő anyagot, és kiadványai révén információs szolgáltatást nyújt.

Az Interparlamentáris Unió rendszeresen ad ki szakkönyveket a parlamenti élet különféle vonatkozásairól, amelyeket jeles szakértőkkel készített el. Az első ilyen tanulmány az 1950-es évek végén íródott, amikor az Interparlamentáris Unió nemzetközi kérdőívet küldött ki a parlamenteknek. A felmérés eredményeként született átfogó tanulmány 1960-ban jelent meg, *Parliaments* címmel. A mű 1986-ig számos átdolgozott és bővített kiadást ért meg. A parlamentek számának növekedésével és az információs technológia fejlődésével az Interparlamentáris Unió irányító testületei úgy döntöttek, hogy a kiadványt egy monográfia-sorozattal kiegészített adatbázissal helyettesítik. A sorozat első tagja 1997-ben jelent meg, *Presiding Officers of National Parliamentary Assemblies* (A nemzeti parlamentek vezető tisztségviselői) címmel. A második monográfiát 2000 elején adták közre *The Parliamentary Mandate* (A parlamenti mandátum) címmel. További említésre méltó, friss tanulmányok: *Democracy: Its Principles and Achievement* (A demokrácia elvei és vívmányai), *Free and Fair Elections* (Szabad és tiszta választások), *Code of Conduct for Elections* (Választási etikai szabályzat).

Az Interparlamentáris Unió 1967 óta adja ki a *Chronicle of Parliamentary Elections* (A parlamenti választások krónikája) című kiadványt, amely beszámol a világon lezajlott, előző évi parlamenti választásokról. 1979 óta évente jelenik meg a *The World Directory of Parliaments* (A parlamentek nemzetközi mutatója), amely alapvető tájékoztatást nyújt a világ törvényhozó testületeiről, kiegészítve az interparlamentáris kapcsolatokat és információcserét megkönnyítő adatokkal. A kiadvány az Interparlamentáris Unió egyik adatbázisának tartalmán alapszik. A könyvtár 1965 óta jelenteti meg a *List of Books and Articles Catalogued* (Feldolgozott könyvek és cikkek listája) című éves kiadványt.

Az Interparlamentáris Unió időről időre új monográfiát ad ki a *Reports and Documents* sorozatban, amelynek eddig 32 kötete jelent meg. A Képviselési Intézmények Tanulmányozását és Ösztönzését Szolgáló Program az általa megrendezett szemináriumok és munkatalálkozók anyagát is közreadja.

Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja

Titkárok:

Mme Johanna Coppolecchia-Somers
European Parliament
B-1047 Bruxelles

Mr Joern Stegen
Council of Europe
F-67075 Strasbourg

Tel: +322-284-4560

+33-388-41-21-09

Fax: +322-284-9005

+33-388-41-37-95

E-mail: jcoppolecchia@europarl.eu.int

joern.stegen@coe.int

Internet: www.ecprd.org

Bevezetés

A Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja (ECPRD – European Centre for Parliamentary Research and Documentation) az Európai Parlament és az Európa Tanács együttműködési szervezete. Elsősorban a parlamenti kutatószolgálatok és parlamenti könyvtárak nemzetközi hálózatának tekinthető, de részt vesznek benne az információgyűjtés és -terjesztés más szakemberei is. Célja, hogy elősegítse a résztvevő parlamentek munkatársainak kölcsönösen előnyös kapcsolatait és cseréjét.

Történet

Az ECPRD létrehozásáról 1977-ben, Bécsben döntött az Európai Parlamenti Házelnökök Konferenciája, amely a szervezet felállítását az Európai Parlament és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének elnökére bízta. Az 1980. évi madridi ülésen a Konferencia kifejezte azt a kívánságát, hogy az ECPRD dolgozzon együtt valamennyi parlamenttel, és hogy a nemzeti parlamentek ösztönözzék szolgáltatásokat, vegyenek részt tevékenyen a központ munkájában. Az 1989-ben megkezdődött, drámai közép- és kelet-európai változások, valamint az információs technológia forradalma gyors fejlődéshez vezetett, amelyet a központ 1994-ben, Hágában elfogadott új akcióterve is tükröz. Az 1996. évi budapesti ülés napirendjén is szerepelt a fokozottabb együttműködés és az ECPRD-hez hasonló együttműködési szervezetek növekvő szerepe, valamint a központ új alapokmánya és céljai. Az

1998 júniusában megtartott stockholmi konferencia megerősítette az ECPRD jelentőségét a nemzeti parlamentek tisztségviselői közti kapcsolat fenntartásában.

Tagság

Az ECPRD tagjai mindazok a parlamentek, amelyek az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésén is részt vesznek, valamint különleges meghívotti státusban maga az Európai Parlament, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése és a Nyugat-Európai Unió Közgyűlése. A kétkamarás parlamentek esetében mindkét ház teljes jogú tag.

A központ szívesen lát Európán kívüli parlamenteket is az együttműködésben.

Jelenleg 43 tagország parlamentje élvez teljes jogú tagságot (Albánia, Andorra, Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Grúzia, Hollandia, Horvátország, Írország, Izland, Lengyelország, Lettország, Liechtenstein, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Magyarország, Málta, Moldava, Nagy-Britannia, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Örményország, Portugália, Románia, San Marino, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, Törökország és Ukrajna). Bosznia-Hercegovina és Jugoszlávia parlamentje különleges meghívotti státust élvez.

Szervezeti felépítés

Valamennyi tagparlament megválaszt egy rangos tisztségviselőt a parlament összekötőjének. Az összekötő a parlament elsődleges kapcsolati pontja, így közvetlen kapcsolatban kell állnia a főtitkárral és olyan pozíciót kell betöltenie, amelyből összefoghatja parlamentjének az ECPRD-ben végzett munkáját. Az ECPRD sikeres működése nagyban függ az összekötők eredményes tevékenységétől.

Az ECPRD vezető testülete a Házelnökök Konferenciája, amely a tagországok parlamentjeinek házelnökeiből és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlését képviselő különleges meghívottakból áll. A főtitkárok feladata az ECPRD tevékenységének irányítása; munkájukat a Házelnökök Konferenciáján vitatják meg.

A két igazgató és a két titkár (egyét az Európai Parlament főtitkára, egyet az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének házelnöke nevez ki) más foglalkozásuk mellett látják el az ECPRD napi tevékenységének irányítását.

A Végrehajtó Bizottság a két igazgatóból és az Összekötők Konferenciáján megválasztott három összekötőből áll; feladata, hogy az összekötők éves találkozója közötti időszakban biztosítsa a folyamatos munkát. A Végrehajtó Bizottság évente legalább kétszer ülésezik. Az ECPRD titkárságán európai parlamenti tisztségviselők dolgoznak.

Az ECPRD munkanyelvei az angol, a francia és a német.

Az ECPRD-t közvetlenül az Európai Parlament erre a célra elkülönített költségvetéséből finanszírozzák. Ebből fedezik az ülések, a kiadványok, a személyzet, a titkárság és a számítógép-használat költségeit. Az ECPRD egyes tevékenységeit az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése finanszírozza.

Közvetett finanszírozásként a tagországok parlamentjei ECPRD-üléseket rendeznek, konferenciatermeket és tolmácsolást biztosítanak. Egyes kiadványokat is ezen a módon finanszíroznak. A parlamentek maguk fizetik az üléseken résztvevő tisztségviselőik utazási és ellátási költségeit. A kelet- és közép-európai parlamenteknek az Európai Parlament és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése pénzügyi támogatást nyújt a költségek viselésére.

Kutatási tevékenység és támogatás

A tájékoztatás iránti kérések általában az egyik parlamenttől több más parlamenthez érkeznek, és gyakran összehasonlító tanulmányt igényelnek. Az ECPRD központi titkársága gyűjti össze és osztja szét az ilyen kéréseket. Olykor az Európai Parlament is rendel összehasonlító tanulmányokat. Ha a témáról még nem készült tanulmány, a kérést – szükség esetén lefordítva – továbbítják a parlamentek összekötőinek. Az összekötő adja át a kérést az illetékes parlamenti szolgálatnak, és gondoskodik a válasz továbbításáról. A válaszokat a titkárság gyűjti össze és küldi tovább. Az ECPRD szükség esetén javasolhatja a tanulmány kiadását a három munkanyelven.

Kiadványok

Az ECPRD-nek rendszeres és ad hoc kiadványai is vannak. A rendszeres kiadványok a következők:

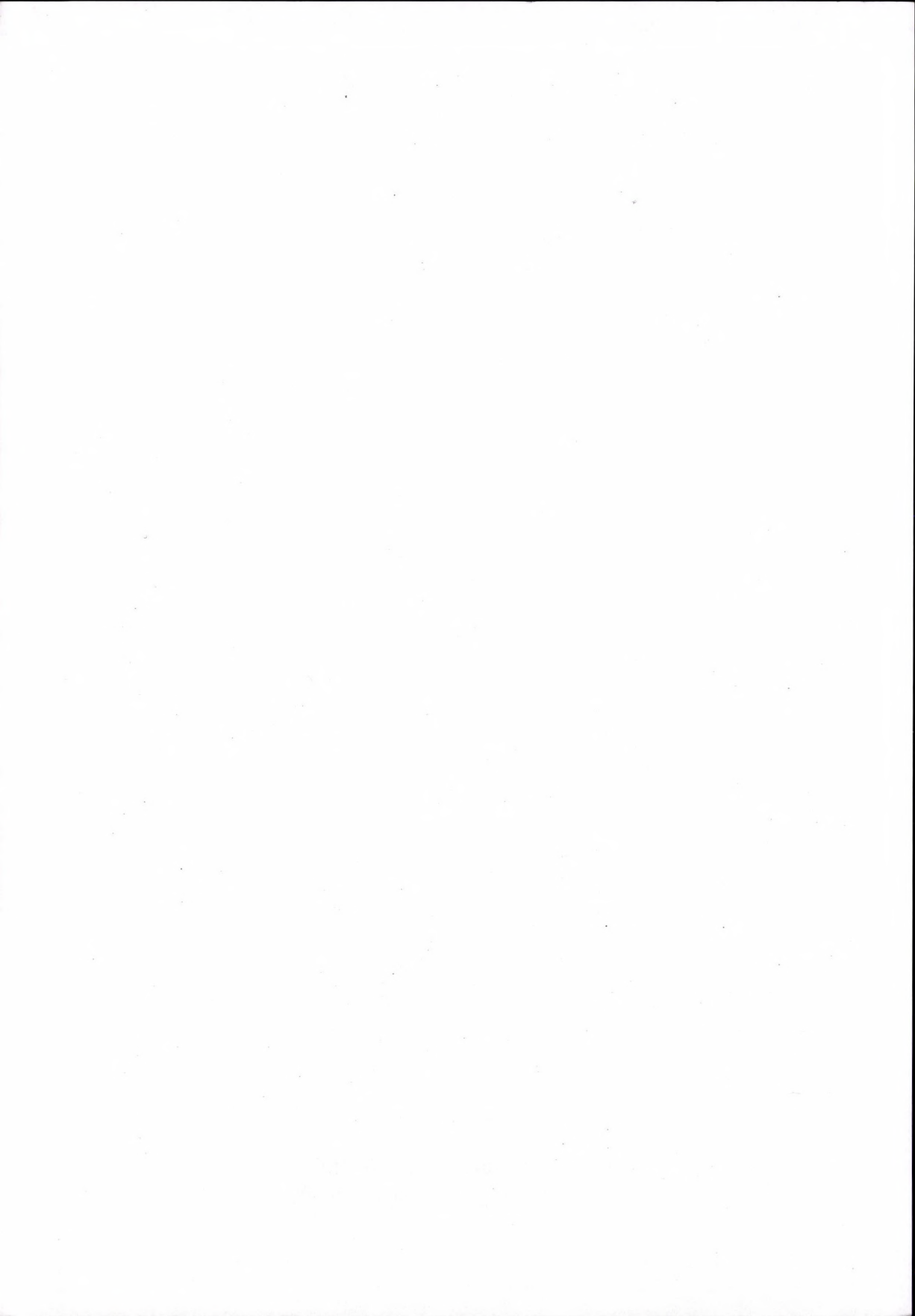
- *The Directory*. Kétévenként kiadott tájékoztató kézikönyv a parlamentek azon tisztségviselőinek nevével, beosztásával, telefon- és fax-számával, valamint e-mail-címével, akik részt vesznek az ECPRD munkájában. Célja, hogy megkönnyítse a kapcsolatfelvételt más országok tisztviselőivel, akik segíthetnek az egyszerűbb, kétoldalú tájékoztatásban.
- *ECPRD News*. Évente többször kiadott hírlevél, amelyet elküldenek a kézikönyvben szereplő személyeknek. Célja, hogy naprakészen tájékoztassa a tisztviselőket más országok nemzetközi szinten is érdekes parlamenti eseményeiről. Elkészítésében az ECPRD News szerkesztője az összekötőktől érkező tájékoztatásra támaszkodik parlamentjük eseményeiről és más érdekes újdonságokról.
- *Activity Report*. Éves jelentés az ECPRD tevékenységéről, amelyet az Összekötők Konferenciájára, kétévenként pedig a Házelnökök Konferenciájára nyújtanak be.

Az ad hoc kiadványok aktuális kutatási eredményeket tartalmazó tanulmányok. Példák a legújabbak közül: *A lobbizás szabályai a nemzeti parlamentekben; Átlát-*

hatóság és a képviselők anyagi érdekei; Kelet- és Közép-Európa választási rendszerei; Az Európai Parlament és a kelet- és közép-európai országok kapcsolatai; Parlamenti asszisztensek az EU-tagállamokban; A költségvetési eljárás; Az Európai Parlamenttel kapcsolatos országos kizárási és összeférhetlenségi előírások; A képviselők üléseken való részvételének ellenőrzése a nemzeti parlamentekben; Intézkedések a korrupció megakadályozására az EU-tagállamokban.

Elektronikus szolgáltatások

Az ECPRD honlapja (www.ecprd.org) egyre fontosabb szerepet játszik a tagállam-parlamentek tájékoztatásában. A jelszóval védett honlap naprakész információt közöl az ECPRD munkájáról és tartalmazza a Directory online változatát is.



Kiadja
az Országgyűlési Könyvtár
az MTA Szociológiai Kutatóintézet
és az MTA VITA Alapítvány
közreműködésével

A kiadásért felel:
az Országgyűlési Könyvtár főigazgatója

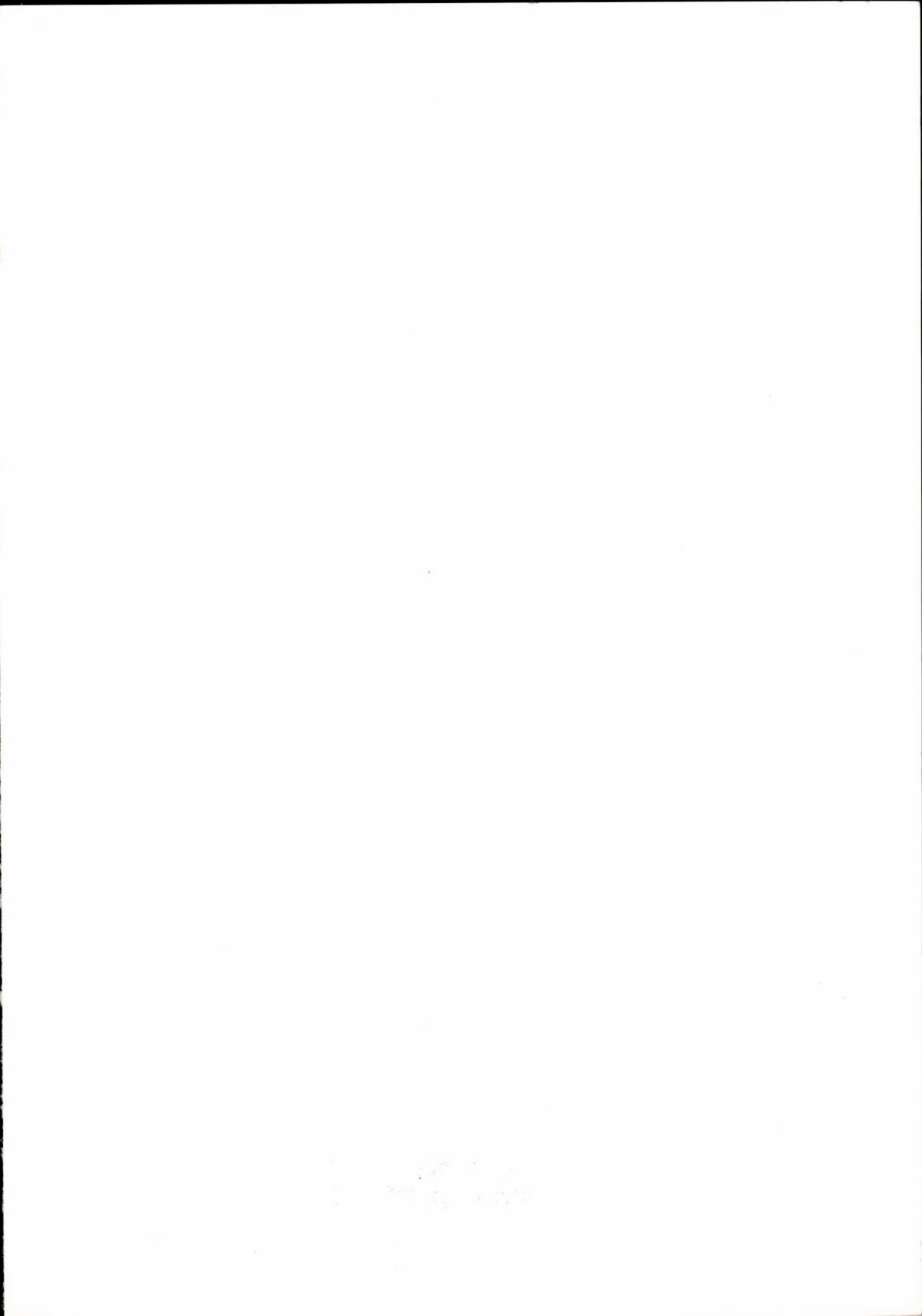
A szerkesztésért felel: Tamási Péter

HU ISSN 0864-8174

Nagy és társa (MSZH) Nyomda és Kiadó Kft., 1102 Budapest, Hölgly u. 50B. Felelős vezető: Nagy László

Az Országgyűlési Könyvtár
állományából törölve.





Ára: 300,- Ft áfával

INFO-Társadalomtudomány

1. szám: Válaszúton a magyar társadalom
2. szám: Népbetegségeink? – A társadalmi beilleszkedési zavarok anatómiájához
3. szám: Technikai fejlődésünk útvesztői
4. szám: Egy mítosz és következményei – Az ún. „nem termelő” szféráról
5. szám: Társadalmi rétegződésünk, társadalmi struktúránk
6. szám: Reformgazdaság?
7. szám: A szocializmus sorsfordulói
8. szám: Az új alkotmány elé
9. szám: Még lehet-e állítani Magyarország népességfogyását?
10. szám: Kisebbségben – A nemzetiségi kérdés margójára
11. szám: Magyarország és a szociálpolitika
12. szám: A hatalomról
13. szám: Településeink, válságos régióink és az önkormányzatok
14. szám: Az átmenet időszaka Közép- és Kelet-Európában
15. szám: Külgazdaság: a magyar gazdaság megváltója?
16. szám: Bűnözés és társadalom
17. szám: Vallás – egyházak – társadalom
18. szám: Oktatás – változás
19. szám: A magyar falu a változások sodrában
20. szám: Magyarország a világgazdaság rendszerében
21. szám: Környezeti problémák – társadalmi változások
22. szám: Választások
23. szám: A munkanélküliség Magyarországon
24. szám: Biztonságpolitika és a hadsereg Magyarországon
25. szám: Idegengyűlölet, másság, tolerancia
26. szám: Az ifjúság helyzetéről
27. szám: Az európai integráció és Magyarország
28. szám: Változások a magyar társadalomban a rendszerátalakulás után
29. szám: Az átmenet mérlege a „visegrádi országokban”
30. szám: A változó család
31. szám: A „rendszerátló” közigazgatás
32. szám: Nőtudomány
33. szám: A feketegazdaság: a piacgazdaság kísérőjelensége
34. szám: Az államháztartás reformjáról
35. szám: Kommunikáció – média – közvélemény
36. szám: Az átalakuló magyar mezőgazdaság
37. szám: A szociális ellátórendszer reformjáról
38. szám: Az információs társadalomról
39. szám: Értékváltozások
40. szám: Az egészség értéke
41. szám: A földkérdésről
42. szám: A kibontakozó nonprofit szektor
43. szám: Az infrastruktúráról
44. szám: A régiókról
45. szám: Az államháztartási és költségvetési reformokról
46. szám: Külgazdasági egyensúlyunk
47. szám: Parlamentarizmus Közép- és Nyugat-Európában
48. szám: A tudomány Magyarországon
49. szám: A magyar felsőoktatás
50. szám: Életünk minősége
51. szám: A magyar tudományosság helyzete a környező országokban
52. szám: Környezetvédelmi kihívások
53. szám: Az információs társadalom dilemmái
54. szám: Szegénység Magyarországon
55. szám: Világproblémák